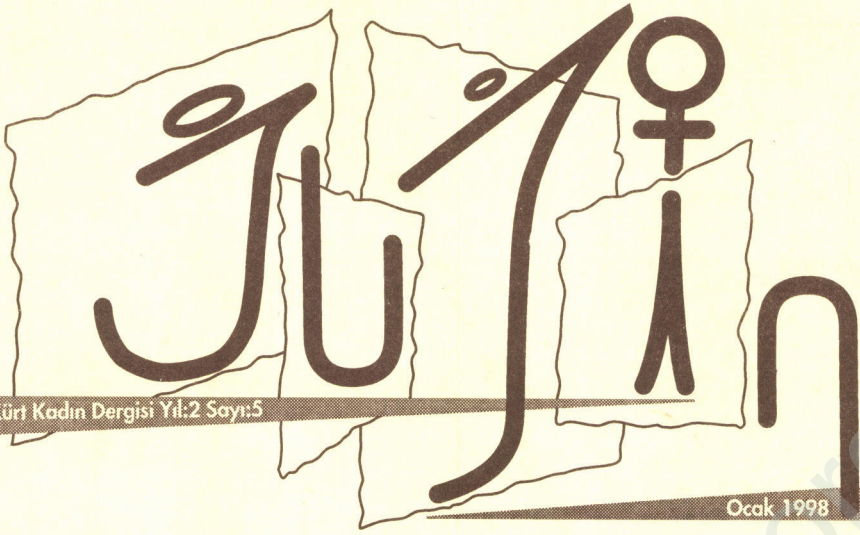

2 Aylık Kürt Kadın Dergisi Yıl:2 Sayı:5

Ocak 1998 200.000 TL.

**KADINA YÖNELİK HER TÜRLÜ
ŞİDDETE SON!**

JUJİN

2 Aylık Kürt Kadın

Dergisi

Yıl: 1

Sayı: 5

Ocak- 1997

Sahibi : Oya Coşkun

Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü: Songül Tanrıku

Grafik Tasarım: Roşa

Teknik Uygulama: Sakine

Adres: İstiklal Caddesi.

Terkos Çıkmazı.

Karaaslan Apartmanı.

No: 109 Tünel-

Beyoğlu/İSTANBUL

Tel: 0212-292 18 66

Baskı: Diyar Matbaası

Abone koşulları:

Yıllık (6sayı)

Yurt içi: 1.200.000 TL

Yurt dışı: 30 DM

Yapı ve Kredi Bankası

Yayla Şubesi- İstanbul

Hesap Numarası:

3004813-2

Almanya temsilcisi:Baran

Jujin 2 ayda bir yayınlanan

kadın dergisidir. Katkıda

bulunanlar tarafından verilen

yazıların ve görüştüğümüz

insanların görüşlerinin

yayınlanması, bizim

görüşlerimizle aynı olduğu

anlamına gelmez.Jujin

kadınların seslerinin

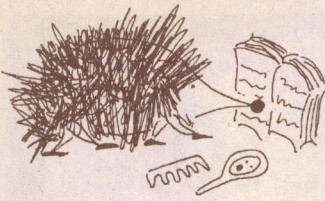
herhangi bir kısıtlama ve

sansüre uğramadan

işitilebileceği bir yerdir.

i ç i n d e k i l e r :

Sunuş	1
Jujin - Aile İçi Şiddete Son.....	2
Tansel - Şiddet ve Kadın	4
Çeviren:Zelal - Yalnızca Karşılaştırmak İçin	6
Şilan - AIDS.....	9
Hülya Satık - Kadın Manzaraları.....	11
S.Akkılıç - Doğa-Kadın Bilim Erkektir.(3).....	12
Sema - Bedenimiz Bize Mi Ait	16
Helin - Aynadaki Ben.	18
Sibel -İnsana Dair.....	19
Gölan Yılmaz - Kitle Örgütlerinde Kadın.....	22
Dilek -Bağımsız Kadın Örgütlenmesi.....	23
Çeviren:Tamer - Global Araştırma Ağı.....	26
Canan -Hezeke Nuh Jinan Kurdi.....	28
Nejla - Yüreğimizdeki Çılgılık.....	29
Zehra - Kendime Notlar.....	31
Halide - KESK.....	32
Dilşah - Sarya'ya Mektup.....	38
Canan - Kirpinin Dikenlerine Takılanlar.....	39
Zelal - Belki de Artık Tartışmanın Sırası Geldi.....	42
Baran - Erkek Kaynaklı Korkularımız.....	44
Emine - Bir Yanlış da Sen Yap Senem.....	47
Dilvin - Bihenek.....	48
Halide -Serbest Piyasa Ekonomisinde Kadın.....	49
Dilşah - Buradan Onlar Geçti.....	51
Roşa - Bu Köşe Kış Köşesi.....	53
A. Mutlu - Mektup.....	56

Merhaba,

Yine gündemimizin çok yoğun olduğu bir dönemi yaşadık. Bir taraftan kampanyalara, panellere katılırken, öte yandan dergimizi ulaştırabilmenin koşturmacası içerisindeydik. Yeni adreslere ulaştık. Bize ulaştırılan yazılarla, ne kadar geniş bir yazı potansiyelimizin olduğunu birkez daha farkettilik. Gördük ki, her okuduğumuz yazı ile birlikte Kürt kadınları; gelenek ve göreneklerin, erkek egemen önyargıların kendilerinde yarattığı tüm olumsuzlukları sorgulayarak sınırlarını zorlamak, hatta o sınırların ötesine geçmek istiyor.

Garip ülkede garip şeyler oluyor, tıpkı Şükran Aydın davasında olduğu gibi. Şükran Aydın, gözaltında tecavüze uğradı. Türkiye'de sesine cevap bulamadığı için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurdu. Davayı kazandıktan sonradır ki ancak, bu ülkenin savcı ve hakimleri sesini duyabildiler. Herşeye rağmen bu sonuç bizim için sevindiriciydi.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü dolayısıyla kampanya ve etkinlikler düzenlendi. Aile içi şiddete yönelik yasa çıkana kadar da kadınlar, kampanyayı sürdürmekte kararlılar. Bu nedenle bu sayımızda da şiddetle ilgili birçok yazıya yer verdik, ayrıca çok önemli olduğunu düşündüğümüz bu kampanyada bizde Jujin olarak yerimizi alıyoruz.

Dışardan bir çok yazı elimize ulaştı, Diyarbakır'dan, yurtdışından ve İstanbul'dan yeni kadınlar yazılarıyla aramıza katıldılar. Kürt kadınlarıyla ilgili yazılı dökümanların azlığını hepimiz biliyoruz. Kürtçe yazıda, yurtdışında çıkan Kürt kadınlarının yaşamı, mücadelesi ile ilgili bir kitap tan söz ediliyor.

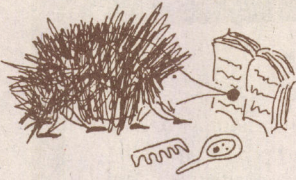
Dergide kadınların tanıklığına çok önem verdiğimizizi, bu anlamda yaşanmış öykülerin, tanıklıkların yanında, kadınların varolan tüm kurum ve kuruluşlarda görünmezliklerinin sorgulandığı değerlendirmeyi, sendika yönetimlerindeki kadın oranıyla ilgili bir röportaj ve araştırma yazısında bulacaksınız. Almanya'da, Berlin'de; Kürt kadınları ile ilgili yapılan çalışmaların sunulduğu, uluslararası konferansın belgeleri elimize ulaştırıldı. Bu belgeleri ve konferansla ilgili bir değerlendirme yazısını, bizleri ilgilendireceğini düşünerek gönderen Necla'ya, çeviri yapan Tamer'e teşekkür ediyoruz.

Savaş her yerde aynıdır ve savaşın sonuçları ülke, kıta, bölge farkı olmaksızın mutlak kadını olumsuz etkilemektedir. Yugoslavya'da yaşanan iç savaşta kadınların yaşadığı cinsel taciz ve tecavüze ilgili çeviri yazıda anlatılanların, ne kadar da Kürt kadınlarının durumuna benzediğini göreceksiniz.

Kapitalist sistemin dilinden düşürmediği serbest piyasa ekonomisini bu kez kadınlar açısından irdeledik. Yazıların yoğunluğundan, bazı dizilerimize ara verdik. Bihenk sayfasiyla güldürmeye çalışırken, iğnelerimizi de birilerine batırmayı ihmal etmedik. Başından beri savunduğumuz, derginin sayfalarının kadınlara açık olduğunu, ancak yazıların imzalarını bağladığı düşüncesini yine tekrarlamak istiyoruz. Sayfalarımızda yer alan tüm yazıların içeriğine Jujin olarak katılmasak da, onları sansür etme veya yayınlamama gibi bir davranışa girmeyi (yayın politikamıza ters düşmedikçe) doğru bulmuyorduk, bulmuyoruz. Fakat röportajları, kiminle gerçekleştireceğimize dair bilinçli bir tercih yapmak durumundayız. Geçen sayımızda, Selda Bağcan'la yapılan röportajın gerekliliği bir tercih değil, sadece bir insiyatifsizlikten kaynaklanıyor. Selda Bağcan'ın sarf ettiği düşüncelerin Jujin ile hiçbir alakası olmamasına rağmen, geçen sayımızda ki Selda Bağcan'la yapılan röportaja ilgili, okur ve gönüldaşlarımızdan gelen eleştirileri dikkate değer bulduğumuzu, yapılan hatırlatmaların ve eleştirilerin bizi daha da ileriye götüreceği inancını taşıdığımızı ayrıca belirtmek istiyoruz.

Zorlukları ve güzellikleri sizlerle paylaşırken, dergimizin yaşam bulması için her türlü katkılarınızı (yazı, abone, dağıtım, öneri, eleştiri v.s.) bekliyor, katkılarını sunan herkese teşekkür ediyoruz.

***1997 yılında yapılan "8 Mart Artık Örgütlü" kadın mitinginin katılımcıları, 8 Mart 1998 için örgütlenme çalışmalarına başladı. 7 Ocak 1998, saat 19 00 da Jiyen Kadın Kültür Evi'nde toplantı yapılacaktır. Tüm kadınlara duyurulur. ***

AİLE İÇİ ŞİDDETE SON!*

J
u
n
i
n

Bütün dünyada olduğu gibi bizim yaşadığımız ülkede de kadına uygulanan şiddetin sonu gelmiyor. Demokrasi ve İnsan Hakları bakımından gelişmiş ülkeler de bile, aile içi şiddetin uygulanması, bizim gibi geri kalmış, yasaları fi tarihinden kalmış olan, halen aile reisinin erkek olduğu yasalarla korunan, çalışan eşlerden kadının vergi numarası alamadığı, kızlık soyadını kullanamadığı bir toplumda şiddetin boyutunun ne durumda olduğu herkesçe malumdur. Böyle toplumlarda kadın örgütlerinin mücadelesi küçümsenemeyecek derecededir. Bu anlamda İstanbul'da çeşitli kadın grupları ve tek tek kadınların oluşturduğu "Aile İçi Şiddete Son" kampanyası 1 Kasım'dan bu yana sürmektedir. Büyük bir hızla Türkiye çapına yayılmakta olan kampanyaya ilgi her geçen gün artmaktadır. İmza toplama, basın açıklamalarıyla kadın kitlesinin duyarlılığı sağlanarak, "Sığınma Evleri, Aile Mahkemeleri'nin kurulmasını da kapsayan istemlerle sürdürülen bu kampanyanın tanıtım bildirisini aşağıda sunuyoruz.

Biz kadınlar, hayatımız boyunca evde, işyerinde, sokakta pek çok şiddet türüyle karşılaşırız. Tam bir şiddet cehenneminde yaşıyoruz... Şiddeti en yoğun yaşadığımız yerlerden biri de "sıcak yuva" masallarıyla göklere çıkartılan evlerimiz. Ve evlerimizde bu şiddeti genellikle aynı çatı altında birlikte yaşadığımız erkeklerden görüyoruz; kocamızdan, babamızdan, erkek kardeşimizden, kayınpederimizden, kayınbiraderimizden v.s...

Oysa şiddetsiz bir ortamda yaşamak bizim en doğal hakkımız. Ama hem erkekler hemde devlet bu

kadar açık ve acil bir ihtiyaç karşısında kör, sağır ve dilsiz kalmaya, tam bir "erkek dayanışması" sergilemeye devam ediyor. Bu yüzden de, aile içi şiddeti önlemek amacıyla hazırlanan tasarı, komisyonlarda son biçimini alıp meclise sunulduğu halde, son anda geri çekildi. Biz sesimizi çıkartmazsak bu yasanın çıkacağı yok.

Biliyoruz ki, bu yasanın çıkması bizi şiddetten tamamen kurtarmayacak. Ama bu yasa çıktığı takdirde, özellikle aile içinde yaşanan şiddeti önlemek için etkili önlemler alınabilecek:

Şiddet uygulayan kocanın;

📌 **Bize ve çocuklara şiddet uygulaması, tehdit etmesi, korkutması yasaklanacak.**

(Zaten bize hayatı zindan eden, özellikle kocaların uyguladığı şiddet değil mi? Bu şiddeti dayaktan cinayete fiziksel şiddet, tecavüzden zorla ters ilişkiye kadar uyguladıkları cinsel şiddet, öldürmekle, yaralamakla, çocukları bizden almakla, ailemize zarar vermekle sürekli tehditler gibi yüzlerce biçimde yaşamıyormuyuz?)

Şiddet uygulayan koca;

📌 **Evden uzaklaştırılarak altı aya kadar varan bir süreyle eve gelmesi engellenebilecek.**

Şiddet uygulayan kocanın;

📌 **Evimize, sokağımıza ve işyerimize yaklaşması yasaklanacak.** (Oysa boşandığımızda bile kapımız, penceremiz kırılarak saldırılara uğramıyor muyuz?)

Şiddet uygulayan kocanın;

📌 **Eve içkili gelmesi ya da evde içki içmesi yasaklanabilecek.**

d
i
d
o

(Birçoğumuz hala evde çocuklarımızla beraber alkolün verdiği cesaretle daha da azgınlaşan şiddetler yaşamıyor muyuz?)

Şiddet uygulayan kocanın;

☛ **Sahip olduğu silahları zabıtaba teslim etmesi sağlanacak.**

Şiddet uygulayan kocanın;

☛ **Evdeki eşyalara zarar vermesi yasaklanacak.**

(Evdeki sehpayı, sandalyeyi, vazoları çoğu kez bizim üzerimizde kırıp dökmüyorlar mı?)

Bu yasa çıktığı takdirde, Cumhuriyet Savcılığı'na ya da Sulh Hukuk Mahkemesi'ne yapacağımız bire bir başvuruyla, evdeki şiddete son verip, yukarıdaki ve benzeri önlemlerin alınmasını sağlayabileceğiz. Üstelik, koca sadece evden uzaklaştırmayla kalmayacak aynı zamanda bütün bu süre boyunca ev için gerekli nafakayı da ödemek zorunda kalacak. Bu önlemlerden herhangi birini ihlal eden koca hakkında üç aydan altı aya kadar cezası verilecek.

Tüm bu nedenlerle biz kadınlar, "Aile İçi Şiddeti Önleme Yasası"nın bir an önce, özellikle de 25 Kasım 1997'deki **Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü****nden önce çıkartılmasını

istiyoruz. Ancak; yasanın adının "Aile İçi Şiddeti Önleme Yasası" olmasını; **AİLE MAHKEMELERİ** kurulmasını ve her semtte bağımsız **KADIN SIGINMA EVLERİ** açılmasını istiyoruz.

8 Mart Kadın Platformu - Evde Çalışan Kadınların Örgütlenme Girişimi - Feminist Kadın Çevresi - Jiyen Kadın Kültür evi - Jujin Kadın Dergisi - Kürt Kadav - Mor Çatı - Özgür Kadın Derneği - Roza - Arjin Kadın Grubu.

* Aile İçi Şiddete Son, kampanyasını oluşturan kurumların bu kampanya (imza -basın açıklamaları v.s.) tanıtım broşürünün kısaltılmışıdır.

**25 Kasım 1960 tarihinde Dominik Cumhuriyeti'nde Trujillo diktatörlüğü döneminde Sosyal Değişim Hareketi'nden Mirabel kızkardeşler arabalarından indirilip tecavüz edilerek vahşice öldürülmüşlerdi. Bu olayın unutulmaması için 25 Kasım, Amerikalı ve Karaibli feministler tarafından "Kadına Karşı Şiddete Son" günü ilan edildi. Birleşmiş Milletler tarafından da kabul edilen bu tarih "Kadınlara Karşı Şiddete, Duyarlılığı Arttırma ve bu Şiddeti Kınama Günü" (Awareness Day Of Violence Against) adını aldı. Dünya çapında kabul gören bu gün, kadına uygulanan şiddete son vermek amacıyla çeşitli kampanyalarla anılmaktadır.

ŞİDDET VE KADIN

'ŞİDDETİN MEŞRULUĞU VE KURUMSALLAŞMASI'

- ✗ Sevda, Urfa'da namus gerekçesiyle öldürüldü!..
- ✗ Remziye Dinç, Batman'da korucuların tecavüzüne uğradı!..
- ✗ Şükran Aydın, Mardin'de gözaltında tecavüze uğradı!..
- ✗ Menekşe Meral, İstanbul'da yargısız infaz edildi!..
- ✗ Z.Y., rumuzlu genç kız öğrenci, bakirelik testi yapıldığından intihar etti!..
- ✗ Cemile Ayhan, herhangi bir ev kadını, yemek yapmadığı gerekçesiyle kocası tarafından suratına kezzap döküldü!..

Şiddet egemen gücün ve ideolojinin kendi üstünlüğünü ve gücünü korumada gösterdiği tepkisel tavidir. Egemen gücün, en önemli toplumsal dayanağı aile ile başlıyor. Şiddetin meşruluğu; egemen güç, sistem içinde DEVLET BABA'da sembolleşirken, onun en küçük çekirdeği ailede ise evin reisi BABA veya ABL ler ile şekilleniyor. Egemen güç için her zaman bir otorite gerekir. Şiddet kimi zaman DEVLET, kimi zaman KOCA, BABA ve ABL olarak çıkar kadınların karşına...

Sistem çoğu kez şiddetin, dayağın meşruluğu temelinde eğitir insanları. "Kızını dövmezen dizini döver" ile çıkar karşımıza. Dayak yiyen kadın için mutlaka bir sebep ararız. Toplumsal yaşantımızda şiddet o denli içselleştirilmiştir ki! dayağın mutlaka haklılık yönünün olduğunu düşünürüz. Okula başlayan küçük çocuklarımızı öğretmenine teslim ederken "aman hocam eti senin kemiği benim" diyerek daha küçücük beyinlere ve bedenlere

bunun gerekliliğini vurgulayarak başlarız eğitime. Şiddet bizim için edep ve terbiyenin kaçınılmaz dayanağı haline gelir. Eğitimle meşruluğunu koruyan şiddetin, sistemin en küçük birimi, yani aile yapılanmasında kurumsallaştığını görürüz. Kocanın-kadına, kadının-çocuğa gösterdiği şiddet meşruluk kazanmıştır.

Devlet varolan sistemi, aileyi ve kurumlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük ona bazı hakları da tanır. Toplumca içselleşen şiddet yine meşruluk temelinde kurumsallaşarak hayat bulur. Devlet, ailede olduğu gibi BABA'dır, egemendir, güçtür, otoritedir ve eli sopalıdır. Şiddet artık yaşamla iç-içe geçmiştir ve artık sıradanlaşmıştır. T.V.de izlediğimiz, gazetelerde okuduğumuz haberlerin çoğu şiddete yöneliktir. İşkencede insanlar öldürülür, gözaltında kaybedilir. "Bilmem hangi apartmanın bilmem kaçınca katında çıkan çatışmada bilmem hangi insanlar

taranarak öldürülmüştür". Yine "bilmem hangi mahalle sakinleri dışarıya taşınan cesetlere yuh! çeker ve öldürenleri ise olanca gücüyle alkışlar-alkışladılar". Burada artık ailedeki zihniyet dışarıya-sokağa taşmıştır. "Karısı değil mi döver de sever de", elin işine karışılmaz terbiyesi bizi bugün, devlettir yapar!, terbiyesine getirmiştir. Eti senin kemiği benim ile büyüyen, kızını döverek dizini dövmekten kurtulan ailesel şiddet, hızla gelişerek insanların öldürülmesinde alkış tutacak kadar toplumsal cinnete getirmiştir insanları.

Ya namusa yönelik şiddete ne demeli. Devlet burada da babalığını unutmaz. Okullara eğitim için yollanan genç kızların, ailenin yetmediği yerde devletin o şefkatli ellerini hemen hissederiz. Genç kızlar; okula geç gelen, bazen kaytaran, erkek arkadaşlarının elini tutan, yanağından öpen gibi tüm sevgi biçimlerinin onları, "kızlık muayene" sine; oradanda intihara götüreceğini bilirler. Eğitim yuvalarında namus bekçiliğini yapan devlet, genelev patronlarını vergi rekortmeni yaparak allayıp, pullar sermayesini elden kaçırmamak için ona madalya verir. Terbiye ettiği, kızlık zarlarına baktığı genç kızlara, "hiç uğraşmayın bakın genelev patronları ne kadar çok kazanıyor" mesajını vermekten de geri kalmaz.

Gündelik yaşamımızda şiddet içselleşmiştir. Bizim, farkına ve olumsuzluklarına bakmadan kabullenerek devam eden, gelenekselleşen bu tavırla her gün karşı karşıya geldiğimiz olaylardan kimi kez gururla bahsederiz. Kızlara laf atan, taciz eden delikanlının ardından "o delikanlıdır, olsun o kadar" dediğimiz, taciz veya tecavüze uğrayan kadın için "mutlaka fingirdemiştir, kuyruğu sallayan dişi köpektir, kadın kısmının gece vakti ne işi var" diyerek sokakları kapattığımız, çifte standartlı namus anlayışımızın ürünü değil mi? Dolayısıyla ailede; kadın, erkeğin elinin kiriye şiddet, taciz, tecavüz kadın için kaçınılmaz olur.

Yine aynı anlayışın ürünü değilmi ki; ailenin namusunu çökerterek, egemen gücün varlığını sürdürmesinde kadın bir araçtır.

Yine aynı anlayışın ürünü değilmi ki; emniyet sorgulamasında tecavüz, bir sorgu yöntemidir.

Yine aynı anlayışın ürünü değilmi ki; savaşta kadın, ganimet olarak gösterilir. Gazetelerde okuyarak şoka uğradığımız, ülkemizde; Kürt'lerin yoğun yaşadığı bölgede kadının vajinasına sokulan şişeden sonra "aslan gibi askerlerimiz varker. şişeye ne gerek var" diyerek olayı terörle mücadelenin bir parçasıymış gibi yalanlamaya çalışan paşaların varlığı.

Tecavüzün, şiddetin nasıl da kurumsallaştığını ve bunun gerekliliğinin vazgeçilmez bir parçasıymış gibi yaşayıp gitmemizi sağlarlar.

Egemen gücün gösterdiği bu tavır, artık aileden çıkmış, toplumsallaşmıştır. Yaşamımızın bir parçası haline gelmiş, haklılık temelinde meşrulaştırılmış bu meşruluğunu da devlet, tüm kurumları ile korumaya almıştır. Şiddet meşruluğunu eğitim sistemiyle korumuş, yasalarla korumuş, gelenekselleştirerek toplumsal alt kültür olarak korumuştur.

Şiddet meşruluğunu, sistemin hukuk ve yasalarıyla korumuş, mahkemelerinde hep haklılığını savunmuştur. Şiddete maruz kalanlar da hep suçlanmıştır.

Ailede başlayan o sevimli baba, anne, abi tokadı gitgide büyüyerek devletin jopu, tankı, tüfeği, işkencehanesi, idam sehpası olarak yaşamboyu haklılığını koruyarak yaşam biçimi haline gelmiştir. Sistem kendi devamlılığını kutsal saydığı aile ile tamamlar, yani aile devletin candamarıdır. Bu nedenle; evde dayak yiyen kadına, dayak yiyen çocuğa karşı olmak, bu nedenle aile içi şiddete karşı olmak-işte bu nedenle toplumsal şiddetin karşısında olmak gerekir.

Hergün bir biçimiyle bize vuran bu meşrulaştırılmış ŞİDDET'e karşı olmak insanlığın onuruyla yaşaması için bir gereklilik olacaktır.

YALNIZCA

KARŞILAŞTIRMAK İÇİN...

6 Ekim 1992 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi eski Yugoslavya'daki Cenova Konvansiyonu ve uluslararası insan hakları hukukuna aykırı uygulamaları araştırarak ve bunlarla ilgili bilgi toplayacak bir Uzmanlar Komitesi kurdu. Bu komitenin belli başlı üç çalışma yöntemi vardı. Bu yöntemler temel olarak hükümetlerin, hükümetler arası örgütlerin ve sivil toplum örgütlerinin gönderdikleri veya talep ettikleri bilgileri toplamak ve çözümlemek, eski Yugoslavya ve diğer ülkelerdeki tanıklıkları ve ek bilgileri değerlendirmek, bilgilerin komite adına hükümetlerce toplanmasını sağlamaktan oluşuyordu.

Komite, çalışmaları sonucunda 1993'de iki ara rapor ve 1994'de de bir son rapor şeklinde hazırladığı raporları Güvenlik Konseyine sundu.

Komite 1994'de gerekçesi açıklanmadan lağvedildi.

Biri, sözkonusu bu komitede yer alan ve diğeri hukukçu olan iki kişi daha sonra, 1996'da alt başlığı "Eski Yugoslavya'da Savaşın Görünmez Silahı" olan "**Cinsel Şiddet**" isimli bir kitapçık yayımladılar. * Sözkonusu kitapçıkta, komitenin tarihçesi ve çalışmalarının yanı sıra; esas olarak cinsel şiddetin özellikle eski Yugoslavya'da ne şekilde yaşandığına dair kısa bilgiler mevcut. Ayrıca cinsel şiddetin belki de en vahşi biçimi şeklinde gerçekleştirilen tecavüzün, uluslararası hukuk bağlamında ve bir etnik temizlik yöntemi olarak nasıl kullanıldığı ele alınıyor.

Başlıktan da anlaşılacağı gibi, coğrafyamızda da savaşın görünmez silahı, cinsel şiddetin bir çeşidi olarak kürt kadınlarını tehdit eden taciz ve tecavüzün boyutlarını, benzer deneyimleri, onların neden ve sonuçlarını karşılaştırarak daha iyi kavrayabileceğimizi düşünüyorum.

Aşağıda, kitapçıktan derlediğim bazı

bölmelerin çevirilerini bulacaksınız.

Savaşın belki de en görünmez silahı: **CİNSEL ŞİDDET**

Suç olması açısından...

Bazen birbirlerinin yerine kullanıldıkları halde, aslında tecavüz, cinsel saldırı ve cinsel şiddetin birbirlerinden farklı anlamları var. Tecavüz; daha çok sözkonusu kişilerden birinin diğeriyle rızası olmadan vajinal, oral veya anal olarak zorla cinsel ilişkiye girmesini ifade eder. Cinsel saldırı; tecavüzü ve diğer zorla yapılan cinsel davranışlarla birlikte cinsel organların yaralanmasını da içeren daha geniş bir kavramdır. Cinsel şiddet ise çok daha geniş bir kavramdır ve şiddet içeren cinsel her türlü hareketi veya cinselliğin kendisini doğrudan hedef almayı kapsar.

Cinsel şiddetin ruh sağlığına verdiği zarar, bedene verdiği zarardan çok daha fazladır. Pek çok mağdur, tecavüz travma sendromu diye adlandırılan bir çeşit travma sonrası rahatsızlıktan muzdarip olur. Söz konusu mağdurlar, şiddeti kabuslarla, saplantılı düşüncelerle ve panik ataklarla tekrar tekrar yaşarlar. Bu durum onların duygularını ve ruhsal sağlıklarını o kadar çok etkiler ki mağdur kendisine yakın olan insanlarla bile ilişki kurmaktan kaçınır, travmayla ilgisi olmayan birçok duygusunu yaşamasına engel olur ve gelecekle ilgili düşünmeye kendince son verir bir hale gelir. Gündelik yaşamlarını öfke, cinsel işlevsizlik, başkalarına ve kendisine güvensizlik gibi diğer yaşama zarar veren faktörlerle içiçe geçirirler.

Cinsel şiddet, mağdurlarını huzursuz eder ve aşağılar. Taraflar arasındaki çelişkiyi sonsuza kadar sürdürecek korkuyu, öfkeyi ve nefreti besler. En sonunda da bu durumun gücü mağdurlarını da aşan bir biçimde ailenin ve toplumun işleyişini aksatmaya başlar.

Tarihçe

Cinsel şiddet, uzun yıllardır yaşanıyor olmasına rağmen ancak son zamanlarda tartışılmaya ve ciddiye alınmaya başlandı. Susan Brownmiller 1975'te yazdığı "Against Our Will: Men, Women, and Rape" (İsteğimiz Dışında: Erkekler ,Kadınlar ve Tecavüz) isimli kitabıyla bu konuda önemli bir başlangıç yaptı. Kitap kadınlara yönelik tecavüzü tarihsel açıdan inceledi. Yazar, kitabında yaklaşık yirmi silahlı çatışmanın gerçekleştiği bölgelerde yaşanan yaygın cinsel şiddet vakalarını detaylı olarak ele almış. Cinsel şiddetin bir savaş taktiği olarak askerleri ödüllendiren, "moral" kazandırmak veya "aşağı kesimden halkı" terörize ederek mahvetmek üzere kullanıldığını anlatmış.

Savaş bağlantılı cinsel şiddetle ilgili ilk ciddi adım I. Dünya Savaşı sonrası, 1919 yılında müttefikler tarafından özel bir komisyonun kurulması ile atılmış. Bu komisyon esas olarak o dönemde Alman askerlerin Fransız ve Belçikalı kadınlara yönelik uyguladıkları toplu tecavüz vakalarıyla ilgili raporları incelemek üzere kurulmuş. Ancak ne yazık ki müttefikler bir süre sonra Avrupa'daki politik diplomasi uğruna bu suçu incelemekten vazgeçmişler.

II. Dünya Savaşında ise cinsel şiddet esas olarak Rus ve Japon askerleri ve bir oranda da Alman ordusu tarafından uygulanmış. Japonların; o dönemde halen "kolay kadınlar" olarak adlandırılan 300.000 Koreli kadını alıkoydukları belgelenmiş durumda. Japon askerleri bu eylemi tecavüz kamplarında gerçekleştiriyorlardı. Söz konusu bu suçlar halen herhangi bir soruşturmaya tabi tutulmamış durumda.

Geldiğimiz şu nokta da bile cinsel şiddet hala bir savaş aracı olarak kullanılmakta. İnsan hakları örgütleri ve kadın gruplarına göre kadınların askerler ve polisler tarafından tecavüze ve cinsel açıdan saldırıya uğramaları yakın zamanda yaşanan uluslararası çıkar çatışmalarındaki ve iç savaşlardaki terörün süregelenleştirilmesi yolunda uygulanan bir yöntem. Bu duruma örnek olarak da Bangladeş, Kongo, Vietnam, Ekvator, Peru, Kaşmir,

Haiti, Liberya, Burma, El Salvador, Ruanda ve eski Yugoslavya'da yaşanan çatışmalardaki tecavüz olaylarını kanıt olarak gösteriyorlar. Bu tür silahlı çatışmalara ve sonuçlarına neredeyse dünyanın her yerinde rastlamak mümkün.

Suç listesi çok uzun da olsa resmi olarak bilgi toplamak ve yaşayanların anlatacaklarına başvurmak çok güç. Mağdurlar saldırganların misillemede bulunacakları korkusu ile konuşmamayı tercih ediyorlar. Ayrıca bunun kadar etkin bir başka faktör de mağdurların toplumdaki cinsellik ve cinsel rollerle ilgili katı ahlak kuralları yüzünden ailelerinin ve içinde bulundukları topluluğun kendilerini reddedeceği korkusunu da taşımaları. Bu konuyla ilgili hükümet kayıtları ise ya gizleniyor veya en basitinden ulaşılmaz kılınıyor.

Bu konuyla ilgili bilgilerin toplanması son derece önemli bir noktaya işaret ediyor. Çünkü silahlı savaşların tarihini yazan kişiler (bunlar çoğunlukla erkek oluyorlar) cinsel şiddetin birinci elden tanıklıklarını savaşın bir gerçeği veya propagandası olduğunu varsayarak görmezlikten gelmeyi yeğliyorlar. Bu iki gerekçenin içerdiği çelişki hemen hemen hiç farkedilmemiş durumda. Pek çok insan için tecavüz, tıpkı ganimetlere el konulması gibi savaşın "kaçınılmaz" bir yüzü, dolayısıyla da cezalandırılmaz bir vakaymış gibi görünüyor.

Askeri savcıların böyle bir suçla karşılaştıklarında neredeyse gösterdikleri ilk tepki konuyu çok iğrenç buldukları gerekçesi ile utanç duyduklarını belirtmeleridir. Bu konuda Nürnberg Savaş Suçları Mahkemesinde savcılık yapan kişinin sözleri çok dikkate değer. Fransız kadınlara yönelik yapılmış tecavüzle ilgili olarak söylediği tek şey şu; "Mahkemenin beni o hunharca yapılmış şeyleri anlatmamam durumunda affedeceğinden eminim". Böyle uluslararası bir mahkeme -ve tabi kamuoyu- tecavüzle doğrudan yüzleşmek yerine, bu suçu "gerçek" suçlar olarak gördükleri silahsız sivilleri öldürmek ve savaş mahkumlarına yönelik yapılan kötü muameleler gibi suçların yanında münferit vakalar olarak değerlendirdi. Bu suçların

üzerleri sanki daha önce hiç gerçekleşmemiş ve bir daha gerçekleşmeyecekmiş veya kaçınılmaz ve engellenmesi imkansız bir olay şeklinde açıklanarak kapatıldı.

Bu önyargılar ve anlayış kısıtlılığı cinsel şiddetin adli olarak takibini veya bununla ilgili suçların uluslararası hukuk çerçevesinde cezalandırılmasının önünde büyük bir engel.

"Etnik Temizlik" in bir aracı olarak tecavüz...

Yugoslavya'da savaş 1991. yılının ortasında patlak verdi ve her devlet sırayla Sırp hakimiyeti altındaki federal hükümetten bağımsızlıklarını ilan ettiler. 1991'de Hırvatistan'ın ve 1992'de Bosna ve Hersek'in bağımsızlık ilanları, içlerindeki geniş Sırp nüfusu ile bazı Sırp milliyetçilerin "Büyük Sırbistan" hayalini tehdit eder hale geldi. Hırvatistan, Bosna ve Hersek'teki sırp "Büyük Sırbistan"ı oluşturmak amacıyla içinde bulundukları bağımsız devletlerden ayrılmak istediler.

Sırp'ların bu devletler içinde yaşadıkları yerlerde kozmopolit açıdan bir bütünlük vardı ve etnik açıdan herhangi ciddi bir sorun yaşanmıyordu. Buradaki insanlar ayrılmaya karşı çıktılar. Buna karşılık aşırı milliyetçi Sırp'ların yaptığı ise bu toplulukları bir daha geri dönmemesine korkutarak bu bölgelerden atmak için terör ve şiddet uygulamak oldu. Bu, artık bilindiği üzere toplama kamplarını, işkenceyi, cinsel şiddeti, toplu katliamları, zorla göçettirmeyi, özel ve kamu mallarına zarar vermeyi, yağmacılığı ve çapulculuğu kapsayan "etnik temizlik" hareketi anlamına geliyordu ve hedeflediği insani yardım olanaklarını yokedip insanları daimi olarak terörlere ederek "Büyük Sırbistan" hayaline ulaşmaktı.

Sırp'ların çoğunluğunun katılmadığı bu olaylarda esas olarak rol oynayanlar Sırp'ların ve Bosnalı Sırp'ların ordularından destek alan Sırp liderlerdi. Paramiliter güçlerle polis güçlerini kendi taraflarına çekerek bunlara tek yapılması gerekenin şiddet uygulamak olduğunu göstermek yönünde çaba gösterdiler ve bunda da başarılı oldular. Bu kesimdeki insanlar gayri resmi

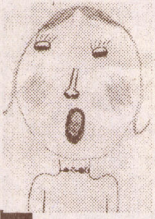
olarak örgütlenen gevşek gruplardı ve bunların insanların arasına yaygın olarak dağılmış üyelerini tesbit etmek çok zordu. Bunun bir sonucu olarak mağdurlar evlerine dönme ve kendilerine saldıranlarla tekrar karşılaşma korkusu içindeyken, bunlara tanık olanlar da anlaşılır sebepler yüzünden hikayelerini anlatmaktan kaçınıyorlar.

Cinsel şiddetin özellikle Bosnalı Müslümanlar üzerinde çok etkili olduğu görülüyor. İslami kültür çerçevesinde yaşayan kadınlar için yapılan zorla da olsa evlilik dışı ilişki kesinlikle kabul görmeyen bir şey. Evli olmayan kadınların başına böyle bir şey geldiğinde bu kadınlar bir daha evlenemiyorlar, evli olanlarsa ailelerinden dışlanıyorlar. Aynı türden durumlara elbette ki dünyanın her yerinde, her etnik, ulusal, dini grupta da rastlanabilir. Diğer bir deyişle cinsel şiddetin sonuçları inanılmaz boyutlarda etkin oluyor.

Cinsel şiddetin mağdurlarının çoğu birincil görevleri çocuk yetiştirmek, ailenin diğer üyelerine bakmak ve kültürel tarihi ve gelenekleri korumak olan kadınlar oluyor. Kadınların bu işlevlerini yerine getirmediği durumlarda kadınlar ne kendilerine, ne ailelerine ne de topluluklarına bakamaz hale geliyorlar ve bu da bir bütün olarak toplumun işleyişini aksatan bir durum yaratıyor. Eski Yugoslavya'da yaklaşık 20.000 kadına tecavüz edildi ve çoğu zaman bu kadınların köylerindeki ve ailelerindeki erkekler ve erkek çocuklar da tecavüz etmeye ve diğer aile üyeleri de bunları izlemeye zorlandı. Ve böylece bu toplumların işleyişi ve sayısız bireyin yaşamı tamir edilemez derecede yara almış oldu.

* M. Cherif Bassiouni & Marcia McCormick, Sexual Violence - An Invisible Weapon of War in the Former Yugoslavia, International Human Rights Law Institute DePaul University College of Law, Chicago, 1996.

SÜRECEK

AIDS

sanılmaktaydı.
Bugünün

"AIDS" dünya ülkeleri bu sözcüğü; hastalığın tarifini 1981 yılından itibaren telaffuz etmeye başladılar. Ancak bu hastalığın belirtileri, hastalığı tarif eden, şikayetleri benzer olan birçok hastanın 1970'ten itibaren görüldüğü sonraki araştırmalarda ortaya çıkmıştır. 1983 yılında AIDS'in etkeninin HIV adı verilen virüs olduğu tespit edilmiştir. Bu gelişmelerden sonra bu virüsün insanlara ne zamandan beri bulaştığı araştırmaları başlamıştır.

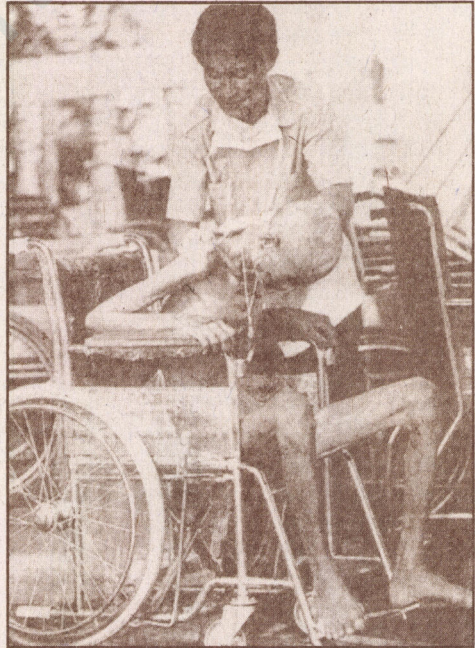
AIDS'in Afrika'dan 1975 yılından sonra yaygınlaştığı bildirilmektedir. İddiaya göre hastalık önce Amerika, Avrupa ve Avustralya'ya yayılmış, bu ülkelerde eşcinsel, biseksüel erkeklerde ve damar içi uyuşturucu kullananlarda görülmeye başlamıştır. Bir iddiaya göre de bu hastalık özellikle serbest cinsel yaşamı seçerek çok kişi ile cinsel ilişkiye giren ve damar içi uyuşturucu kullananlarda, aynı iğne ve şırıngayı paylaşan gruplarda olduğu ve yaygınlaştığıdır. AIDS, Avrupa'da 1982 yılından buyana görülmeye başlamış, Türkiye'de ilk kez 1985 yılında ortaya çıkmıştır. 1987 yılından itibaren Dünya Sağlık Örgütü'ne sunulan rapor incelendiğinde; AIDS'in dünyaya hızla yayıldığı anlaşılmaktadır. AIDS'in bugüne kadar görülen en büyük salgın hastalık olduğu, yayılmadığı hiçbir yer kalmadığı sanılmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü, 1993 yılında Dünya'da 14 Milyon kişinin HIV'i kapıldığını, bu kişilerin 1 milyonunun çocuk, geriye kalan 13 milyonun erişkin olduğunu tahmin edildiğini açıklamıştı. Sağlık Bakanlığı aynı yıl Türkiye'de HIV enfeksiyonluların 310 olduğunu açıklamasına rağmen o yıl için bile bu rakamın gerçek olmadığı, en az bunun yüz katının olduğu

rakamlarının çok yüksek olduğu, çünkü artık insanların bunu az da olsa gizlemediklerini, ilgili kurum ve gönüllü kuruluşların çoğaldığı, dayanışma ağlarının gelişmesiyle AIDS ile mücadelenin gelişmesiyle insanlar kendilerini enazından yalnız hissetmediğinden açıklama oranı da yükselmektedir.

AIDS Kadınlar için bir tehlikeymidir?

Bilim insanları ve AIDS'le mücadele eden kurum ve kuruluşlar, yapılan araştırmalar ve istatistikler sonucunda partnerlerden birinin seropozitif (taşıyıcı) diğerinin negatif olduğu durumlarda erkekten kadına bulaşma oranının daha yüksek olduğunu söylemektedirler. Bu arada kadının regl sırasında çok daha

taşıyıcı kadınların enaz 1200 olacağını tespit edilmesi çok düşündürücüdür. Bir kaç sene önce kadın taşıyıcıların azlığı konuşulurken, yeni infekte vakaların %45'ini artık kadınlar oluşturmaktadır.

Günümüzün en korkunç ve acımasız hastalığını açıklamak, duyurmak tabu iken kadınların bunu açıklamaları tabuların tabusunu oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda biseksüel erkekler veya toksikoman olan fahişelerle ilişkide bulunan erkeklerin yüksek oranda hastalığa yakalandıkları ve evli bulundukları eşlerine bulaştırdıkları söylenmektedir. Eşi tarafından infekte edilen kadının ancak dünyaya taşıyıcı bir bebek getirmesiyle anlaşılabilir.

Dünya'daki HIV enfeksiyonluların %60'ı erkek, %40'ı kadınlardır. Yani 3 erkeğe karşı 2 kadın bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminlerine göre ikibin yılında kadın ve erkeklerin sayısının eşitleneceğidir. Kadınların sayısının artması demek, doğan HIV'li çocukların sayısının artması demektir. İkibinli yıllarda Dünya'da 40-110 Milyon kişinin HIV enfeksiyonlu olacağı, 8 milyondan fazla insanın AIDS'ten öleceği sanılmaktadır. Önümüzdeki on yılda HIV yayılımının %90'nının gelişmekte olan ülkelerde olacağı, bunların başında Afrika, Asya ve Pasifik adalarının yer alacağı Dünya Sağlık Örgütüncü bildirilmektedir. Türkiye de **risk grubunda** bulunmaktadır.

AIDS'ten korunma;

AIDS'ten korunmanın yolları HIV'in bulaşma yollarının ve bundan korunma yollarının öğrenilmesi ile mümkündür. AIDS ile mücadele eden kurum ve yayın organları sürekli medyada ve ilgili toplantılarda sık sık bu korunma yolları üzerinde durmaktadırlar. AIDS'in bulaşma yollarını bilmeden korunma yollarını bilmenin mümkün olmadığı düşüncesinden hareketle özellikle bulaşma ve korunma yollarının üzerinde duracağız. HIV'in bulaşma yolunun cinsel ilişki yoluyla olduğu, cinsel ilişki sırasında koruyucu kılıf (kondom-prezervatif) kullanılması kişinin HIV

bulaşmasından koruduğu bilinmelidir. AIDS'in çok önemli bulaşma yolu da, kandır. HIV taşıyan kan ve kan ürünlerinin şırınga edildiği kişiye HIV bulaşır. HIV'li kanın bulaştığı şırınga, iğne, pens, makas, bistürü, jilet, dövme aletleri, akupunktur iğneleri ile de HIV'in başkasına geçmesi mümkündür. Böyle aletlerin iyice dezenfekte edilmesi gerektiği üzerinde önemle durulmakta ve uyarılar yapılmaktadır.

Ne yapılmalıdır?

- Üzerine bulaşmış kandaki HIV öldürülmeden kullanılmamalıdır.
- Şırınga ve iğneler bir kez kullanılmalı, kullanımdan sonra imha edilmelidir.
- Kan alırken veya kan verirken AIDS (ELISA) testi yapmadan kullanmamalı veya başkasına verilmemelidir.
- Cinsel ilişkide mutlaka kondom-prezervatif kullanılmalı.
- Her türlü uyuşturucudan özellikle damardan uyuşturucudan uzak durulmalı.
- HIV'in bulaştığını öğrendiğinizde mutlaka bir hastaneye başvurmalı ve başkalarına bulaştırmamak için gerekli dikkat ve duyarlılığı göstermeliyiz.

AIDS çağımızın hemen hemen çaresiz hastalıklarının en önemlileridir. Dünya Sağlık Örgütünün de belirttiği gibi yaşadığımız ülke riskli bölgedir, dolayısıyla her an bu hastalıkla başbaşa kalabiliriz. "Biz şuyuz, biz buyuz" deyip geçmeyelim ve AIDS gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmaya, gerekli hassasiyeti gösterelim. AIDS'li hastaları da dışlamamalı ve onlarla normal yaşam koşullarında birarada olmakla, öpüşmekle, sarılmakla geçmeyeceği bilincinde olarak HIV/AIDS'lilerle aynı ortamda bulunmaktan çekinmeyelim. Onları kınamak, horlamak, muhtaç oldukları dostluğu, sevgiyi, yakınlığı, dayanışmayı göstermekten çekinmeyelim.

Kaynak:

- 1) AIDS Savaşım Derneği Bültenleri
- 2) Kadın Kapsısı- Gacı Dergileri

ÜLKEMİZDEN KADIN MANZARALARI

H
ü
l
y
a

S
a
t
ı
k

Gülcihan; koyu bir çaresizlik içinde ve hep başkalarının tayin ettiği tarzda geçirdi 29 yılı. 8 yaşında kaybettiği babası yerine akrabalar, ne biçimde ve nasıl yaşayacağına karar verdi. Dayılar, amcalar ve sülalenin yaşlılarının gözetiminde geçirdi genç kızlığını. Yaşamında hep olacak olan gel-gitler sonrasında akrabalarının yanında Almanya'nın o kocaman şehrinde buluverdi kendini. Orada kaldığı o kısa süre içinde kim olduğunu ve nereye ait olduğunu birkez daha anladı. Ve orada başka hayatlara yaşanılacağına farklı özgürlüklere tanık oldu. Oyle özgürlükler ki yaşam hakkının lüks olduğu, heran bir ev baskınının, bir faili meçhul kurşununun, köy boşaltmalarının yaşandığı bir coğrafya ile karşılaştırıldığında içini burkan ve kinlendiren özgürlükler!

Gülcihan'dan çok uzakta olmak korkutmuş olmalı ki aile büyüklerini apar topar getirildi memlekete. Çünkü Gülcihan'ın evlenme ve yuva kurma zamanı gelmişti. Aslında yanık mahallenin öte yakasındaki gence. Ama ona dayısının oğlu uygun görülmüştü. Herşey çok çabuk oldu. Söz, nişan ve arkasından gelinlik yapması istenildi ondan. Her hareketinin, oturuşunun, kalkışının bir adabı olmalıydı. Gülmemeli, karşı cevap vermemeli ve hep hizmet etmeliydi. Yaşamına dair herşeyin ama her şeyin kendisi dışında belirlenmesi giderek onu boğan bir düğüme dönüşüyordu. Ve gün yüzünde kapkara olmuştu herşey; çevreye, etrafa duyurmadan apar topar düşüldü. Metropole kaçışında Gülcihan'a çare olacağı düşünülmüştü. O arada Gülcihan'a oyalanacak şeyler bulundu, çocuk doğurdu. Dostluklar geliştirmek istedi çevresindekilerle ve Almanya da olduğu gibi bir kez daha tüm kötülüklerin ve çirkinliklerin Kürt kimliğiyle

özdeşleştirildiğini fark etti. Oysaki ihtiyacı vardı dostluklara ve paylaşmaya. Ufacık yalanlar uydurdu kendine ve kimliğine dair. Azeri olduğunu söylemekte buldu çareyi. Fakat kimliğinden ve gerçekliğinden her kaçış giderek bir kördüğümüne dönüştü.

Hayata karışmaya, hayatı tanımaya karar verdi Gülcihan. Çalışmak, nefes almak istedi; çocuğun var denildi, ne edip edip buluverdi bir çözümü. Çalışırken bir çok kadın gördü Kürt ve göçmen. Her biriyle ne kadar da benziyordu yaşadıkları. Ama fazla sürmedi Gülcihan'ın sevinci. Çünkü korkutur oldu Gülcihan'ın giderek artan kendine güveni. Binbir çaba ve istekle koparılan özgürlüklerin kaybedilişinin hüznünü ve acısını yazıyordu Gülcihan; ve artık dört duvar içinde bilinen ve tanıs bir biçimde yaşıyordu Gülcihan için. Çok zorunlu olmadıkça konuşmuyordu Gülcihan, gizli fakat kendince. Bilinçli bir protestoydu bu sessizlik.

O'nu böylesi sınırları belirlenmiş bir biçimde yaşamaya mecbur edenlerin, yaşamı kendilerinin istediği biçimde yaşaması koyveriyordu Gülcihan'a. Kocasından aldatıldığını öğrendiğinde bunu konuşmaya her kalkışında azarla ve tehditle karşılaşılıyordu. Kaldıkları ev kendi babasına ait olmasına rağmen; evden kovulmakla tehdit ediliyordu. Aile büyüklerine şikayet ettiğinde yine azarla karşılaştı. Çünkü her evde olurmuş bu durumlar fazla abartmamalı ve büyütmemeliymiş. Bir kez daha kadınlığı susturuldu Gülcihan geleneklerin koruyuculuğu ve kollayıcılığı adına.

Ve şimdi Gülcihan kadınları ve kadınların özgürlük çığlıklarını daha iyi anlıyor. Kadınların bilinçlenmesi ve örgütlenmesi daha çok çoğalmalı diyor. Ve birleşmeli öfkelerimiz gelecek güzel günleri yakalama ve koruma adına.

y
a
z
d
e
h

oluşturulması gerektiğini tartıştıklarından kaynaklanıyor olsa gerek. Simyacılar feminist değildiler. Kendi dönemlerinde kadını dikkate almayanlarla bir çok görüşü paylaşıyorlardı. Fakat kadının yaratıcı gücüne de saygı duymadan edemiyorlardı. Kadının doğurganlığını tanrının onları affettiğinin bir işareti olarak görüyorlardı. Hatta Paracelsus'un şöyle bir açıklaması vardır; "İnsan nasıl kadın düşmanı olabilir, bütün dünya onların meyveleriyle (halklarıyla) dolu ve bundan dolayı tanrı onlara uzun ömür vermiş. Ne kadar iğrenç olsalar bile..." Daha sonraki yıllarda "Royal Society"nin sekreteri olan Henry Oldenburg "Royal Society"nin asıl amacının erkek felsefesi oluşturmak olduğunu söyleyecekti. Yine Royal Society'nin baş ajitatörlerinden Jozef Glanvill erkekleri: akli yoldan çıkarabilecek Attekonların (o an içinden geldiği gibi davranmak) iktidarına karşı uyarmaktadır. Buna karşı Paracelsus ise bu durumu şöyle açıklamaktadır; "Jüpiter hem akıllı hem de aynı zamanda sevgi dolu olamaz". Ona göre tıp sanatının kökleri kalptedir, bundan dolayı ilaçların iyileştirici gücü hakiki sevgiyle keşfedilebilir.

Francis Bacon, çoğu konularda hermetikçiler arasında tavır takınmıştır. Fakat bilimdeki cinsiyet ve cinsellik konusunda ki tasavvurları: "Korunmuş bir ırktan kahramanlar ve süpermenler yaratma" simyacıların daha çok Royal Society'cilerle birleştiğini gösteriyor. Modern bilimin kurucu babaları Bacon'cu düşüncenin bazı temel parçalarını reddetmişlerdir ve örtülü bir biçimde simyacılarla olan ilgilerini göstermişlerdir. Fox-Keller'e göre bu gizli simyacılarından biri de Newton idi. Society'ciler, Bacon'un patriarkal resim dilini devraldılar ve simyacılarla ortak olan Bacon'un erotik dilini reddettiler. 1667'de Society'ciler savunmasında Thomas Sprat şöyle demektedir; "İnsan elinde bulunan sanatların ruhu erildir ve süreklidir". Hermetik ve Mekanik felsefeciler

arasındaki çatışma en iyi bir biçimde kendini "cadılık" tartışmasında göstermiştir.

CADILIK VE BİLİM

1661'de Robert Hunt başta olmak üzere bir çok bilimci cadılığa ilgi duymaya başladı. Barış savcısı olan Robert Hunt, cadılık üzerine eline geçirdiği bütün belgeleri o dönem arkadaşı olan Glanvill'e gönderir. Glanvill bu eserleri "Cadılık ve Cadılar Üzerine Felsefi Düşünceler" adı altında yayınlar. Esere duyulan ilgi o kadar büyüktür ki, eser 4 baskı yapar.

Bu ve daha değişik eserlerle "ruhların ülkesi" araştırılmaya başlanır. Glanvill yaptığı bir takım araştırmalar sonucu şu kanaata varır; "Biz aslında yaşadığımız dünya hakkında hiç bir şey bilmiyoruz sadece deneyler ve bazı olgular dışında". "Bilimciler olarak doğalcıların (Die Naturalisten) söylediklerine kulak vermeliyiz, yoksa ruhların dünyasını araştıramayız! Onların söyledikleri bin göz ve bin kulakla ispatlanmıştır!"

Bu düşüncelere karşı çıkan John Webster tüm bunların "Tanrının şeytana atıfta bulunduğu şeyler" olduğunu söyler. Oysa "Der Hexenkult"un (Cadı..) yazarı psikolog Starhawk cadılığın patriarkal toplumların çok öncesinde var olduğunu söyler. Bu inancın kökleri Hristiyanlığın, Müslümanlığın ve Yahudi inancından çok daha öncelere dayanır. Efsanelere göre bu inanç; Avrupada buzul dönemi sonrasında başlamıştır. Yani tahminen otuzbeşbin civarındadır. Starhawk'ın "Eski Din" olarak adlandırdığı cadılık inancı geleneksel ruhu itibarıyla Amerikan yerlilerinin veya (Arktis) deki şamanizme yakındır. Bu inancın ne kutsal bir kitabı ve kuralları ne de doğmaları vardır. Cadı inancı öğretilerini doğadan edinir, ilhamı ise güneşin, ayın ve yıldızların hareketinden; kuşların uçuşundan, ağaçların yavaş büyümesinden ve mevsimlerin değişmesinden alır. Cadı inancının savunucuları bilgilerini, dilden ziyade resimlerle anlatıyorlardı. Batı dünyasında şeytana tapanlar olarak

nitelenen cadıların, cadı inancının, şeytan düşüncesi olmadan çok daha önce olduğunu söylerler.

Webster, bir yandan cadılığın şeytanlık olduğunu

söylerken diğer yandan eski testamente cadılıkla ilgili hiç birşey olmadığını söyler. Yani cadıların ve cadılığın şeytanla bağlantısını göstererek hiçbir şey eski testamette yer

almıyor. Bu sözleri onun bariz bir biçimde ele veriyor. Bir yandan cadılığı Hristiyanlığın lanetlediğini gösterirken diğer taraftan bu konuyla ilgili kutsal kitapta hiç bir şeye rastlanmadığını söylüyordu. Simyacı bilim ise, erotik cinsellik ve bilim arasında yakın bir ilişkinin olduğunu deneysel ve spiritüel bir yolla bilgiye ulaşabileceğini söylüyordu. Fakat buna rağmen "doğaya ölçülü davranamadılar". Çünkü kadını yüceltikleri kadar aşağıladılar da. Bugünkü noktadan hareket edip bilim tarihi eleştirisi yapıldığında rasyonel bilimin temsilcilerinin cadı avıyla herhangi bir ilişkisi olmadığı düşünülebilir. Fakat Fox-Keller, 17. yüzyılın bilim adamlarının "erkek bilimi" kurabilmek için cadı inancını savunan bilim adamlarını safdışı bıraktığını söyler. Bunlardan Glanvill ve More simyacılar için bile çok radikal ve tehlikeliydiler çünkü, onlar sadece dinsel ve politik olarak radikal değildiler aynı zamanda kadının tanrı huzurunda eşitliğini savunduklarından dolayı "eril bilim" için de bir tehlike oluşturmuyorlardı. Çok güçlü olduğuna inanılan cadılar, ciddi bir korku oluşturdular. 17. yüzyılın cinsellik perspektifi; cadılık, cinselliğin dizginlerinden kopması olarak görülüyordu. Hatta 1486'da Malleus Maleficarum "Cadı Cekici" adlı kitabında cadılar hakkında şunları söylemektedir. "Bütün cadılık etle bağlantıda olan zevkten kaynaklanıyor, bu zevk kadınların bir türlü doyamadıkları şeydir. Bundan dolayı bütün zevklerini tatmin etmek için

Tüm bunlardan çıkaracağımız sonuç; bilimin tarih içerisinde ve belli kişiler (erkekler) tarafından oluşturulduğu ve de kesinkes cinsiyetsiz olmadığıdır.

şeytanla bağlantı kurarlar" Fakat bu sözlerden iki yüzyıl sonra bile hala cadılar, kadınların cinsel gücünü ifade ediyor ve toplum için bir tehlike

oluşturuyorlardı. 17. yüzyılda cadılık en yüksek noktasına varmıştı dolayısıyla dişi cinsellikte en yüksek noktasına varmış oluyordu. Dönemin dramalarından da

(The white Devil-Beyaz Şeytan-Antonius ve Cleopatra) cinsiyet ve cinsellikle yakından ilgilenildiği görülür. İngiltere'de cadılığın sosyal gelişmelere önemli derecede damgasını vurduğunu söyleyebiliriz.

Tiyatrolarda cadılık eleştirisi yapılırken bütün kadınlara karşı olan korku dile getiriliyordu. Aslında bütün kadınlar potansiyel cadı olarak görülüyordu. Bilim ve bilim adamlarının cadılardan (kadınlardan) ve onların fikirlerinden korkması o dönemde tesadüf bir olay değildi. Yeni oluşmakta olan "erkek bilime" kadın fikrinin girmesinden son derece korkuyorlardı. Çünkü zaman erkek bilimi doğurma zamanıydı. Bundan dolayı simyacıların görüşlerini "erkek bilimciler" tam reddetmeseler bile onu "temiz olmayan" görüşler olarak açıklayıp, "tertemiz" (kadınsız) bir bilim yaratmak istedikleri için reddediyorlardı.

Erkek bilimin 17. yüzyıldaki en büyük başarılarından biri, geliştirmekte olan kapitalizme erkek ve kadın arasındaki işbölümünü entegre edebilmiş olmasıdır. O güne kadar erkek ve kadın tanımlamaları hiç bu kadar açık bir biçimde kutuplaşmamıştır. "rasyonalite, nesnellik ve istek konusundaki algılamalar bilimin oluşmasını ve doğa üzerindeki tahakkümü teşvik etmiştir ve bu aynı zamanda erkek tanımının kurumsallaşmasını da teşvik etmiştir." (E.Fox Keller) Kapitalizmin ihtiyaç duyduğu üretim ve yeniden üretim alanları "bilimsel" bir dille ifade edilmiş oluyordu. Kadını "yeteneği ve yapısı

gereği" erkeği de "aklı ve gücü" gereği iş ve bilim alanına ayırıyordu. Yeni toplumda (kapitalizm) "yeni kadının" görevleri, yeri belirlenmiş oluyordu böylece. Bu çağ bir çok yazar tarafından kritik bir geçiş dönemeci olarak değerlendirilmektedir.

Tüm bunlardan çıkaracağımız sonuç; bilimin tarih içerisinde ve belli kişiler (erkekler) tarafından oluşturulduğu ve de kesinkes cinsiyetsiz olmadığıdır. Kadınlar tarafından oluşturulmuş olsaydı nasıl olurdu sorusunu yanıtlamayacağız. Fakat nasıl 17. yüzyılda mekanikçiler, hermetikçiler üzerinde mutlak hakimiyet sağlayamamışlarsa, erkeklerde kadınlar üzerinde mutlak hakimiyet sağlayamamışlardır. Onlar uzun bir dönem bilim aracılığıyla bütün bilimsel alanlarda hakim olmuşlarsa da, kadınları çoğu zaman kendilerine değil yapmış oldukları işlere ikna edebilmişlerdir. Bütünüyle de inandırabildiklerini söyleyemeyiz. Kadınların bilim alanına (erkek alanı) girip bilimi kadın gözüyle incelemeye başlamalarıyla bütün bu büyü bozulmuştur. Kadınlar kendilerine biçilen payın biyolojik varlıklarının bir yansıması değil de sosyal örgütlenmenin bir yansıması olduğunu anlayınca bilimde bir sosyal örgütlenme (erkek örgütü) olduğundan şüpheleri kalmadı.

Özellikle doğa bilimlerinde bilim kadınları, bilimin ve bilim tarihinin olduğu ve gösterildiği gibi olmadığını kanıtlamaya çalışıyorlar. Fakat onların edindiği tecrübeler ve elde ettiği sonuçlar bilim adamları ve bilim kurumu tarafından görmezlikten geliniyor. Bu kadınlardan biride Evelyn Fox Keller. Fox, kadınların bilimsel araştırmalarda tarafsız ve cinsiyetsiz olması için feminist olmaları gerekmediğini McClintock'u örnek göstererek vurgular. Hücre genetikçisi Barbara McClintock "organizmalar için bir his yaratmıştı"; O doğa üzerinde hükmederek değil doğayı dinleyerek, izleyerek ve ona saygılı hareket ediyordu. McClintock büyük başarıların ve buluşların sahibidir. (1940'lardaki buluşu sözgelimi; Sadece genler

organizmasının gelişmesini yönlendirmiyorlar, fakat aynı zamanda kendileri de yönlendiriliyorlar, gelişme süreci içerisinde onları çevreleyen hücreden ve bütün organizmalardan etkileniyorlardı. Yani genetik "program" kesinkes değiştirilemeyecek bir biçimde genlerde yazılı değildi; O organizmanın şartlarına ve çevresine bağlı oluyordu.) Bu ve buna benzer tezler bilim adamları tarafından benimsenmiyordu. Tezin yanlışlığından veya doğruluğundan kaynaklanan bir tepki değildi bu tepki. O'nun kadın olmasından kaynaklanıyordu. 1940'larda reddedilen bu tezler 1983'de kabul edildiler ve McClintock tıp ve fizyoloji dallarındaki başarılarından dolayı ödül aldı. Tabii ki 40 yıl sonra verilen bu ödül bilim adamlarının yenildiklerinin kavranılmasından kaynaklanmıyor; bu ödül aslında kadın hareketinin bilime kendi başarılarını kabul ettirmesinin bir sonucudur. McClintock kendisi bir feminist değildi ve sosyal cinsiyetin (gender) bilimde herhangi rol oynamadığını düşünüyordu. Fakat onun başarısının gizli tutulması bugün bile bilimdeki cinsiyetin sosyal konumunu ortaya koymaktadır.

Bilim ve bilim tarihine feminist bir bakış açısıyla yaklaştığımızda, bilimin diğer cinsiyet üzerine kurulmuş ve cinsiyet ideolojisi barındırdığını görebiliriz. Feminizm şüphesiz "Bize sadece bir özne yaratmadı o aynı zamanda bu özneyi nasıl araştırabileceğimize dair özel bir analiz metodu kazandırdı". (Fox-Keller)

Bilim alanına feminist bir gözle baktığımızda karşımıza kadın-erkek, objektif-subjektif, sevgi-iktidar ve bilim-doğa terimleri ekliyor. Erkek bilimciler ve bilim tarihi doğa yerine bilimi, sevgi yerine iktidar ve objektif olma yerine subjektif olmayı yeğlemişlerdir.

Tüm bunlardan sonra artık sorun şudur; Kadınlar bu alanda (bilim ve erkek) yer almaya devam edecekler mi? Bu alanın dışında mı kalacaklar, yoksa alternatif bir bilim mi yaratacaklar? Ya da mevcut erkek biliminin içinde yer alıp parça parça değiştirmeye mi uğraşacaklar?

BEDENİMİZ BİZE Mİ AİT?

S
e
m
a

Toplumu şekillendiren bütün değerler, kültürel, sosyal-yasal motiflerle belli egemen ideolojilerin yaratılmasıyla oluşur. Yaratılan ideolojiler bir şartlanmayı da beraberinde getirir. Zamanla bu ideoloji insanların yerleşik gönüllü savunmalarıyla kalıcılışır. Kadın ve erkek cinsinin toplumdaki varoluş biçimleri ve konumları da görünürde gönüllü bir kabulü yansıtır. Yani "baskıya" dayalı değildir. Kadın ve erkeğin toplumdaki mevcut bu yerleri, kültürel değerlerin toplumsallaştırılması yolu ile, o toplumun ortak değerleri haline gelir. Erkeklerin cinsel alandaki politik egemenliği de toplumun ortak onayını ve desteğini alır. Erkeğin üstünlüğü, kadının zayıflığı benimsenir. Farklı toplumlarda çok değişik biçimlerde de olsa kadının ve cinselliğinin her bir yönünü kuşatan yasal, toplumsal ve ideolojik bir dizi yaptırım ve sınırlamalar vardır. Kadınlar, erkekler tarafından, kadınlar için oluşturulan ideolojilerin, cinsel politikaların gönüllü destekleyicileri, savunucuları konumundadırlar. Ruhsal şekillenme, karakterler, mitler "erkek" ve "kadın" diye tanımlanan cinsel ayırıma göre oluşur. Bu ayırımda erkekler; güçlü, yetenekli, zeki ve sardırgan, kadınlar ise; güçsüz, edilgen, zayıf ve bilgisiz olarak anlatılır. Kadın, cinselliğini yaşamının en özel bölümü olarak değerlendirir. Oysaki cinselliğimizi tanımlayan bütün değerler toplum tarafından belirlenmiştir. Kadının bedeni, bir taraftan yüceleştirilirken (doğurganlığı ile), diğer taraftan cinselliği tanımlanırken kullanılan dil ve imgelerle alabildiğine aşağılanır. Ekonomik moralde; reklamların kışkırtıcı, çıplak ama pasif malzemesi, sosyal moralde namus, politik moralde savaş malzemesi, yatak odalarında seks objesi ve sokakta kalçaları, göğüsleri sıkıştırılacak çok yönlü bir nesnedir. Şiirlerin ve şarkıların sözleri, kadının bedenini anlatan meyva bahçelerini anımsatır. "Üzüm gözler, elma yanaklar, kiraz dudaklar, ayva, şeftali...Ve meyva bahçesinin tek sahibi erkektir. Bu meyvaları ister koparıp yer, isterse atar, isterse satar. İşin ilginç tarafı bir şeylerin yenildiği, uğruna öldüğü, öldürüldüğü tüm bu muhabbeti kadın; onure edildiğini düşünerek romantikliğini bu şiirlerin, şarkı sözlerinin ve romanlardaki kadın tiplerinin sınırları içerisinde yaşar. Bebekliğinden itibaren kadının, cinselliği denetlenip kendisinin gönüllüğü haline getirilir. Ana

Şiirlerin ve şarkıların sözleri, kadının bedenini anlatan meyva bahçelerini anımsatır. "Üzüm gözler, elma yanaklar, kiraz dudaklar, ayva, şeftali...Ve meyva bahçesinin tek sahibi erkektir. Bu meyvaları ister koparıp yer, isterse atar, isterse satar.

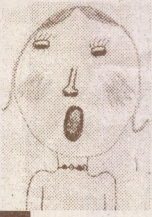
s
a
z
d
e
h

rahmine düşer düşmez kız çocuklarına silik pembe giysiler, oğlan çocukları için canlı mavi renkli giysilerin hazırlanmasıyla; renklerin doğallığında birbirimizden ayrılmaya başlarız. Biraz büyüyünce annelerimizin insanı pasifleştiren, üretken olmayan günlük uğraşlarını taklit etmeye başlayarak oyuncak bebeklerimizle geleceğin anneliğine hazırlanırız. Görkemli sünnet düğünleri ile erkeklikleri ile ödüllendirilen erkek kardeşlerimizin aksine, kadın olmaya başlamamızın işareti olan "başbelası" adet durumunu, bezlerini annelerimizden öğrendiğimiz biçimiyle saklamaya çalışırız. Kadın bedeninin işlevlerinin güzel olmadığı, kirli olduğu düşüncesi kadının kendisinde de yerleşik bir duygu haline gelmiştir. Böylece bedenimize yabancılaşma, küsme ve onu sevmeme süreci bizim için başlamıştır artık. Erkek ilk cinsel tecrübesini genelevlerde büyük bir onayla edinirken, kadın bekaretini yıllarca koruma kaygısı ve kaybetme korkusu ile yaşar. Çünkü bekareti ona ait değildir. Evleneceği erkeğe, ailesine, topluma, örgüte, ulusa aittir. Bu kişi ve kurumlara zarar vermemek için bekaretini korumak zorundadır. Yani bakire olup olmaması ona ve bedenine zarar verecek bir olay değildir.

İnsanların cinsel eylemliliklerinin ve tek eşliliğin yaşandığı medeni evlilik kurumunda kadından, "ıffetli, sadık" olması beklenirken, pratik olarak çok eşli yaşayan erkek "erkektir" olduğu için hoşgörü ve onayla karşılaşır. Kadın "orospu" damgası yemekten hep korkar. Farklı cinsel fantaziler kurduğu andan itibaren kendisine potansiyel "Orospu" gözüyle bakar. Böylece kendi bedeninin polisliğini de üzerine alır. Aşk, sevgi, sevişme norm ve tanımlamalarının reçeteleri de kadın için hazırlanmıştır. O normlara uygun yaşamaya uğraşırız.

Bedenimizi, bize ait olmayan bizim dışımızda, karşı cinse sunacağımız ve ona zevk verecek bir nesne olarak görürüz. Aklımıza bize ait olan, bize çeşitli hazları sağlayacak keşfedeceğimiz bir parçamız olduğu gelmez. Gizemli yatak odaları, erkek cinsinin güçlü ve ezici tüm bedeniyle özgürce dolaştığı bir mekandır. İkiye iki yatakta aktif, yönetici rolü ile kendisinden memnundur. Diğeri ise pasif, edilgen ya da erkeğini memnun ettiğine, görevini tamamladığına iknadır. Ya da acaba ben "Normal" değilmiyim diyerek yaşamadığı, aramadığı zevkin nedenini kendi bedeninin eksikliğinde arar. Kadınlar çok sık cinsel birleşmeden zevk almadıklarını söylerler. Bunu kendilerinin bir eksikliği olarak görürler. Oysa ki kadınların cinsellik kapasiteleri erkeklerinkinden çok daha fazladır. Mevcut koşullar onu cinsel gücünden yoksun bırakıp kendi cinselliğinin doğasına yabancılaştırmıştır.

Kendi gücümüzü, doğamızı tanıyabilmek için, cinselliğimizin tanımlanmasının aktif savunucuları olmak durumundayız. Dolayısıyla cinselliğimizi nasıl yaşayacağımıza, bedenimizle nasıl bir ilişki kuracağımıza biz karar vermeliyiz. Cinsel edilgenlikleri red ederek, bedenimizin işlevlerini tanımak ve tabularımızı kırmaya başlamalıyız. Aşk, sevgiyi, cinselliği kendimizi yeniden tanımladığımızda, kendimize müsaade ettiğimizde, erkeğin fikirlerine değil, kendi düşüncemize güvendiğimizde özgür beyinli, özgür bedenlere sahip oluruz. Erkeğin yarattığı kadın simgesinin, kadının kendisiyle hiç bir bağlantısı yoktur. Kadınların, cinsel alanlarına bire bir müdahale edebilmeleri ve toplumdaki kadın mitlerini kendisinde köklü kırmalarıyla yeni bir tip kadına ulaşmak mümkün olacaktır.

AYNADAKİ BEN

H
e
l
i
n

40 yaşında idim. İlk kez "kadın ve cinselliği" konulu bir toplantıya katıldım. Daha önceleri de çok sık politik toplantılara katılmışım. Fakat **bu toplantı farklı bir toplantıydı. Mahrem gördüğüm, gizli kalması gerekir diye düşündüğüm ve üzerinde hiç konuşmadığım bir konu olan kadının bedeni, kadının alması gereken, aldığı alacağı zevklerle ilgili bir kadın toplantısı.** Aman tanrım!.. Neler söylüyordu bu kadınlar. Yüzüm kızarak dinliyordum. Kadınların anlattığı şeyler beni allak bullak etmişti. Hem kendi hayatımla benzerlikler kuruyor ve hem de benim tanıdığım cinsel ilişkilerin dışında aklımdan bile geçiremediğim şeyler anlatıyorlardı. Ben, cinsel hazzın sadece erkeklere özgü, onların tanıdığı ve tattığı bir şey sanırdım. Bedenimi de kocama hazırladığım güzel bir yemek gibi yıkar, kokular sürer ve ona sunardım. Kocamı yatakta memnun etmek için bir görevimin olduğuna inanırdım. O benimle sevişirken, gözlerimi kapatıp bu işin bir an önce bitmesini beklerdim. Kocam benim vücuduma birşeyler yapardı. Ben ona hiçbirşey yapmazdım, utanırdım.

Bu toplantıda konuşulanları ağızım açık dinliyor, kulaklarım inanamıyordum. Özellikle bir kadının söyledikleri beni şaşkına çevirmişti. "Kadın kendi bedeniyle özgür bir ilişki kurabildiği ölçüde sevişmekten haz alır. Nelerden hoşlandığını, nasıl sevişmek istediğini, bedeniyle tanışarak açığa çıkarabilir. Kendi vücuduna dokunarak, göğüslerini, kalçalarını okşayarak, kendisini aynada seyrederek, mastürbasyon yaparak, kendi cinsel arzularını

keşfedip kendi bedeniyle tanışır. Kadının cinsel gücü ve potansiyeli erkeğinkinden çok daha yüksektir. Kadın sevişme esnasında defalarca orgazm olabilir. Önemli olan kendimize koyduğumuz yasakları ve ördüğümüz duvarları yıkmaya başlamamızdır. Kadınlığımızı, bilinçli algılamaya başladığımızda tabularımızı daha rahat yıkmaya başlayabiliriz".

Eve döndüğümde iyice sersemlemiştim. Bu kadın toplantılarına kızmaya başladım. Artık bu tip toplantılara gitmeyeceğim. Kendimi bir garip suçlu hissediyorum. Bu kadar da olmaz canım, daha neler... Gece huzursuzluk ve rahatlama karışımı bir duyguyla derin bir uykuya daldım. Aklim hep duyduğum ve hatta merak etmeye başladığım şeylerle dolu...

Banyoya girdim, soyunmaya başladım. Aynanın karşısına geçip vücudumu seyrederip, ona dokunmaya çalışacaktım. Aynanın karşısına geçtim. Bir yabancıya bakar gibi bakıyorum kendime, ellerimle yavaşça göğüslerime, kalçalarım dokundum.

Tanrım kendimi çok kötü hissediyorum. Çirkin geliyordu bana, kendi kendime yapmaya çalıştığım şeyler. Başka bölgelere nasıl dokunacağım?... Ellerimi yıkayıp, karnımdan yavaş yavaş aşağılara inmeye çalıştım, sanki ellerim yanacakmış gibi bir duyguya kapılıp elimi hızla çekiyorum. Bir daha ellerimi yıkayıp yeniden deniyorum... Ellerimi yine yıkıyorum. Aradan günler geçti, ara ara ellerimi yıkayarak, denemelerimi sürdürmeye çalışıyorum. Ellerimi yıkıyor, bir daha yıkıyor ve bekliyorum. Kendimle tanışacağım günleri...

h
i
j
d
e
h

İnsana dair

S
i
b
e
l

1956 yılında İstanbul'da doğan Ruhan Mavruk, İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Bölümünde Yüksek Lisans Eğitimi'ni tamamladı. Şiirleri İnsancıl, İblis, Hergele, Öğretmen Dünyası, Evrensel Kültür gibi dergilerde yayımlandı. İdil Kültür Merkezi Kurucularından olan Mavruk halen Çevre Radyosunun Genel Yayın Yönetmenliğini yapıyor.

★ Şiir sizin için ne anlam ifade ediyor?

Şiir benim için bir başkaldırı sanatıdır. Bilincin duyunca doyduğu noktada patlak veren fırtınadır. Madem şairin bu muhalif tavrı var, o zaman kendi topraklarındaki etnik baskıdan tut kadınların, çocukların, erkeklerin üzerindeki her türden baskıya karşı çıkmak zorunda. Sadece toplumsal baskıya karşı çıkmak yetmiyor. Hayvanlara ve doğaya uygulanan, şiddet ve katliam da buna dahil. Bilinen çelişkileri alışlagelmiş tarzda anlatması değil insanların tüm bildiklerini altüst edebilecek, beyninde yeni eylemlilikler yaratarak sorular sormalı. Değişik biçim arayışlarından korkmamalı. Bu noktada burada anlamsızlığı hariç tutuyorum tabiki.

★ Tarzınız konusunda ne söyleceksiniz?

Biçimsel olarak ironiyi denediğim birkaç şiirin dışında, imgesel anlatım tarzını seçtim. İmgeleri, sezgileri yoluyla insanlara daha kolay ulaştığı ve kalıcı olduğu için seçtim. Şiir bir adanış, büyük emeği gerektiriyor, bence söylenen her söz, her doğru mesaj şiir değildir. Toplumun büyük bir kısmı her imgelemi çözecek denli edebiyata yakın değil. Yeni kitabımda her şiirde şiirin genel mesajını verebilecek yalın bir dize veya dörtlük yazmaya çalıştım. "...acıdan mı böyle güzel Kürt çocuklarının gözleri bir şiir akıyor Kawa'nın parmak uçlarında..." dizelerinde olduğu gibi. Ama çok geniş bir

kitleye mesajı ulaştırmak istediğim zaman ironi tarzında yazıyorum. Biçimi öz belirliyor. Konuya göre, yazdığım değişik tarzları deniyorum. Yazılan herşeyde erkek egemen dilin hiç sızmasına dikkat ediyorum. Şefkat ya da himaye şeklinde de hiç sızmasın. "...her sığınak bir tuzak usa ve sonsuza..." Bu da çoğu zaman tutsaklığı getiriyor.

★ Şiirin konusuna gelirsek..

Şiirin konusuna gelince, yaşamın içinde ne varsa, herşey şiire konu olabilir. Beyaz saraylardaki ziyafet sofralarından, Zapata'nın günümüze kadar ulaşan "zafer" çılgınlıklarına, üniversiteli bir gencin katliam yaratabilecek güçteki platonik tutkusundan, bir gecekondu nun bacasından karlara damlayan kuruma, hayvanlar üzerindeki katliama kadar herşey şiire girebilir. Herşey diyalektik bağla birbirine bağlıdır çünkü. Bireyi etkileyen toplumu, toplumu etkileyen bireyi etkiler. Önemli olan konuyu işleyen sanatçının bakış açısı. Bu da sağlıklı bir ideolojiyi ve onu felesefe ile sağlam temellendirmesini ve de içtenlikle yaşamın, kavganın içinde olmasını gerektiriyor.

★ Bu "piyasada" ki sıkıntılarınız neler? Kadın olmanın getirdiği sıkıntıları kastediyorum.

Gerek konu seçiminde gerekse biçim üzerinde hem piyasanın hem de siyasetlerin kısıtlayıcı etkileri oluyor. Sadece evladı öldürülen analarla ilgili şiirler kabul görmemeli bence. Kadının kendi duygusal, cinsel dünyası konusunda yazması, arayışlarını anlatması kabullenilmiyor. Bir örnek vereyim, İda Dağı Çöz Beni adlı kitabım kabul gördü, beğenildi ama bir arkadaşımın abisi, "Güzel ciddi bir kitap ama 'Giz' adlı şiirde cinselliği neden bu kadar açık anlatmış" şeklinde bir eleştiride bulunmuş. Sözü geçen şiirdeki cinsellik şu; "...karışmak haddim değil gerçi/aktif, dinamik, heyecanlı/ gençliğin/ işine/ lakin, bir de şöyle düşünün isterseniz:/hülyalı avlular kadar derin/saatli bomba kadar

n
o
z
d
e
h

sessiz/yüreğinde atar/-yüreği olan- bir kadının/bacakları arasındaki giz".

Yaşamı, bireyselliği, toplumsallığı, cinselliği, duygusallığı bir bütün olarak görüyorum. Of ki Of adlı şiirimde de kadın üzerindeki baskıya duyduğum tepki şöyle;

"...hep dolaylı yaşadıklarından mı ne/yalnızlığın tadına varamıyor kadınlar/erkek tanrıların yönettiği bir ülkede".

Baskılara tepki olarak beyaz bir yalnızlığı tercih ediyorum. Açıkça söylenmese de kadının ikinci cins olduğu her ortamda açıkça görülüyor.

Devrimci erkeklerde de feodal bir bakış açısı var. Her ne kadar inkar etseler de. Kadın konusu söz konusu olduğunda kendi sert mizacımı da eleştiriyorum tabii ki.

"...Keskinim/ne itici durup durup patlamalarım/bozuk egzos borusu gibi/ürküttü kuşları marş adımlarım/çiçekleri okşamaya kalktım/yaprakları büküldü/süs biberi gibi kadının/ kimi sevdiysen saçları döküldü".

Tüm kadınların her türden baskıya karşı bir isyanı var. Jujin, adıyla bütünleştirilebilir. Kendi arayışlarını cesaretle savunan, dikenlerini çıkarmış bir insan portresi var şu şiirde. Şiirin sonunda ise bütünleşmek bir belirtisi olarak karşı cinse sitemini belirtiyor. **"Ben yandığıma yanmam/ dalları tutuşturan sendin ona yanarım".**

Neden diye soruyorum... Erkekler kadınları baskıladıkları zaman, mutsuz ve kendini baskılamış kadınlar yaratıyorlar. Ama onunla da mutlu olamıyorlar.

★ Kadın şairler arasında bir dayanışmadan söz edilebilir mi ?

Metropollerdeki kadın şairler de birbirleriyle pek az dayanışma gösteriyorlar. Özgürlük adına çıkarıcı ilişkiler kurulup, kısa sürede tüketiliyor. Bir gergide şiirin yayınlanması, kitabının basılması için bu ilişkileri kurmak değil özgürlük. Bu tavrın dışındaki kadın sanatçılarla da dayanışma içinde olmaya çalışıyorum. Belirli bir siyasi disiplin olan yayınevlerinde çoklukla cinsel sömürü yok ama şairin yaratıcılığının kısıtlandığı doğru. Ben sanat dünyasında hiç baskı yaşamadım diyen kadınlara da rastlıyorum ama onlarda da, çoğunlukla bazı ödünler, erkek egemen bakış açısına sığınma var. Ya ekonomik durumu güçlüdür ya da

ailece bir yayın çevresindedir. Benim için önemli olan emek vermesi, güzel yazabilmesi. Sanatçı kadınların çoklukla yaşamlarını istediği gibi düzenlemediğini görüyorum. Benim için ise tek bir yol var, hiçbir ödüne ve geri adıma sığınmadan, ya kendi şartlarımla kitaplar basmak, ya da fotokopi baskısını yapıp çoğaltmak...

***Peki sanatçı bir kadın olarak rahat mısınız ?**

4 yıl kadar önce içkili ortamlarda şiir okunmasına karşı çıktım ve bir röportajda bunu duyurdum. Birden saldırılar başladı. Eve sessiz telefonlar geliyordu. Hakaretlere maruz kaldım. Hayır, sanatçı bir kadın olarak hiç rahat değilim. Cinsel özgürlükle ilgili sayfalarca yazılar yazıp yayınlanan sanatçılar bile özgür kadınların yaşamı için hakarete varan sözcükler kullanıyorlar, kendi aralarında konuşurlarken. Şimdilerde direkt olarak saldırıya korkuyorlar ama sinsice bir yaklaşma çabası var. Çünkü kadınları meta olarak görmeye alışmışlar. Bu çember içine girmeyen, bir anlamda düşmanları oluyor. Neticede de onları istemiyorum. Bu yaklaşımda da kuşkusuz içten bir bütünleşme isteği değil, sahip olma hırısı var.

★ Ailenizin desteği nasıl bunca görüldüden sonra?

Klasik baskılayıcı bir evlilik ilişkisi yok. Ailenin destekleyen ailesinden destek olan özgür bir bireyim. Bu yaşam biçimi içinde çocukların sağlıklı yetiştiğine inanıyorum. Şairlerin ailesi mezarına bile gelmez ama benim çocuklarım, eşim büyük destekle her imza gününe geldiler. Yalnız yaşadığım dönemde bireysel yaşantım konusunda büyük saldırılarla karşılaşmıştım. Büyük hakaretler işittim. Bundan etkilenmeyip desteklerini sürdürdüler. Şu var, özgürlük adı altında ilişkilerin meta olarak kullanılmasa da feodal bakışı da benden çok uzak onun içinde etkilenmiyorum. Sadece sanatsal çalışmalarına sekte oluyor bunlar. Ailem ve çocuklarım benim kadar bile etkilenmediler.

★ Şiirlerinizde hissedilen bu kürt ilgisine ne diyeceksiniz ? Neden kaynaklıyor bu yakınlık ?

Birincisi doğal bir yakınlık var, Seviyorum onları. Bunun en belli başlı nedeni, aile parçalanmasını, muhalif bir insan olmanın güçlüklerini, büyük ekonomik zorlukları

yaşamış biri olarak onlar gibi çok ezildiğim için. İkincisi de direnmeyi bildikleri için. Ulusal kimliklerini kültürlerini korumakta gösterdikleri direniş ve güç çok saygı duyuyorum.

★ **Kürt halkını şiirlerine konu eden şair bir kadın olarak Kürt kadınları için neler söyleyebilirsiniz.**

Kürt kadınlarının sorunları metropoldeki kadınlarınkinden çok daha farklı; savaşan toplumunun bir kadını olarak ölümü, yıkımları ve yangınları yaşıyorlar. Sistem daima gerici değer yargılarından yana olduğundan feodal baskıyı daha yoğun yaşıyorlar. Ben Anarko feministlerin çıkışında tam bir uç verme, diyalektik bir başkaldırı görüyorum. Etkiye tepki kısacası. Özellikle ilk dönemlerde Kürt erkeklerinden nasıl bir tepki aldığınızı da merak ediyorum?

Ama erkekle kadın bir bütün olduğundan güçlü kadınlarla birlikte olmaktan daha mutlu olacaklarına inanıyorum. Ayrıca Jujin; salt kadın sorununu değil, dünyadaki ekonomik sömürüyü, dünyadaki tüm halkların üzerindeki baskıyı da duyarlıkla işliyor. Sanatsal düzeyini koruyor. Özeleştirici şiirinde de anlattığım gibi. Jujin adıyla kendi kişiliğimin bütünleştiğini hissediyorum. Hem ben solda değişik birimlerde de olsalar baskıya, sömürüye ve gericiliğe karşı tüm bireylerin birbirlerini sevmesi ve desteklemesi gerektiğine inanıyorum.

★ **Şiirlerinizi peki nasıl yazıyorsunuz yani başucunuzda kağıdınız kaleminiz sürekli hazır mı yoksa hadi bir şiir yazayım diyerek mi oturuyorsunuz masaya ?**

Yaşamın kendi şiiri sürekli yazılıyor zaten. Kalem elime almaya zaman bulamasam da içimdeki bir havuzda birikiyor. Bu birikim bazen bir çağrışımla, bir duygu patlamasıyla kendisini zorla yazdırıyor. Bu patlama sürecinde çok çalkantılı bir ruhsal durumum oluyor, kesinlikle yalnız kalmak gereksinimi duyuyorum. Her türlü dış uyaran rahatsız edebiliyor. Teknik emek gerektiren sonraki dönemlerde ise düzenli çalışma ön plana çıkıyor. Bunu gecelere sığdırmaya çalışıyorum.

★ **Bunca şeyin üstüne hiç öfkelenip lanet olsun dediğiniz oldu mu ?**

Umutsuzluğa kapılmadım. Öfkeye

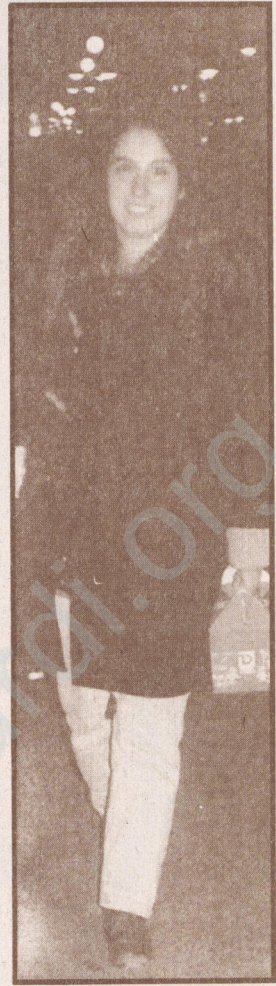
kapıldım. Bunu da açıkça belli ettim. Şiiri küstürecek insanlardan ve çevrelerden uzak durdum. Şiir, ideoloji ve aile...

Hayatımın bu üç elementinden beni en zorbalıkla kendine bağlayan şiir. Ben onu bıraksam o beni bırakmıyor. İdeoloji, sizler gibi, benim için de bir seçim. Aile içinde bir birey olarak özgürlüğümü yarattım. Bu süreç içinde oldu kuşkusuz. Ama bu dergiye röportaj vermeye Kemal ile geldim. O da sizleri tanıdı ve anladı. Üzerimde baskı yok. En çok isyan ettiğim şey ise ekonomik koşullarımın çok kısıtlı olması. Şiirin daha fazla yaşamamı ve yazmamı engellemesi.

sana söz şıvgın yüreğin
yaralı yağmurum
köknarı yaşatan toprak
ayakta öleceğim
son soluğumu son gülün dudaklarına
bırakarak

Ama tuz dağlarına sıkışmış
kervanlar kadar yorgunum
kırık bir tekerlekle
bir orman sürür gibi

anne ve şair olmak...

Demokratik kitle örgütlerinde kadınların yaşadıkları ayrımcılık

G
ü
l
a
n
Y
ı
l
m
a
z

1 1990-1991 Döneminde, İHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu en aktif dönemini yaşıyordu. Ancak bu komisyonun, en çok suçlandığı ve eleştirildiği bir dönemdi de. Bu dönemde seminerler, paneller ve gece faaliyetlerinin yanında güncel tavırlarında belirlendiği gelişmeler karşısında, kadınlara düşenin ne olduğunu belirleyerek gerçekleştirmek çabası içerisindeydik.

Bu yoğun temponun olduğu Ocak 90'ında yapılacak olan panel öncesinde, paneli organize etme konusundan tutun da, panelistlerin (hepsi komisyon üyesiydi) konuyu verip veremeyeceği, yetersiz kalılabileceği(?) düşüncesi, erkek arkadaşlarda hakimdi. Ayrıca bu kuşkuvarlı dile getirmekten de çekinmiyorlardı. Tehdit ve aşağılayan bir tavırla "Bu işi yüzünüze gözünüze bulaştırmazsanız iyi edersiniz" diyen bir arkadaş, panel bittikten sonra komisyon üyelerini tebrik ederek bu düzeyde bir çalışma beklemeyi ifade etmişti.

8 Mart yaklaşırken biz komisyon üyeleri, Dünya Emekçi Kadınlar Günü için bir gece düzenlemeyi düşünüyorduk. Kadın komisyonunda çeşitli kesimlerden kadınlar bulunduğundan, konuşmacılardan tutunda, konuşma metinleri, skeçler, söylenecek türkülere kadar her şey çok tartışıldı. Tartışmalar zaman zaman elektrikli geçtiğinden, erkek arkadaşlara malzeme olmuştu. "Bunlar bu sefer başaramazlar, kendi aralarında daha anlaşıyorlar, kadınlar birbirleriyle kavga etmekten başka birşey bilmezler, biletle bile satamazlar" gibi suçlamalarını, biri bırakıp diğeri sürdürüyordu.

Gecemiz yoğun bir katılım ve coşkuyla başladı. Kürtçe konuşmalar, Kürtçe-Türkçe sunuş, şiirler, şarkılar, şehit ve tutuklu yakınlarının duygulu konuşmalarıyla yıllardır Diyarbakır'da böyle bir gece yaşanmamıştı.

Eleştiri getiren, güzel bir gece düzenlemeyeceğimizi düşünen birçok kişi, tekrar bunu tebriklere çevirmek zorunda kaldı. "Bu kadar güzel bir çalışma beklemiyorduk. Tebrik ederiz". Bir başkası,

"yıllardır böyle güzel bir gece olmamıştı" şeklinde düşüncelerini belirtiyorlardı.

Kadınların önu açıldığında, olanakları yakaladıklarında güzel çalışmalar yapabileceklerini, daha da farklı çalışmalarla kadın komisyonu göstermişti.

Verimli çalışmalar yaptıkça, kendimize güvenimiz gelmiş birçok seminer ve tartışma programları düzenlemiştik. Eğitim çalışmaları, dernek aktivitelerine katılımın yükseltilmesi gibi çaba ve uğraşlarda bulunuldu.

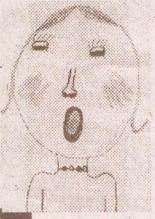
Kadın komisyonunun kendi adına, çeşitli geceler ve toplantılarda mesajlar vermesi İHD yöneticilerini çok kızdırıyordu. Ayrıca bu konuda da komisyon üyesi kadınlar, birçok eleştiri almıştı. Kadınların ayrı mesaj gönderilebileceği şeklindeki dayatmalarından sonra, "Kadın Komisyonu, İHD'den farklı bir kurummuş gibi mesajlar veremez, sadece kadınlarla ilgili yerlere Kadın Komisyonu mesajı gönderebilir" şeklinde karara varılmıştı.

Güney Kürtlerinin "Körfez Savaşı" döneminde ülkelerinden kaçıp, sınır bölgelerindeki kamplarda yaşadığı dönemlerde Meydan Gazetesi'nin "Sığınmacı Kürt Kadınlar Kendilerini Askerlere Satıyor" şeklindeki çirkin iddialarını protesto etmek amacıyla, o dönemde bir grup Kürt kadını Milliyet Gazetesi'ne* giderek, gazetenin önünde oturma eylemi yaptılar. Bu eylemde yazının tekzip edilmesi talebinde bulunularak, bu iddiadan vazgeçilmesi istenildi.

Kadınlar bu çalışmaları gerçekleştirirken, hemen hemen her tartışma ortamında nasıl bir kadın örgütlenmesi ve pratikte gerçekleştirme durumu konuları da konuşuluyor, tartışılıyor. Zaten bu dönemlerde, özgün örgütlenmeler üzerine çok yoğun bir şekilde tartışmalar oluyordu. Bağımsız bir kadın örgütlenmesi düşüncesine ürkek bir yaklaşımda bulunmakla beraber bir kadın derneğinin kurulması düşüncesi yaygındı.

Pratik çalışmalar kadının kendini geliştirmesini sağlamış, daha geniş bir perspektifle kendi sorununu değerlendirme ve pratikte buna göre adım atma konusunda fayda sağlamıştır.

b
i
s
t
ü
d
i
d
o

B A Ğ İ M S I Z KADIN ÖRGÜTLENMESİ

D
i
l
e
k

A
k
d
e
n
i
z

o
o

b
i
s
t

ü
s
i
s
e

Hangi siyasal çevreden, örgütlenmelerden vs. olursak olalım, ortak platformlar oluşturulabilmiş, ortak hareket ya da tartışma geleneğimiz olmadı bence. Belki her dönemde buna ilişkin adımlar atıldı. Fakat şu ya da bu şekilde -birçok neden sıralanacaktır- bu oluşumlar sürdürülemedi. Kafalarımızın bir kısmını ciddi anlamda bağımsız bırakalım diyorum. Bu artık olmalı. Bu süreçlerden biri de 90'ların başında değişik kadın çevrelerinin başlattığı "Bağımsız Kadın Örgütlenmesi" tartışması idi. Bugün burada yer alan kadın gruplarının birçoğunun da aralarında olduğu bir tartışma dönemi. Elbetteki ortak oluşan platformun tartışması ortak sonuçlanmadı. Bu kadınların birçoğu bağımsız kadın örgütlenmesini bağımsız olmayan mantığıyla ortaya koyarak tartışmaya çalışıyordu. Her zaman olduğu gibi bağlı oldukları siyasal yapılanmanın bir uzantısıydılar sadece. O dönemden bu döneme kadar birçok kadın dernekleri, dergileri, kültürevleri, vakıflar vs. doğdu. Örneğin UDKD bu tartışmalar sonucunda kurulmuş bir kadın derneğidir. Aynı şekilde JİYAN, JUJİN, ROZA, ARJİN gibi kadın grup ve dergilerde bu çalışmanın bir sonucu sayılabilirler. Bu süreç içinde kadın sorununun ortaya konulması ve çözümü, ne kadar bağımsız bir şekilde yapıldı; bu yine tartışılmalı. Bizzat yer aldığımız ulusal ve sınıfsal mücadele içinde yaratılacak yeni bir dünya için, kadınların kendi oluşturacakları ayrı örgütlenmelerinin olması gerekiyor. Ne kadar ilerici bir yapılanma olursa olsun, bir kadın, yaşadığı sorunları ancak kendisinin daha doğru ifade edeceğini ve çözüm bulabileceğini bilmelidir.

Tüm devrimci yapılanmalarda olduğu gibi Kürt kadınlarının da kendi içlerinde örgütlenme gelenekleri bağımsız olarak

yok. Şu bilinen bir gerçek ki, Kürt kadınları üçlü bir zincirle kuşatılmış. Ulusal, Sınıfsal ve Cinsel ezilmeyle karşı karşıya. Bu anlamda ertelenemez birçok sorunu var. Emeğimiz her zaman kendi vasfıyla değil, yardımcı güç ve "katkı" olarak adlandırılmış. Kadın demek başlı başına bir dert olmuş bizler için. Yaşadığımız toplumun değer yargıları, kadını alabildiğine boğmakta. Kürtlerin yaşadığı coğrafyada yaşanan savaş, göç, tecavüz, yoksulluk ve ölüm getirmiş burada yaşayan halkımıza. Bu durumdan, en ağır şekliyle Kürt kadınları etkilenmektedir. Tüm bunların bilinci ile Kürt kadınları siyasal, askeri birçok alanda, örgütlenmede yer almıştır. Bu yetmiyor, yetmeyecek. Kadınlar her alanda kendi örgütlenmelerini oluşturmali. Tabii ki bağımsız olarak. Bu elbette ki yürütülen mücadeleyi reddetmiyor. Bunun içinde ve kendi örgütlenmesiyle de yer alarak... Böylece bağımsız kadın örgütlenmesi sürecinin yeniden başlatılması, sürdürülmesi ve kadınların ortak oluşturacakları platformların, girişimlerin, hareketliliklerin canlandırılması gerekiyor. Bunun için sadece Kürt kadın örgütlenmelerinin değil, diğer tüm feminist, Türk kadın çevrelerinin bu konuyu tartışması gerekli. Çünkü kadın sorunu bir bütün olarak görülmeli. Her kesit bu bütünü bir parçasıdır.

Farklı kadın çevrelerine sorduk, bağımsız kadın örgütlenmesi sizin için ne ifade ediyor? Neler yapılmalı? Aslında hepsinin ortak noktaları çok. Ama neden ortaklıklarını bütünleştiremezler ki. Dedim ya bir türlü bitmeyen sebepler, sebepler, sebepler!

KADINSAK: Kadınların kurtuluş mücadelesinde kendi güçleriyle varoldukları hareket alanı olarak görüyoruz. Ataerkil düzen bütün alanlara nüfuz etmiş olduğundan, kadın

örgütlenmeleriyle birlikte, toplumsal dönüşümler için de mücadeleyi gerektiriyor. Sonuçta bizler tarafından yaşanılan bu durum, kadın mücadelesinde bağımsız olma sonucunu doğuruyor. Kadınların kendi politikalarını yaratarak düşüncelerini, mücadelelerini özgül bir biçimde ifade edebildikleri bir örgütlenme anlıyoruz. Kadınların sınıfsız topluma ulaşmada verilecek mücadelenin yanısıra, kendi sorunlarını çözmede ayrı olarak örgütlenmesini gerekli görüyoruz. Kadın sorunu devrim sonrasında ertelenemeyecek ciddilikte ve acildir. Sorunların çözülmesi için atılacak adımlarda daha güçlü ve daha hızlı yol katetmek için örgütlü mücadelenin gerekli olduğu inancını taşıyoruz.

Gönüllü birliktelik içinde, tüm kadınları biraraya getirecek bir yapılanma oluşturulmalıdır. Tek tek kadınların yanısıra, kendi kimliklerini koruyarak; oluşturulmuş kadın gruplarının ortak bir paydada buluşmaları sağlanmalıdır.

HADEP İL KADIN KOMİSYONU:

Yaşadığımız toplumda bütün değerlerin maddiyata dönüşmesi bazı geleneksel ve ahlaki değerlerin de yozlaşmasına ve düşürülmesine neden olmuştur. Kadın sorununa da bu anlayışla yaklaşılmaktadır. Bu nedenle bağımsız düşünen birey ve anlayışlar çok zayıf ve etkisiz konumdalar. Bu anlayışın yıkılması biraz da bağımsız, siyasallaşmış ve özgürleşmiş kadının yaratılmasıyla mümkündür. Kadın, karşı cinsin yüzyıllık baskısı ve etkisinde kalmıştır. Kadın sorunu kuşkusuz toplumsal sorunlardan ayrı ele alınamaz. Bu nedenle kadın erkeğe dayanmadan, kendi yaşamı hakkında söz sahibi olabilecek yetkiye kavuşturulmalıdır. Bu örgütlülük, erkeklerle düşünüldüğünde sağlıklı olmayacaktır; en azından bağımlı olacaktır. Doğaldır ki kadının örgütlenmedeki mücadelesi kolay aşılabilecek bir olay değildir. Ama imkansız hiç değildir. Bağımsız kadın örgütlenmesi bu nedenle gereklidir.

Bağımsız kadın örgütlenmesi için yapılacaklar öncelikli olarak kendi

kurumlaşmasını sağlamaya gitmeli. Buralarda etkin rol almalı, kendi basın ve yayın kurumlarını yaratmalı, bu kurumlarda söz sahibi olması önemlidir. Ayrıca bütün kadınların örgütlü olduğu demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler, sendikalar vb. ulusal ve uluslararası bütün kadın hareketleriyle direkt görüşmeler yoluyla, ortak eylemliliklerde birlikte olmalarını sağlamak gereklidir. Bu çerçevede geliştirilecek bir kadın örgütlülüğü daha inandırıcı, sonuç alıcı ve güven verici olacaktır.

JİYAN KÜRT KADIN EVİ: Her örgütlenme bir ihtiyacın ürünüdür mantığından hareketle kadınların diğer ezilen kesimlere göre farklı sorunları yaşıyor olmaları doğaldır ki, kadınların kendi başlarına, kendi deneyimleri ile yaratacakları bağımsız kadın örgütlenmesini zorunlu kılıyor. Şüphesiz bu örgütlenme modelinin dışında kadınlar partilerin, sendikaların kadın kollarında yer alabilir ve burada çalışmalarını sürdürebilirler. Aynı zamanda bu alanlardaki erkek egemen anlayışlarla mücadele edebilir ve dönüşümleri bu alanlarda yaratabilirler. Bağımsız kadın örgütlenmesinin ana çalışma konusu ise direkt kadın sorunudur.

Bağımsız kadın örgütlenmesi adı altında 90'lı yıllarda çeşitli çevrelerden, bağımsız kadınlardan bir grup kadın, çalışma yaptık. Birçok deneyim kazanma anlamında olumlulukların yanısıra pek de özüne uygun bir çalışma başırlamadı. Tabii bunun çeşitli nedenleri vardı. Örneğin; o dönemde Kürt siyasetinde yeni olan kadın çalışması bağımsızlık anlayışının ana ilkelerinden biri olarak kabul edilen ideolojilerin direkt uzantısı olmamak düşüncesinden uzaklaştı. Çalışmanın kendine özgü karar ve söz mekanizmasının gerekliliği bir şekilde unutuldu. Tüm yaşanan bu olumsuzluklardan bugün Kürt kadın gruplarının çıkarması gereken şüphesiz önemli dersler var. Bağımsız kadın örgütlenmesinin hayat bulması için:

*Bağımsız kadın örgütlenmesi, bir yandan ana işlevi olarak kendi sorunları konusunda kadınları bilinçlendirirken,

diğer taraftan, öteki toplumsal sorunlara yönelik kadın aktivitesinin genel mücadeleye katabilmelidir.

*Bağımsız kadın örgütlenmesi, herşeyden önce kendi içinde demokratik bir işleyişe sahip olmalıdır.

*Böylesi bir çalışma erkek egemen ideolojiden ve erkeklerden bağımsız olmalıdır.

*Söz ve karar mekanizmalarında özgür olmalıdır. Kendi dışında farklı ideolojilerce yönetilmemelidir. Ancak böylesi bir kadın hareketi kitleselliği yakalayabilir ve bağımsız olabilir diye düşünüyoruz.

EMEĞÇİ KADINLAR BİRLİĞİ (EKB)

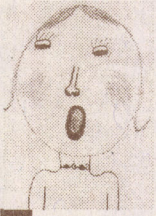
Kuşkusuz kadınların örgütlenme özgürlüğü için mücadele ediyoruz. Bağımsız örgütlenme özgürlüğü de vardır. Konu edindiğimiz bu hakkın karşısında olmak değildir. Kavramların yanlış yerlerde telaffuzudur. Emek cephesinden sorgulamayı sürdüren sorunu özel mülkiyetin al-aşağı edilmesi çözümünde bulan kadın grupları da bu kavramı kullanmaları. Niyetlerinden bağımsız sonuçlar oluşsun istemiyorlarsa yeniden araştırmaya incelemeye davet ediyoruz.

Bağımsız kadın hareketi kavramını doğru bulmadığımıza göre biz demokratik kadın hareketinde olması gerekenleri sıralayacağız. Demokratik kadın hareketi hiç kuşkusuz sınıfsal bir harekettir, ezilen sınıfların bir hareketidir. Örgütsel olarak düşünüldüğünde pek çok değişik bileşenleri vardır. Son yıllarda demokratik kadın hareketi üzerine çokça konuşuldu, yazıldı ve çizildi ancak, görünen o ki, bir kavram karmaşası hala sürüyor. Biz Emekçi Kadınlar Birliği, demokratik bir kadın hareketi olarak kendimizi tanımlıyoruz. Demokratik vurgusu sınıfsal karakterimizi de aydınlatıyor. Demokratik kadın hareketi; alt ezilen, baskı altında tutulan ve sömürülen sınıfların bir hareketidir ve doğal olarak egemen sınıflara yönelen bir harekettir.

Bütün bunlardan hareketle demokratik kadın hareketi tanımını yansıttığı gerçek itibari ile de bağımsız değildir. Ideolojik ve siyasal olarak sınıfına bağımlıdır. Bağımsız kadın hareketi vurgusuna gelince bağımsızlık örgütsel ve siyasal bağımsızlığı tanımlar. Dolayısıyla

Bağımsız Kadın Hareketi vurgusu herhangi bir sınıfı tanımlamaz.

PAZARTESİ: Böyle bir soruyla bile ilgili endişelerimiz var. Çünkü şu an ki durumumuzunda, on küsur yıllık tarihimize boyunca varoluş tarzımızın da, hareket ifadesini hak edip etmediği birçok kadın için tartışmalı bir konu. Aradan geçen yıllar bizi şimdi bambaşka bir atmosferle yüz yüze bırakıyor. Feminizm, kadınların örgütlenmesi belli bir meşruiyet kazandı, sendikalarda, Özgürlük ve Dayanışma Partisinde kadınlara kota gibi talepler kazanıldı. Özellikle bu tür birçok muhalif örgütte feminist kimliğimizle varolabilmemizin koşulları oluştu. Bu durumun mücadelemizin bir sonucu ve esas önemlisi davamızın haklılığının bir tespiti olduğunu düşünüyoruz. Belki biraz ağır bir ifade olacak ama elde ettiğimiz bu mevzilerde yer alacak ve onları savunacağız. Ama bu durum elde ettiğimiz bu kolaylık bu meşruiyet artık sadece kadın erkek karışık örgütlerde varolmamamız anlamına gelmiyor bizce. Bu noktada bir çoğumuz için belki de geriye dönmek anlamına gelse bile bağımsız örgütlenme ihtiyacını doğuran sebepleri gözden geçirmenin tam sırası diye düşünüyoruz. Kadın erkek karışık örgütlerdeki meşru varoluşumuzu bağımsız hareketliliğimizin bir sonucu olarak elde ettiğimiz gibi bunu korumamızın tek garantisi de yine bu. Ama bağımsızlığın esas gerekliliği ve anlamlı sebepleri politik bizce. Kamusal alanda varolmak kadınlar için zaten bir mesele. Bu zorluk politikada iyice artıyor. Kadınlar politik örgütlenmelerde çalışmakta zorlanıyor. Ama bütün zorluklara rağmen özellikle muhalif örgütlenmelerde çalışan bir çok kadın var. Bunun çok önemli bir konu olduğunu düşünüyoruz. Öte yandan yukarıda da ifade ettiğimiz gibi kamusal alan üzerimizdeki baskının yürütüldüğü, biçimlendiği, düzenlendiği bir alan. Bu alanda kendi bağımsız örgütlenmelerimizi mutlaka yaratmak zorundayız. Öte yandan yer aldığımız çeşitli politik örgütlerde, derneklerde, sendikalarda feministliğimizi unutacak değiliz. Erkeklerle birlikte yer aldığımız örgütlerdeki varlığımızın tek garantisinin bağımsız hareketliliğimizin gücü olduğuna inanıyoruz.

Kürt Kadın Çalışmaları ve Hareketi Üzerine 1. Çalışma Konferans Raporu:

Global Araştırma Ağı

N.
A
Ç
İ
K
Ç
e
v
i
r
e
n
T
a
m
e
r

b
i
s
t
ü
ş
e
ş

Konferansın birinci günü Martin Van Bruinessen ve Heidi Wedel'in açılış konuşmalarıyla başladı. Bunu 4 oturum izledi. Birinci oturumda, Shahrzad Mojab; "Kürt Kadın Çalışmaları: Teorik ve metodolojik gözlemler" adlı bir makale sundu. Berlin Özgür Üniversitesi Etnoloji Enstitüsü'nden Prof. Ute Luig, bu oturumun konuşmacısıydı. Feminist Antropoloji alanındaki baskın teorik paradigmanın genel bir bakışını sundu, bu teori ve metodolojilerin Kürt kadın çalışmalarına uygulanmasının yolları üzerinde durdu.

İkinci oturum, "Avrupa Gezi Edebiyatı ve Kürt Folkloru üzerine idi. Nazand Begikhani; "Haremdeki Kürt Kadınları: Avrupa Edebiyatında Kürt Hareminin Görünümü" üzerine bir çalışma sundu. Mirella Galletti'nin makalesi; Avrupa Gezi Edebiyatına Göre Kürt Toplumundaki Kadınların Rolü" başlığını taşıyordu. Christine Allison ise; "Folklor ve Fantazi: Kürt Sözlü Gelenegindeki Kadınların Portresi" üzerine bir makale sundu. Oturumun sonunda G. Fadil Ahmad'ın çalışması; "Kürt Sözlü ve Edebi Gelenegi" üzerineydi. Bu oturumu Sabine Boomers'ın yorumları izledi.

"Kürt Kadınları ve Politik Katılım" adlı üçüncü oturumda, Heidi Wedel tarafından yapılan sunuş, "İstanbul'daki Kürt

Göçmen Kadınları: marjinal sosyal bir grubun politik katılımı için kaynaklar ve topluluk" üzerineydi. Zeynep Baran ve Fahriye Satık; "İstanbul'daki, savaş nedeniyle yörelerini terk etmiş Kürt kadınlarının deneyimleri" hakkında konuştular. Birinci günün son oturumu, "Kadınlar ve İslam" üzerineydi. Annabelle Böttcher; "Günümüz Sufizminde Kürt Kadın Portreleri" başlıklı bir makale sundu.

İkinci gün, "İrak Kürdistan'ında Kadınlar, Savaş ve Yeniden İmar" üzerine bir panelle başladı. André'a Fischer-Tahir; "İrak Kürdistan'ında Kadın Hareketi ve Kadın Direnişi" hakkında konuştu. Karin Mlodoch; "İrak Kürdistan'ı Süleymaniye'de Kürt Kadınları ile Sosyal Çalışma" üzerine bir sunum gerçekleştirdi. Inga Rogg'un makalesi; "Ev ve hapis arasında: Irak'taki Kürt kadınlarının günlük yaşamlarından kesitler" üzerineydi. Afrikadaki deneyimlerine atfen, Üçüncü oturumun konuşmacısı Heike Schmidt; Afrika ve Kürdistan'da Savaş ve Seks Şiddeti deneyimlerinin benzerliklerine dikkati çekti.

Son oturum, kadın eylemcilerin deneyimlerini içeriyordu. Roza dergisinin yayıncısı ve editörü Fatma

Kayhan; İstanbul'da kürt kadınları üzerine basılmış olan iki feminist dergiden, sadece birinin yayınlanma mücadelesi hakkında konuştu. Jujin yazarlarından Hatice Yaşar'ın konuşması; bir politik eylemci ve feminist olarak geçmiş ve bugünkü mücadelesi üzerineydi. Hînbûn'ü temsil eden Irma Leisle, Berlin'deki Kürt göçmen kadınlara 1981'den beri yardım sağlayan derneğin mücadelesinden sözetti. Lale Yalçın-Heckmann da; Pauline van Gelder'in "Türkiye'deki Kürt kadınlarının politik eylemliliği (aktivizmi): Direniş ve Kimlik, İmgeler ve gerçekler" üzerine ön araştırma bulgularını sundu.

Sunumları takiben günün geri kalanı, ilk konferansı, değerlendirmenin yanı sıra geleceğin planlamasıyla geçirildi.

ANAHTAR KARARLAR

Sınırlı bir zamanı kapsayan çabalar sonucunda belirli anahtar kararlar alındı. Bunlar; araştırmacılar ve eylemciler arasındaki yakın işbirliğine duyulan ihtiyaç, yıllık konferansı devamlı gerçekleştirmenin önemi, bağış sağlamanın aciliyeti ve tanıtımın gerekliliği, konferansta sunulan seçilmiş makalelerin basımı, bibliyografyanın oluşturulmasının gerekliliği hakkında idi.

Ayrıca, ilk Kürt kadın dökümantasyon merkezinin kurulmasının önemi üzerinde duruldu. Bu merkez; kitap,

makale, kadın dergileri, audiovizüel, materyal, sözlü tarih arşivi v.b. gibi koleksiyonları ihtiva edecek.

GELECEK İÇİN PLANLAR

Bir yıllık zorlu bir çalışmadan sonra kürtçe çalışmalara katkıda bulunma, bunu cinsiyet kapsamında yapma potansiyeline sahip ve tek olan bu kurum, aynı zamanda Feminist teori ve uygulamalara çeşitlilik veren global çabalara sevindirici bir katkıdır. Hem Kürtçe çalışmalara hemde Kürt kadınlarının; adalet, eşitlik ve kurtuluş mücadelesine katkıda bulunan grubun potansiyeli dikkati çekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, konferansa sunulan makalelerin basılması ve Kürt kadınları üzerine yapılan çalışmaların derlendiği (toplandığı) bir bibliyografya hazırlanması gibi bir dizi projenin hayata geçirilmesine karar verilmiştir. Kurumun ilgili bilimsel ve çevre yayınlarla desteklenmesi; kadın grupları, hükümet ve hükümet dışı kurumların mali desteğinin sağlanması için kulis faaliyetlerinin yürütülmesi; kurumun uluslararası veya ulusal konferanslarda temsil edilmesi ve son olarak kurumun daha ulaşılabilir daha geçerli olmasını sağlamak için bir web köşesinin oluşturulması çabalarına devam edilecektir. Eğer düşünceleriniz, önerileriniz varsa veya olanaklarınızın farkında iseniz kurumla temasa geçmekten çekinmeyiniz.

Li ser pirtûka 'Li Kurdistanê Hêzeke Nûh Jinên Kurd'

C
a
n
a
n

"Sitêr ji ezman hate xwar
Zer bûn li min bax û bihar
Rabin ji xew ey xwendewar
Tev mêr û jin bibine şiyar"

Ev helbesta ku ji aliyê
helbestvanê navdar Cegerxwîn ve bi
navê "Leyla Şehîd" hatiye nivîsîn, di
pirtûka Rohat ALAKOM a bi navê "Li
Kurdistanê hêzeke Nûh Jinên Kurd"

de ji cîh girtiye. Ev pirtûka ALAKOM
ku ji gelek wêne, belgeyên dîrokî û
xebata rêxistinî ya jinên her çar
perçên Kurdistanê û yên li "Yekîtiya
Sovyet"ên kevn pêk tê, xebateke
rêkûpêk û hêja ye.

Em jinên Kurd her gav dibêjin ku
tarîxa me nayê zanîn û nayê
nivîsandin. Tevî ku me digot dîroka
xwe em ê bi xwe binivîsin, lêkolînek

wiha ji me re dikare bibe bingeha
xebatek hîn berfirehtir. Bi vî awayî
êdî jinên Kurd yên çar aliyê
Kurdistanê wê ji xebat û serfiraziyên
hevdu agahdar bibin û ji tecrûbeyên
hevdu ew ê fêdê bibînin.

Disa di pirtûka ALAKOM de, ji
Kara Fatma heya Soane Xanim, ji
Adîle Xanim heya Hefsexan Naqîb, ji
Zerîfe Xanim heya Anî Xatûnê
şexsiyetên dîrokî û Zekiye Alkan,
Binevş Egal, Rehşan Demîrel heta
Helîme Xanim a ji başûrê Kurdistanê
têkoşerên dema me cîh girtine.

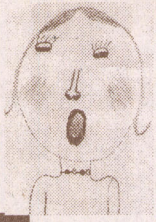
Her wiha jinên jinên bi huner û
pisporiya xwe, xwe bi civatê dane
qebûl kirin jî, wek Nalîn Baksî, Hêro
Talebanî, Kafiye Silêman, Dengbêj
Elmas Mihemed, Gulbahar, Meryem
Xan, Eyşe Şan, Gulîstan, helbestvan
Dîya Ciwan, balerîn Leyla Bedirxan,
artîst Naza Şîray, zimannas
Kurdistan Mukriyanî, Zera Îsiv,
wênevan Besa Ceferov û hwd. di vê
pirtûkê de cîh girtine.

Û Leyla Qasim a ku bûye sembola
berxwedana jinên Kurd ku di sala
1974 an de hatiye bi dardakirin jî di
vê pirtûkê de cîhê xwe girtiye. Ez
dîsa dixwazim nivîsa xwe bi
helbeteka ku li ser Leyla Qasim
hatiye nivîsîn û di vê pirtûkê de cîh
girtiye biqedînim.

"Leyla tu pir hêjayî
Canfîdaya Kurdayî
Ji bo welat can dayî
Taca serê Kurda yî".

b
i
s
t
û
h
e
s
t

YÜREĞİMİZDEKİ

ÇIĞLIK

Yaşadığımız coğrafya ile bütünleşir duygularımız, biçimlenir düşüncelerimiz. Havasını teneffüs ettiğimiz toprak, ninnileri ile büyüttüğümüz ezgiler, parçalarını oluşturur bütünlüğümüzün. Ve gerisinde yaşamımızı biçimlendirir gelenekler. Tabular ve yasaklarla yaşarız genç kızlığımızı. Aşk ve özgürlük bilinmez olur. Ve bize rağmen ve bizlerin yaşaması doğrultusunda, çizilir geleceğimiz. Ve gerisinde bitmez olur istekler; ailemize, evimize ve aşiretimize bağlılığımız istenir. Zamanla bütünleşiveririz bu istenilenlerle. Ve tüm bunların yanı sıra parçasıyızdır ülkemizin. Ülkemiz ki üzerinde talanların, soykırımların ve acının hiç dinmediği bir coğrafya. Yani ülkemiz ortadoğunun orta yerinde bir ateş çemberi misali. Bir parçası olduğumuz bu coğrafyanın

her acı çekişinde alırız fazlasıyla payımıza düşeni.

Eğer çocuk yaşıta isek, yüreklerimize korku salar, gece baskınları ve hep bekleriz babamızın hapis dönüşünü. Eğer genç kadın isek, kalırız yalnızlığımızla artar sorumluluklarımız, devletin ve çevrenin göz hapsindeyizdir artık. Her hareket, her davranış kuşku vericidir. Bu çifte kuşatılmışlıkla verilir yaşam mücadelesi. Ve yeni ufuklar açılır

hayatımızda, ismini bile duymadığımız şehirlerin cezaevi kapılarında buluveririz kendimizi. Ve orada anlarız yaşadıklarımızın kendimizle sınırlı olmadığını. Kenetler bizi o insanlarla ortak acılarımız. İşte bu paydır ki sürgün oluruz metropollerin en ücra köşelerine. Ve orda her şey yabancısıdır; evler, sokaklar, insanlar. Caddelerin insanı yutacakmış gibi büyüklüğü, kulağı sağır eden klakson sesleri, gözleri kamaştıran ışıklar ve vitrinler. Dışarda her şey yabancısıdır. Konuşulan dil,

yapılan sohbetler, düşeriz iş ve aş derdine. Yoktur bir vafımız, kaderimiz olur rutubetli ve isli dört duvar. Herşey yabancıdır bize. Uzaklaşır bize ait olan herşey. Korunmak ve kollanmak isteriz çevrenin kötülüklerinden. Eğer çekiliyorsa gecenin sıkıntısı, o kadar da uzakta değil, bir iki sokak ilerde bulunur bir konfeksiyon atölyesi veya koca bir fabrika ve dişlisi oluveririz bu çarkın. Karın tokluğuna çalışırız binbir emeğimizin karşılığında. Fabrikaların ve atölyelerin arka sokaklarında keşfederiz sokakların ışıltısını, aldanırız ışıltılı vitrinlere ve bir adım ilerisinde bedenlerimiz yatırılır pazarlığa. Yanıltıcı bir ışıltı uğruna yitip gider değerlerimiz.

Eğer evli ve kalabalık bir aileye mensupsak, yabancılaşır çocuklarımız bizden, zamanla başkalaşır sohbetler. Kalırız yalnızlığımızla bir başımıza. Ve arar oluruz akraba ve dost sohbetlerini, ama artık çok uzaktayızdır, yol bilmez iz bilmez kalırız bir başımıza. Çünkü kuru bir selamı geçmez komşu sohbetleri, hem ne anlatmalı, ne demeli. Çünkü saklanmalı sürgünlüğümüz. Ve anlarız ki acılar ve sevinçler ayrı yaşıyor bu coğrafyada.

Ve içine düştüğümüz boşluk, anlaşılmaz olur en yakınlarımızca. Çektiğimiz yalnızlığa her yakınımızda

çaresiz gözlerle karşılaşırız. Oyalanacak şeyler ararız, sürüp gidenle bütünleşememek, koparır yakınlarımızla bağlarımızı. Tepkilerimiz ve kızgınlıklarımız ürkütür yanıbaşımızdakileri. Korkulur içine içine düştüğümüz durumdan ve çekinilir içine düştüğümüz durumdan. Fazla yayılmadan fazla duyulmadan nasıl çözülür diye bakılır durumumuza. Aslında herkes biliyordur sebeplerini. Ama kahreder bunu kabullenmek. Akraba ve dostlara sorulur bir bilirkişi diye. Buluveririz kendimizi sorgu evine benzeyen doktor odasında. Soğuk bir kaç soruyla anlaşılmaya çalışılır durumumuz ve laf olsun diye söylenir bir kaç şey. Görmememiz, duymamamız ve hissetmememiz istenir bizden. Biz ise savaşı anlatırız savaşın, yüreklerimizde yol açtığı acılardan, kayıplardan, gözaltılardan bahsederiz. Ve gerisinde özlemlerimizden, evimizi, köyümüzü ve çocuklarımızı anlatırız. Govendlerimizi, şarkılarımızı ve yurt hasretimizi anlatırız. Bir kere daha anlamsız ve yitik değerlerle karşı karşıya buluveririz kendimizi.

Ve isteriz ki yüreğimizden kopup gelen çığlığımız da güzelliklere dair özlem algılsın, özgürlükler uğruna çekilen acıların paylaşıldıkça katlanılır olduğu bilinsin.

Kendime Notlar

Ölüme alışmış bir coğrafya burası, ölümün kol gezdiği, iliklere kadar yerleştiği, teslim aldığı hayatlar, bir insanın ölümü bu gerçeği biraz daha vurguluyor sadece. Hareketsizliğin son haddi, üretimden yorgun kadın bedenleri kısırdöngü içinde kıvranıp, bocalayıp duruyor. Coşkuyu ancak anlarda yaşayan yürekler, gözler fersiz hayata teslim olmanın yorgunluğunu yaşıyorlar. Bir hikaye yazılıyor her gün yeniden aynı şeylerle, aynı şeyleri doğru yerleştirmekten ibaretleşmiş sanki saatler.

Dağlarım karşımda o kadar çıplak ve savunmasızlar ki, yumuşak dokunuşlara hasret, sert ve yabancı ayak seslerinden yorulmuşlar; bir gece vaktinin yalnızlığında ancak kendilerine gelebiliyorlar annemin bedeni gibi.

Dün yürüdüm, boyuna yürüdüm, hep taş vardı ayaklaımın altında, yollar taşlarla örtülmüş, temizlenseler de üreyen, toprağın altından fışkıran taşlar, doğanın bu eziyet veren üretimi bir teslimiyet kaynağı sanki hayatları da çerçeveleyen...

Gece sessiz...Herkes uyuyor, dışarıdan sadece köpek sesleri ve belirli aralıklarla öten panzerlerin sesleri geliyor. Her şey durmuş sanki, durağanlığın son haddi, gece ne de farklı burada.

Gündüz çok yorucu ve ilginçti benim için. Kimse benim kadar yorulmuyor, bunu uğraşılacak şeylerin

aynılığına, tekrarlanan sahnelere ve alışkanlıklara bağlıyorum...Biriğin insan gördüm bugün, onları tanımaya çalışmak, çağırıldıklarını bir yerlere yerleştirmek, beynimi yoruyor. Ne kadar da çabuk unutabiliyoruz yıllarca birlikte yaşadığımız, etkilendiğimiz insanları, ne kadar da çabuk dışardan oluyoruz ve üstüne üstlük onlara ve hayatlarına dair ahlak da kesiyoruz, onlar diyoruz, ne demeli onu da bilmiyorum doğrusu...

Erkekler dikkatimi çekmiyor, hepsi aynı sanki. Çok güçsüz görünüyorlar gözüme. Oyleki ellerinde bağırarak ve emir vermekten başka birşey kalmamış. Kadınların ise her birini tekil varlıklarıyla algılıyorum. Bugün ilk gördüğüm Seyran

teyzeydi, onu zor hatırladım, küçükken evlerine çok gidip geliyordum. O zamanlarki görünüşü belleğimde daha parlak, gözleri daha ışıltılı, şimdi ise yanık teni, fersiz gözleri ile yorgunluğun sembolü adeta. Kocasının ve daha çok kocasının babasının çekirdiklerini anlatıyor, o da bol kocalı kadınlardan biri. Kocasının babası 93 harbinden kalma ama yapmadığı bırakmıyor, herşeye karışıyor, torunlarını bir an önce kocaya kavuşturmak en büyük hayali. Seyran; okusunlar diyor, ama bizimkinin derdi kızlar liseyi bitiririz kocaya vermek, çağa uyuyor bizim ihtiyaç; lise tahsilli gelin adayları, ne fantezi ama! Seyran, bu adam hayatımı söndürdü diyor, ele güne rezil olma derdi, adama karşı ellerini kollarını bağlamış hepsinin...

İkinci gördüğüm, Seyran'dan çok farklı bir kadın, buranın yaşlılık standartına uymayan, yaşına göre oldukça güzel, şen şakrak, saçındaki beyaz telleri sayılı olan Naime teyze. Birşeyleri çok takmıyorum diyor Naime teyze, ona dünyanın yükü baştan ağır gelmiş, bırakmış derdi tasayı, bunu yaparken dengesizleşmiş, kopuklaşmış sanki. Cinsel esprisler konusunda üstüne yok. Eski aşklarından bahsediyor bize, sizde bir numara yok tavırlarıyla. Akşamüstü iki kadın ve kocaları geldi eve. Erkekler başka, kadınlar başka odalardalar. Erkekler işlerinden, kadınlar derdlerinden bahsediyorlar. Kadınlardan birinin kızkardeşi bir süre önce aptalca bir yöntemle tedavi edilen bir kadın hastalığından ölmüş, kendisinin de sürekli başı ağrıyor birçok kadın gibi. O yüzden sıkı sıkıya bağlıyor başını. Diğer kadın ise, oğlum geçen sene şehit oldu diyor, vakur bir tavırla var. Kadın oğlunun ölüm haberini alır almaz iki örüğünü kesmiş ve sonra köylerinden buraya göçmüşler. Gittiler, giderken kadınlar bana sıkı sıkıya sarıldılar, hiçbir şey diyemedim. Buna ne doğru dürüst bildiğim dilim, ne de gücüm yetecekti. Gittiler, arkalarında şu an kanayan yüreğimi ve bu satırları bırakarak...

SENDİKALARDA VAR OLAN YÖNETİCİ KADIN SAYISI YETERLİ Mİ ?

KESK

Sendikaların yönetim birimlerinde kadınların oranını saptamak için araştırmaya başlamayı düşündüğüm anda varsayımı "Sendikal anlayışın sınıf temeline dayandığı ve demokrat anlayışın hakim olduğu, bu sendikalarda kadınlar yönetim birimlerinde yeterince vardır." Bu tez üzerinde kurmayı bir an hayal ettim. Ancak bunun böyle olamayacağını istatistiki bilgileri bilmeden de bir kaç

sendikayı ziyaret, ilgililere bir ipucu verir. KESK'e bağlı sendikalarda **üye kadınları temsil edebilecek oranda yönetici kadın bulunmamaktadır. O halde neden buna rağmen KESK ve Eğitim -Sen ? Çünkü bu sendikalar kadın erkek çalışanları eşit kabul eden anlayışlardır.** Kadını, yönetim

birimlerinde araştırırken çok gerilerde onu aramanın kadınlık kimliği ve görünmezliği nedeniyle anlamsız bir

Kadınlar Hizmet sektörü içinde ve de öğretmenlik mesleğinin %44'ünü oluştururlar bu yoğunlaşmaya karşılık bu oranın ancak % 7'si idari kadrolardır. Bu böyle iken sendikalarımız da oran artıyormu elbette hayır .EĞİTİM-SEN 'de toplam kadın üye 39.115'e karşılık yönetici kadın oranı sadece % 6.6 dır.

çaba olur. Kısaca sendikalaşmayı kavram olarak Cumhuriyet döneminde irdelememe rağmen, araştırmamın temeli 1990 sonrasıdır. Cumhuriyet döneminde ve 1926 'da kabul edilen 788 sayılı Memurin Kanunu'nda ne de başka yasalarda memurların sendikalaşması yasak değildi, öte yandan Türkiye'nde taraf olduğu ve aralarında ILO*'nun da bulunduğu uluslararası sözleşmelerin T.B.M.M.**de onaylanması memurlara da sendika kurmak için dayanak şunduğu halde uzun yıllar örgütlenmeye gidemediler. Ancak Türkiye'deki ve dünyadaki siyasal gelişmelerin yoğunlaştığı 60'lı yıllarda memurlarda siyasallaşmadan ilk hareketle ilk örgütlenme girişimlerini başlatmış oldu

1961 Anayasasının 46. maddesinde tüm çalışanlara sendika kurma hakkının açıkça tanınması ve 1965 yılında 624 sayılı Devlet Personeli Sendikalar Yasası'nın sonucu grevsiz sendikasız sıradan bir dernekten farkı olmayan bir memur sendika yarası çıkarıldı. Bu yasadan sonra kısa sürede hemen her bakanlıkta örgütlenmeye başlayan; ilk memur sendikası Türkiye Devlet Büro Görevlileri Sendikası oldu. Bunu takiben TÖSS ve İLK-SAN gibi

memur örgütlenmeleri yaygınlaşmaya başladı. Ancak bu örgütlenmelerin ömrü çok uzun sürmedi. Zaten yasa ile sınırlandırılmış, daratılmış sendikalar bu kez 12 Mart Darbesi ile karşı karşıya kaldı. 1971'de çıkarılan 1488 sayılı yasa ile çalışanlar sözcüğünü "İŞÇİLER" sözcüğü ile sınırlayarak memurların sendikalaşma hakkını ortadan kaldırdılar. 12 Mart darbesi tüm sivil örgütlenmeler de olduğu gibi memur sendikalarının kapatılmasını da gündeme getirdi. Sendika ve sivil örgütler 12 Mart darbesi altında işlevlerini yitirdiler. Bir çok insan işkencehanelerde ve hapis hanerinde yaşamlarını yitirdiler. 12 Mart darbesinden sonra çalışanlar bu kez de TÖB-DER ,TÜDET, TUM-DER, TUM PTT-DER, POL-DER, TRT-DER gibi derneklerinde örgütlendiler. Ancak darbelere alışkın Türkiye'de bu kez de 12 Eylül darbesi oldu. Yine herşey yasaklandı ve bundan sendikalar da nasibini aldı. Kapatıldı yöneticileri ağır darbelere maruz kaldı.

12 Eylülcüler, yeni düzenlemelerinde çok küçük bir ayrıntıyı gözden kaçırdılar. Yapılan düzenlemelerin hiç birinde "memur sendika kuramaz veya üye olamaz" ibareleri yoktu. Buradan hareketle, İLO sözleşmelerinin iç hukuka dayanan maddelerine imza atmış, Türkiye'de, yasaların boşluğunu yakalayan memurlar tekrar geçmişten gelen siyasi birikim ve tecrübeleriyle 1989 - 1990'da (EĞİTİM-İŞ, EĞİT-SEN) ile sınırlı içindeki mücadelelerini başlatmış oldular. 16,17 Nisan 1988'de Kamu Çalışanlarının Sendikal Hakları Sempozyumu neticesinde 22-24 Eylül 1989' da EĞİTİM-DER ve diğer Kamu Emekçileri SYK*** ile çalışmalarını hızlandırarak, sendikaların fiilen kurulması başlatılmış oldu. 24/02/1990 tarihinde 7 sendika Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nu (KÇSP) yi oluşturdular. Bu çalışmalar olgunlaştı. Çalışanlar sendikalarının bir üst birimini oluşturup yasal başvurularını yaparak 15 Mayıs 1994 tarihinde kamoyuna açıkladılar.

KESK'in Valiliğe başvuru tarihi ülkenin yaşadığı seçim süreci içerisinde olmuştur. Parlemenonun tıkanıp, yeni siyasi seçeneklerin oluşmadığı bir konjonktürde yaşanan krizden dolayı gerçekleştiren erkek seçimde KESK, ülkenin ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlarını teşhir ederek barış, demokrasi ve özgürlük ekseninde sendikal faaliyet yürütme yönelimine girmiştir. Kamu emekçileri sendikalarını kurmadan önce, Kamu Çalışanları Platformu (KÇP) adıyla oluşturdukları birlikteliklerini, sendikalar kurulduktan sonra, iş ve güç birliğini sağlamak amacıyla Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nu (KÇSP)'yi oluşturdular.

28 sendikadan 500 delegenin katılımıyla Ankara'da yapılan kurultayda kabul edilen tüzük ile 8 Aralık 1995'de Kadın erkek kendilerine sendikal hak tanınmadığı için yasal boşluklardan yararlanarak Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonunu (KESK) kurdular. KESK, kamu çalışanlarının 8 yıllık sendikaları üzerine kurulmuş bir konfederasyondur. Emekçilerin sınıfsal konumu nedeniyle demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını önüne koyan bir sendikacılık anlayışına sahiptir. Sömürsüz bir dünyadan bakan dolayısıyla üyelerini de böylece eğitime tabi tutan bir yapılanmadır.

Anayasaya göre İşçilerin sendika kurma yasal hakkı vardır. KESK'de uluslararası haklardan yararlanarak kurulmuştur. İLO sözleşmeleri, İç hukuk maddesi yapılamadığı, bu nedenlerle uluslararası hukuktan yararlanarak ve bu maddeye işlerlik kazandırılarak TİM-BEL-SEN bu haklarla kurulmuştur.

KESK TOPLAM ÜYE:	400.000
GYK ÜYE SAYISI :	91
GYK KADIN ÜYE SAYISI:	9, %9.8
MYK ÜYE SAYISI :	11
Toplam Sendika Genel Merkez Yöneticisi:	187
Sendika Genel Merkez Yöneticisi kadın Sayısı:	28, %15

Kadın sorunlarının çok fazla işlenmediği ve yönetimde olmamalarını incelediğim için. Araştırmalarım 1997 yılı içinde KesK ve Eğitim--Sen de yeralan üye ve yönetici sayısal verileridir. Kadınların sayısal verilerini kesin sonuçlar halinde ortaya çıkarmak için çok uzun zaman aldı. Çünkü üye formunda cinsiyet kimliği belı degildi. Ancak KESK'in Kadın Sekreterliği bu çalışmaları başlatmış olduğundan sayısal verilerini kullanabıldım. Bu uygulama aşağı yukarı diğer sendikalarda da aynıdır. Bu sonuç kadının görünmezliğinin bir şeklidir. Bu örneklememiz tüm sendikalar için geçerli olmasa da birbirine yakın örneklemelerdir .

Kadınların ikincil konumlarını bertaraf edip tüm insan hakları doğrultusunda birey olabılme mücadelelerini farklı biçimlerde adı ne olursa olsun yönetimlerde yeterince temsil edilmemelerine rağmen bunu sorgulamaları ve var olan olanakları kullanmaları kadınların uzun soluklu mücadelelerini kolaylaştırmanın bir ön adıdır. Araştırmam sırasında kadın üyelerin yönetimlere katılımın yetersizliği ile ilgili olarak yapılan söyleşilerde bu yetersiz katılımın nedenlerini farklı yorumladılar ve bir nedenini de listelerdeki anlayışların ağırlığının fazla olmasına bağladılar. **Ozcesi, kadercilik, kabullenme, özel alana çekilme ortaya çıkmaktadır. Örgütlü olan, duyarlı, sorunların farkında olan, ve aktif çalışan kadınlar ise, sendikalar üzerindeki siyasi baskıların yoğunluğundan yakınmanın yanısıra sendikaların yetersizliğini de tartıştıklarını görüyoruz.**

Bu tür sohbetlerde sorunlar, yakınmalar alabildiğine uzayıp gidiyor. **Evet kadınlar kendi örgütleri olan sendikalarda da diğer kurumlarda olduğu gibi sol geleneğe rağmen kendilerini yeterince ifade edemediler, edemiyorlar.**Çünkü kadınların bu tür kurumlarda aktifleşmemelerinin ve yönetim birimlerine gelmemelerinin en büyük nedeni bu kurumların eşitlikçi

söylemlerinin pratiğe dönüşmemesidir.

Kurulan bu sendikaların fiili durumları sonucu kadınıyla, erkeğiyle çalışanların bir çoğu sokağa taştilar. Bu eylemliklerde yer alan kadınların sayısı hiçte azımsanmıyacak orandaydı. Kısaca KESK'in bu oluşum sürecini inceledikten sonra asıl araştırmanın amacına dönersek. Araştırmam yalnızca KESK ve içindeki iki sendikayla sınırlı olduğundan KESK istatistiklerini ve Eğitim-Sen 1997 istatistiklerini inceledim. ÖES (Öğretim Elemanları Sendikası) 3 mart 1993 'de kuruldu.

EĞİTİM-SEN (Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası) 23 ocak 1995 tarihinde Eğitim-İş ve Eğitim-Sen birleşerek kuruldu.

Çünkü kadınların çalışma alanı içinde en çok yoğunlaştıkları hizmet

EĞİTİM -SEN	ÖES
Toplam üye.....99.104	1700
Şube	96
kadın üye	39.115 - %32
35	600- %
Şube yönetici	634
Kadın yönetici	96 -% 6.6
Kadın Şube başkan	4 -% 4

sektörüdür. Hizmet sektörü içinde de öğretmenlik mesleğinin %44'unu oluşturmaları ve bu yoğunlaşmaya karşılık ancak bu oranın % 7'si idari kadrolardır. Bu böyle iken sendikalarımız da oran artıyormu elbette hayır ve bu olgu yönetim birimlerinde yer alan kadın üyelerinin sayısal oranları bize mücadeleleri anlamında da ipuçları verir.

İkincil olma rolleri sendikalarda da çok fazla değişmedi. Çünkü kadın sorunu hep tali görüldü. Fazla önemsenmedi. Genel Merkezler düzeyinde üst kurumlarda kadınlar hayat bulmadı. Ancak son KESK yönetiminde kadın sekreterliğine kadının gelmesi yetersiz de olsa sevindirici bulmak gerekiyor.

KESK ve sendikaların yönetiminde kadın oranını araştırırken ister istemez bu bilgileri ilk elden almanın

muhatabını arıyacaktık ve yolumuz bizi KESK kadın sekreteri Hatice

" HATICE PEHLIVANOĞLU :30 YAŞINDA, EDİRNE DOĞUMLU, EVLİ, ULUDAĞ ÜNİ. TIP FAK. MEZUNU.. 1992-94 ARASI TÜM-SAĞLIK-SEN GENEL MERKEZ YÖNETİMİNDE ÇALIŞMIŞ."

Pehlivanoglu'nun yanına götürdü. Sendika ile ilgili daha sonraki bilgileri ondan alıyoruz. "KESK diğer konfederasyonlardan farklıdır. Çoğulcu, demokratik merkezîyetçi ilkesini hayata geçirme şansı olan, herkes kitleliliği oranında KESK'te temsil ediliyor. Dünyada ve ülkede olan gelişmelere karşı duyarlı olan fiili, meşru bir zemini zorluyarak, mücadeleci sendikaların üst kurumudur."

Evet kısaca analizini yaptığım KESK bünyesinde yer alan sendikalarda örgütlenme sorunu en can alıcı sorunlardan biri. Ve bu konudaki araştırmalarımı, gözlemlerimi onunla paylaşınca sohbetimiz kendiliğinden söyleşi şekline dönüştü. Devam ederek bu söyleşiyi kaleme aldım

-KESK'in sınıf sendikacılığı politikası nedeniyle kadın erkek çalışan ayırımı yapılmadığı biliniyor. Ancak pratik, ürün olarak diğer sendikalardan görünen farklılıklar...

Kadın politikasına yaklaşımı sınıf sendikacılığı perspektifinden kaynaklanıyor. Çünkü emekçilerin bölünmüşlüğü görmeden iktidar hedeflenemez. Bunun da yolu kitleleşmeyi yakalayabilmek ve kadının da bu yapı içinde etkinleştirilmesidir. Çünkü toplumda kadınlar en çok ezilenlerdir. İnsanlar kendi ezilmişliklerinin farkına varmadan bir başka ezilmişliği asla fark edemezler. Ancak kadınların etkin olarak faaliyetlere katılması bu toplumda çok zor. Bu nedenlerle kadın sorununun farkına varan biz kadınlara çok iş düşmektedir. Boyun eğen ve

buna alışan bir kesime belli yerlerde yol göstermek, kadın kimliğini sorgulayacak etkin çalışmalar yapmak gerekir. Kendimizi başka konfederasyonlarla değil de kendi içimizde olmamız gereken yerde tartışırsak o zaman erkeklerde bu sorunları kendi sorunları gibi algırlar. Eğer bunu yapmasak kadın üyeleri sendikal mücadelede aktifleştirmek çok zor. Kadın üyelerimizin birçoğu ya eşi yada başkası için üye olmuştur. Çünkü onları sayıları oranında mitinglerde, eylemliliklerde görmek mümkün değildir.

-Kadın üyelerinizin çalışma koşullarının yarattığı sorunlar nedeniyle aktifleşmelerinin nedenini ortadan kaldırmak veya asgarıya indirmek için özel çalışmalarınız var mı?

Toplumun kadına bakışının insanileştiği ölçüde kadınlar mücadeleye katılacaklar. Toplum böylesi kurumdakiler onları kucaklamadıkları sürece aktifleşemezler. Bir taraftan ev ve çocuk v.s. istesede engeldir. Bu sorunlar da tek başına yıkamaz.

Örneğin sendikanın toplantıları kadınlar için uygun saatlerde değil. Bir taraftan çalışıp öte yandan yöneticilik yapmak amatör sendikacılıktır. Bunun yanısıra bilgi eksikliği de var.

Genel kurulca aldığımız kararla kadın sorunlarını gören bir anlayışla kadınların aktifleşmesi için öneriler yapıldı fakat bu öneriler somutlaşmadı.

Aslında böyle bir çalışmayı hedefliyoruz. Küçük çapta anketlerimiz oldu (ne tür sorunlar yaşıyorsunuz gibi) yine de bu yeterli değildi. Çünkü çalışan kadınların sorunları tüm çalışanların sorunlarıdır. Özel iş yerindeki sorunlar dışında diğerleri geneldir.

Bu tip faaliyetleri yürütüp yürütmeme sorunudur. Oysa biz daha sendikada bunu arganlaştırmadık. Kaldı ki burda kendi aramızda da daha ortak bir dil bulamadık. (KESK olarak kadın faaliyeti üzerinde hemfikir

olmadan faaliyet yürütmek doğru olurmu bilmiyorum).

-Kadınların yönetimlere gelmemesinin nedeni sadece erkek egemenliği mi?

Aynı şekilde çalışıyor, aynı şekilde eziliyor ve aynı şekilde handikapları görmek zorundayız. Toplumun her kesiminde burada da erkek ideolojisi var elbette. Çünkü egemenlik öyle olduğu gibi mutlak bir şey değil, yeniden yeniden üretilen bir olgudur. Bütün boşlukları erkekler doldurunca ister istemez herşeye de onlar karar veriyor.ve hak tanımak zorunda kalıyorlar ki bu da yönetimlerdeki kadın oranına baktığımızda ortaya çıkar. Bu özellikle erkeklerin yarattığı birşey değil. Öyle gelmiş, öyle gider mantığı gibi. Biz kadınlar sonuçları yerine nedenlerine bakmamız gerektiğine inanıyorum. Çünkü sonuçlar üzerinde bakarak erkekleri suçlamak kolaycılık olur. Bu, elbette erkeklerin çıkarına ancak mücadele edilerek aşılmalıdır.

-Peki kadın komisyonu sorunu ortaya nasıl koyuyor?

KESK kadın komisyonu var. Kadınları bu faaliyete içine çekmeye çalışıyoruz. KESK'i kadın sorununa duyarlı kılmaya çalışıyoruz. Bunlar önemli şeyler bence ama bir taraftan da kendimiz için uygun olanı tartışmadan da çekinmiyoruz.

-Toplantılarınıza erkekler katılıyor mu?

Toplantı sırasında katılmıyor ama bazı şube kadın komisyonlarda katılıyorlar, bunda da netleşmedik, Bizim içimizde farklı sloganları seslendirenler var. Netleşmeden anlaşmak zor oluyor

-Çalışmalarınız sırasında sıkıntılarınız oluyor mu?

Hala her kadın faaliyeti feminizm ile özdeşleştirilerek, bölücülük ile suçlanmaya kadar varıyor. Yaptığın her faaliyeti maalesef erkekler öyle düşünüyor. Benim burada olmam siyasal çizgim nedeniyledir. Çünkü kadın sekreteri olmamda siyasal

ittifaklarla belirleniyor. Kadın sekreterliğinin garantisi yok kadınlar tarafından yürütülmesinin de.

-Sizce kadın komisyonlarının çalışması yönetim tarafından diğer komisyonlar gibi önemseniyor mu?

Hayır ve kocaman bir hayır.

-Merkezi kadın komisyonu fiili mi yoksa tüzük gereği mi işliyor?

Tüzük gereği değil ama G.Y.K ile oluşturulmuş.

-Kadın üyelerinin yönetim birimlerinde temsili şeklinde kota uygulanıyor mu, yoksa kadınlar yeterli oranda zaten temsil ediliyor ve kotaya gerek yok mu diyorsunuz?

Kota uygulanmıyor ama uygulanmalı mıdır sorusuna bence hep birlikte yanıt üretmeliyiz. Kadınlara ayrıcalıklı bir durum yaratamazsak kadınların önünü açamayız.

Sendikacılık yapmak Türkiye'de özverili bir çalışmadır. Kadınların önü açıldı diyelim ama bu kez, koşullarından ötürü kadın yönetici adayı bulmak zor. Şimdi bir yönetime aday kadınlar, ya bekar ya da dul kadınlardır, ancak kota tartışması bile kadın duyarlılığının önünü açar diye düşünüyorum. Hayır kadınlar yönetimlerde yeterince temsil edilmiyor. KESK'in bunu dert etmesi lazım. Çünkü ezilenlerin katılımını artırmak için mekanizmalar yaratmak gerekiyor.

-Sizce bu mekanizmalar yaratıldı mı?

En azından kadın sekreterliği bir adımdır. Çünkü diğer konfederasyonlarda yok. Ama bu kıyas çok da doğru değil. Kendimiz olmamız gereken yeri birbirimizle tartışmamız gerekir diye düşünüyorum. Erkeklerin de bu sorunu kendi sorunları gibi algılaması gerekir.

-Kadın komisyonunuzun ileride yapmayı planladığı belli bir çalışması var mı?

Evet 6--7-8/1998 Şubat'ta KESK'e bağlı Sendikaların Kadın Sorumluları ile eğitim çalışmamız olacak.

20-21-22/1998 Şubat'ta Kadın Kurultayı'nı gerçekleştirmek üzere hazırlıklar başlatıldı.

*Uluslararası çalışma Örgütü

**27 Mayıs 1949 tarihinde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 8 Ağustos 1951 tarihinde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)*Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkının İlkelerinin Uygulanması Sözleşmesidir. 1 Temmuz 1949 yılında Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı ile ilgili bu sözleşme Cenevre'de 32. toplantıda kabul edilmiş, Türkiye bu sözleşmeyi 1951 yılında imzalamıştır.) İLO 98. sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkına ilişkin sözleşmesi ve 19 Mart 1954'de İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi T.B.M.M.'de onaylanmıştır.

***Sendika Yüksek Kurulu

KAYNAKÇA:

1) Halide, İ.Ü.K.A.Uygulama Merkezi, " Sendika Yönetimlerinde Kadın Oranı " ödev yazısı .

2) KESK tüzüğü, 1995, s.14

3) Çaralan, İhsan "Memur ve Memur Sendikaları "

4) Pehlivanoglu Hatice, Eğitim-sen, ÖES sendikaları ile ilgili istatistik bilgileri yazılı olarak alındı.

5) Öngider Seyfi, "Sendika ve Politika", Eğitim-Sen Yönetici semineri, Eğitim dizisi 3,5 Eylül 1993, s.4-19

6) H.E. Kabasakal, "Kadınlar, Örgütler ve Güç Dağılımı "Toplum ve Bilim Dergisi, İstanbul sayı 53, s.55

7) Tekeli, Şirin, " Kadınlar ve Siyasal - Toplumsal Hayat ", Birikim yayınları, İstanbul, 1982 .

8) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Kadınlar ve Siyasal Yaşam Eşit Hak-Eşit Katılım

Cem Yayınevi, İstanbul, 1991

9) Moran, Berna " Feminist Eleştiri Kuramı 2", Gösteri Dergisi, İstanbul, Mart 1991

10) Kadın İstatistikleri, TC. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1996.

11) Tekeli Şirin, " Kadınlar ve Siyasal - Toplumsal Hayat ", Birikim yayınları, İstanbul, 1982

12) Kaplan Tansel, Uzun Yürüyüş

SARYA'YA MEKTUP

D
i
l
ş
a
h

Onu ilk gördüğümde ve en son olarak düşündüğümde; gözleri uzaklarda, dudaklarında gitme isteğinin, hayalinin dayanılmaz gülüşüyle durmadan dansediyordu. İncecikti gerçekten. Yüzü ışığı yansıtacak kadar beyaz bir ten ile kaplanmıştı. Çok güzeldi ve o kadar güzel de dansediyordu.

Rolü gereği konuşamıyordu. Yani sağır-dilsizdi. Ama buna pek ihtiyaçta duymuyordu. Kendi özleminin hayal ve isteklerini anlatacak bambaşka bir dil bulmuştu. Vücudunun her yanında ağzı vardı ve binlerce figürle bunu haykırıyordu. Durmadan...

Nursen yani SARYA'yı bir gazeteci olarak yazılanlardan biliyordum, fakat danslarını ve kendisini başka tanıdım. Nice yetenekli ve üretici Kürt kadınından biriydi. Ama yine de kendisini bu yetilerini sınırlıda olsa kullanabilecek olanaklara kavuşmuştu; daha doğrusu yaratmışlardı. Bu anlamda biraz da şanslı sayılabilirdi, nice öteki Kürt kadınlarıyla kıyaslanınca.

O hayatının rolünü oynadı ve onu gerçek olarak da yaşadı. Son kez ve sonsuz kez oynadı; son kez gitti ve sonsuz kez geri geldi.

Gazetede ölüm ilanını görünce, hele o resmi, inanmak zordu. İnsanlar çok kolay hatırlanıyordu. O sonsuz ve gülüşü ve dansı öylece oradaydı. Çok garip şu yaşam denen olay. Ne zor ve cesur tercihler yapıyorlardı bu insanlar; Ölüme gidebilmek!...

Çok garip hissediyor, bir tuhaf oluyor insan. Gerçekten çok üzülüyorum. Gülüşün sonsuza kadar donduğu ve gözler o hayale asılı imiş gibi duran bir resmi görmek ve ölümü duymak çok garip. Bu nedenle ölen insanların arkasından "üzülmüyorum feda olsun" gibi cümleler bana hep itici gelmiştir.

Üzülünmez mi İnsanlara? Ya da ben bir korkağım. Bunları sarfedecek cesaretim yok çünkü.

Nursen benim için gerçek bir Kürt tiyatrocı kadın olarak kalacak. Çünkü onunla o şekilde tanıştım ve en son o halde gördüm. Ölüm ilanındaki resmi de SARYA'dı. Yani duyguların anlatımını üstlenmişti ve oldukça başarılıydı. Öyleyse onun arkasından bir kaç damla gözyaşı duyguların el sallayışı olacaktı ona; Son kez ve sonsuz kez. Güle güle; güle güle Gurbetelli ve Gülizar; Yitirdiğimiz tüm Kürt kadınlarına güle güle ve tarih sayfalarına hoşgeldiniz.

Artık tarih sayfalarında kadınlar da gerçek yerlerini ve tüm kadınca değerleriyle yer alacaklara da. Ve bu anlamda Merhaba!...

s
i
h
ü
h
e
ş
t

KİRPİNİN DİKENLERİNE TAKILANLAR HİYERARŞİ ve ŞİDDET!

25 Kasım Uluslararası

Kadınlara yönelik Şiddete Son Günü. Bu gün nedeni ile birçok etkinlik ve protesto gösterileri yapılacak. Biz kadınlar ve belki de erkekler, bu tarihe kadar bu günü fazlaca bilmiyorduk. Doğrusu bilmemizi ne burjuvazi güçleri ne de erkekler istemezdi herhalde. Bu vesileyle sanıyorum kendine biraz demokratım ya da muhalif diyen herkes veya her örgütlü kesim bir şekilde bu güne ilişkin tepkisini dile getirecektir. Çünkü şimdiden toplantılar ardı sıra yapılmaya başlandı. Bununla ilgili KESK'in bir toplantısına katılmıştım. Yetkili kişi bir kadındı. KESK'e bağlı bir çok sendikalardan kadınlar çağırılmıştı. Bu kadınlardan, bu güne ilişkin öneriler istenmekteydi. Çok ilginçti, toplantıda şiddetin her türüne vurgu yapılıyordu. Bu şiddet türlerini kınamak gerektiğinin altı çizilerek belirtilmesine karşın, bu "yönetici" arkadaş tarafından şiddete maruz kaldığımı hissettim. Neden mi? Çünkü bizden öneriler istenmesine karşın, bu eylemlilikleri bizim yapıyor olmamıza karşın, bizim alacağımız hiç bir kararın geçerliliği ve önemi yoktu. Tepedekiler ve bizim yönetici kadının onayı olmadan hiç bir anlam ifade etmiyordu bu öneriler. Nihayetinde de onların dediği oldu. Güya bizler

sendikalarda örgütlü kadınlardık ve şiddeti farklı kesimlerden (işveren-devlet-koca) yaşıyorduk!

Şiddeti kınamak için bir araya geldiğimiz bir ortamda bile haklarımızı korumak adına seçtiğimiz yöneticiler hiyerarşi ve bürokrasi adına bize psikolojik ve anti demokratik uygulamalarla şiddet uyguluyor oluyorduk!

'DEVRİMCİ AHLAK' MASKENİZ OLAMAYACAK!

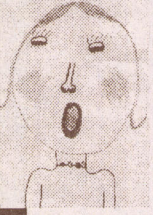
Yine şiddetle devam etmek istiyorum. Sanıyorum Kasım ve Aralık aylarında solcu diye bildiğimiz bütün yayınlarda büyük ihtimalle şiddet konusunu göreceğiz. Bu bir kehanet olmayacak. Büyük bir ihtimalle şiddeti teorik olarak çok güzel açıklayacaklardır. Burjuva sınıfının bir kültürü olduğunu sayfalara sığdıramayacaklardır. Çok doğru tespitlerle ve güncel şiddet türlerine de değineceklerdir. Öyleki devletin gözaltında kadınlara ve erkeklere uyguladığı şiddetten, Patronların işçilere uyguladığı şiddetten, Kapitalistlerin, militarist güçlerin Kürtlere uyguladığı şiddetten, erkeklerin ev içinde uyguladıkları (eğer yazar erkekse kendisini dışında tutarak) şiddetten...Bütün

bunlar yanlış değil veya en azından doğru tespitlerdir. Ama sanıyorum çok önemli ve kendilerini ilgilendiren, kendilerinin uyguladıkları şiddet es geçeceklerdir. "Devrimci" erkeklerin eşlerine, yoldaşlarına, sevgililerine uyguladıkları fiziksel şiddetten tutunda psikolojik şiddete kadar...

Devrimci veya muhaliflerin uyguladıkları şiddet bana göre en acımasız, en acı vereni olmalıdır. Ve sanıyorum açığa çıkma oranın en az olanıdır. "Kol kırılır yen içinde kalır" misali saklanan şiddet türüdür. Ve bunu yaparken maskeleri hepde "devrimci ahlak" oluyor. Dergiyi çıkardığımızdan beri sıkça karşılaştığımız vakalardan biridir. Mağdur kadınlar yaşadıkları şiddeti açıklarken bile imzasız mektuplarla veya çok özel sohbetlerimizde açıklayabilmektedirler. Bunlardan ikisinden kısaca söz etmek istiyorum. Yanlış bu kadınların isimlerini şu anda vermek istemiyorum sanırım hazır olduklarında onlar kendi adlarıyla kendileri yaşadıklarını anlatırlar. Her iki kadında devrimci veya yurtsever, Kürt erkeklerin şiddetine maruz kaldılar. X kadın devrimci inanç ve duygularla adamla yedi yıl gizli bir ilişki -en yakın dostlarından da gizli- yaşamak zorunda kalıyor. Adama dolayısıyla "mücadeleye" karşılıksız bir inanç, bağlılıkla, sevgi ve sabırla katlanıyor. Bu zat ilişkiden alacağını aldıktan sonra kadına bir paçavra gibi davranmaktan çekinmiyor.

Aşağılama, horlama, hakaret dolu konuşmalarla terk ediyor. Nasılsa kadının sessiz kalacağına, sineye çekeceğine, hele mücadeleye zarar vermesini asla düşünmüyor ya! Çünkü mücadele demek kendisi demek ya! Bütün bunları kadına yaşıtırlarken büründüğü zırh "devrimci ahlak" anlayışıydı. İkinci mağdur Y, gönüllü yaşadıkları bir birlikteliğin bitmesini istediği zaman, adamın aşağılamaları, telefonlarla saatlerce rahatsız edilmeler, kapılara dayanarak olay çıkartılmalar yaşıyor. Burdaki erkekte Kürt'lüğüne, devrimci kişiliğine güveniyor. Adam "bu kimliklerime karşı koymayı göze alamaz, siner, tırsar, olay çıkartamaz" düşüncesiyle saldırılarını yaparken, karşısındakinin çetin ceviz olduğunu görüp daha fazla rezil olmamak için bir süre geriye çekilir. Bu kadınların yaşadıklarının kaç katını yaşıyordur kimbilir diğer kadınlar. Fakat maalesef devrimciler, demokratlar iyidir, devrimci ahlaka sahiptir anlayışı o kadar yaygın ki. Kadınlar o kadar sessiz kalmışlar ki!

Sanıyorum sevgili devrimci maskeli yoldaşlar, maskeniz düşecek! Artık gizlenemeyeceksiniz...

BELKİ ARTIK BUNLARIN DA TARTIŞILMA SIRASI GELDİ

Neredeyse her feministin veya feminist grubun kendine özgü bir feminizm tanımı ve perspektifinin olduğu bu koşullarda, tek bir tanım ve perspektifin esas alınamayacağı çok açık. Üstelik feminizmin nesnesi ve öznesi olan kadınların çeşitlilikleri, rollerindeki hızlı kayganlık, zenginlik ve görece değişim göz önüne alındığında, feminizmin bu türden bir yaklaşımla ele alınamayacağı daha da netleşiyor bence. Tanım ya da perspektif ne olursa olsun -radikal, marksist, sol, sosyalist, çevreci, v.s.- uzlaşamayacağım tek şey, kadınların, özellikle de feminist kadınların feminizmi/feministliği yalnızca bir kimlik olarak algılamaları ve dolayısıyla onun da politika yapma araç ve biçimlerine sahip olduğunun görülmemesi.

Feminizmi yalnızca "kuru ve basit bir eşitlikçi söylemle - yani var olan eşitsizliği tüm toplumsal, tarihsel politik, kültürel ve ekonomik bağlamlarından kopuk bir biçimde- kadınların, erkekler kadar toplumsal, ekonomik ve politik olanak ve hakları olması gerektiği noktasında" görmek, ya da "kadınların yeniden üretici rollerini, (doğum yapabilmelerini) üretici rollerini bastırarak şekilde öne çıkarıp ve böylece onların en önemli var olma biçimlerinden birinin üstünü örtecek kadar yüceltip, dolayısıyla da aslında onları yok saymak veya verili cinsiyet rollerine hapsedmek", ya da o en bayağı "kadın erkek el ele özgür günlere" klişesinden hareketle tanımlamak beni kesmiyor. Tek tek her birey, grup veya dernek bu birbirinden farklı bakış açılarını sahiplenebilir ve politik çizgilerini buna göre belirleyebilir ama ya

feminizmin kadınların hayatlarını politik, toplumsal, psikolojik ve bireysel anlamda değiştirme gücü nerede ve nasıl işleyecek? Ya da kadınlar olarak feminizmin böyle bir gücü olduğuna inanıyor muyuz, daha doğrusu bunun farkında mıyız?

Başta da belirttiğim gibi kadınlık durumlarının feminizme yüklediği/bahsettiği çeşitlilik, bana göre tek tek her bir feminist için avantaj. Herkes bir biçimde, bir yerinden feminist olabilir, ya da zaten feministtir de bunun farkında değildir. Yaşayan varlıklar olarak kadınların hayatlarındaki ve rollerindeki kalıcı ve geçici değişimlerin sonucunda ortaya çıkan bu çeşitlilik, farklılık ve karmaşanın içinde benim için kabul edilemez olan feministlerin giderek bazı feminist değer ve yargılardan uzaklaşıyor olmalarından kaynaklanan savrulmaları -özellikle de politik temelde- ve bunun sonucunda da feminizmin kendi hayatları için neyi ifade ettiğini unutuyor olmaları.

Bazen biz feministlerin çok çabuk tatmin olduğumuzu düşünüyorum. Hem de çok çabuk. Kendi köşelerimize çekilene kadar kendi kendimizle, dolayısıyla birbirimizle uğraşmaya evet, ama o süre geçtikten sonra hayır. Bu neden böyle, hiç düşündük mü?

Ne oluyor da bu kadar çabuk tatmin oluyoruz? Bir yerde biri bize tamam mı diyor? Beni/bizi yolumuzda duraklatan reklamlarda gördüğümüz rengarenk giysili, mutlu, gülebilen, zengin görünümlü iş ve ev kadınları mı, ya da orkid reklamları mı? Ne? Annelerimizin sürdürdükleri

yaşamdan temelde çok mu farklı yaşıyoruz acaba?

Feminizmi/feministliği yalnızca bir kimlik olarak yaşadığımız sürece bu soruların arkası kesilmeyecek herhalde. Biz birbirimize sormasak bile soracak erkekler çıkacaktır. Ama onlar acaba bu kadar dostane ve içinden mi konuşacaklar, hiç sanmıyorum.

Çevremde gördüğüm, kendine feminist diyen, ya da demese bile öyle olan, ya da kadın hakları savunucusu olan pek çok kadın, feminizmin sözünü ettiğim dönüştürme gücünü görmüyor. Ya da belki de görüyor da görmemezlikten geliyor. Bir keresinde bir kadın arkadaşına neden x siyasi partisine girdiğini sorduğumda bana, "çünkü politika yapmak istiyorum!" demişti. Ağzım beş karış açık kalmış, kendimi çok kötü hissetmiştim. Bu ne demekti?

Aslında bu, birçok şey demekti ama benim için en öne çıkan anlamı bu kadın arkadaşın feminizmi politik bir anlayış, bakış açısı, politika yapma biçimi olarak görmemesiydi. Sonradan bunun üzerinde çok düşündüm. Biz kadınlar feminist sözümüzü söylerken ve eylemimizi yaparken yaptığımız şeyi politik bir edim olarak görmüyor muyduk? Veya yaptıklarımızı öyle görmek için verili politika tanımı çerçevesinde bize de bir biçimde yutturulmuş olan politika yapma biçim ve araçlarının adreslerinden biri mi olmalıydı feminizm? Yani yaptıklarımızın bizim ve diğer kadınlar için dönüştürücü, değiştirici bir tarafı yok muydu? Yoksa bizler yaptığımız kampanyaların, çıkmasına katkıda bulunduğumuz dergilerin, katıldığımız/örgütlediğimiz eylemlerin illa ki mevcut politika yapma biçimlerine denk düşmediklerinden hareketle "asıl politika"yı yapanlardan çok çok farklı bir şey yaptığımızı mı

düşünüyorduk? Onların ki politika da, peki bizimkisi ne? Bütün o yaptıklarımızı örneğin neden alternatif politika yapma biçimi olarak görmüyoruz? Biz daha ne kadar zaman zaten bir biçimde yapıyor olduğumuz politikaya "asıl politika" gözüyle bakmamayı sürdüreceğiz? Örneğin, bizler ne zaman feminizmin yalnızca erkek egemen sistemi değil ama dolayısıyla bu ekonomik sistemi ve heteroseksist sistemi kendinden menkul bir şekilde tehdit ettiğini fark edip, onun devrimci ve dönüştürücü gücünü göreceğiz?

Bu sorular beni ister istemez siyasi parti ve derneklerdeki kadın sayısı ile bağımsız politik kadın grupları, dernekleri veya feminizmin en has politik örgütlenme biçimlerinden biri olan bilinç yükseltme gruplarındaki kadın sayısı arasında karşılaştırma yapmaya zorluyor. Ve aradaki o büyük farkı farkediyorum. Bırakın kadın sayısını, ne kadar bilinç yükseltme grubu vardır ki?

Feminizmin politik bir hareketlilik yaratan ve bunun yanısıra tek tek hayatlarımızda değişiklik yapan bir ideoloji ve bakış açısı olarak algılanması bana çok önemli görünüyor. Bundan hareketle biraz kendi yaşam pratiklerimizde feminizmi nasıl ve ne kadar yaşattığımızı tartışmak istiyorum. Görünen o ki bırakın kendine feminist demeyenleri, diyenlerin bile tartıştığım bu noktada vahim olduğunu iddia ediyorum. Garip bir yanılgıyla yaşamını esas olarak erkekler üzerinden kuran, yani kendine ait zamanının çoğunu onlarla geçiren, bu arada kadınları yalnızca politik olarak yan yana durabileceği kişiler olarak gören, bir toplantıya giderek veya bir dergi çıkarma sürecinde bulunarak bundan tatmin olan, ama bütün bunların yanında aslında bir kadın

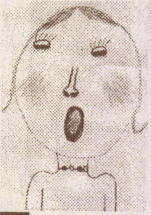
olarak kadınlık durumları ile feminist argümanları bağdaştırmadan, yaptıklarının kendi pratik ve teorik yaşamı için ne ifade ettiğini sorgulamayan bir kadının kendisine feminist demesinin benim için hemen hiç bir anlamı yok. Çünkü, tek başına "bir şeyim" demek sadece bir şeyim demekten öte bir şey değil.

Bütün bunlar bana pek çok kadının feministliği içi boşaltılmış olarak yaşadığını anlatıyor. Yani feminizmin/feministliğin kendilerini, yüklediği anlam, davranış, tarzdan ve sorumluluklardan kopuk ve uzak yaşadıklarını ama bunu garip bir biçimde öyle değilmiş gibi göstermelerini anlatıyor. Bir taraftan "ben feministim" demek, ama diğer taraftan da bunu demenin gerektirdiği şeyleri yapmamak. Mesela, kendisini döven veya sistematik olarak duygusal ve psikolojik şiddet uygulayan erkeği, çok uzun süre geçmesine rağmen bir takım nedenlerden -aşk, korku, çocuk/lar, suçluluk duymak, bağımlılık- dolayı terk etmeyen, kendine ait bir evi ve odası olması ekonomik olarak mümkünken ailesinden ayrılmayıp halen belli bir saatte eve gitmek zorunluluğu hisseden, evliliğin kendisine bahsettiği nimetlerden -evde oturup koca parasıyla yaşamak, evli kadın kimliği ile toplumda rahat olma gibi- sonuna kadar yararlanan ama yeri gelince herkesten daha çok feminist olan yetişkin ve bilinçli kadınları bizzat görüyorum. Ya da gayet klasik evlilikler yaşayıp, evli olmayan dolayısıyla ona göre görece daha bağımsız yaşayabilen kadınlara karşı düşmanca ve suçlayıcı tavırlar sergileyen, kendi sıkışmışlığının acısını yanı başındaki kadından almak isteyen veya kadın dayanışması ile ilgili bir dolu şey söyleyip, yazan ama her ne hikmetse gündelik yaşamı içinde

esas olarak kadınları ezen, onları işini hallederken kullanılabilecek birer nesne olarak gören ve kadınların çekingenlik ve öz güven eksikliklerinden kaynaklı yetmezliklerini her somut iş sürecinde yüzüne vurup, aslında bu noktada kadınlara karşı verilen savaşın önemli bir parçası haline gelen kadınlar...

Çok mu ileri gidiyorum bilemiyorum ama bunların tartışılması gerektiğini düşünüyorum. Bunların yalnızca benim yaşadığım, gördüğüm olaylar olması ya da olmaması önemli değil. Zaten herkesin bir biçimde tanık olduğu durumlar. Burada dileyebileceğim tek şey, pek çok kere yapıldığı gibi bu tür şeylerin kişisel meseleler olduğu düşünülmeden ciddiye alınması. Feministlerin kimliklerini yaşama biçimi ve feminizmi nasıl algıladıkları gibi konuları teorik bir çerçeveye oturtmuş feminist düşünürler var elbette. Belki de artık hem onları, hem de somut yaşam süreçlerimizde feminizmin tek tek hepimizin hayatlarında nasıl bir anlam ifade ettiğini daha çok düşünmemiz ve tartışmamız gerekiyor.

Biz kadınları bu ezilmişlik çemberi içine kimler ve neler, nasıl ve ne zaman soktular az çok biliyorum. Fakat, bu yazının içeriği açısından bunların pek bir önemi yok. Bu açıdan benim için asıl önemli olan kendimize feminist desek de demesek de kendi hayatlarımızı onurlu ve dürüstçe hak etmek ve yaşamak olarak görünüyor bana. Bunu başarabilmenin yollarından birinin de feminizmin devrimci gücünü görüp, varolan feminist politika yapma araç ve biçimlerini uygulamak, yoksa üretmek olduğunu düşünüyorum.

ERKEK KAYNAKLI KORKULARIMIZ

Hayvanlar evcilleştirildikten sonra yeniden doğaya adapte olmakta çok zorlanıyorlar ve hatta birçoğu kendini koruyamayarak ya kendinden büyük bir hayvana yem oluyor ya da tek başına yaşamayı beceremediği için açlıktan ve susuzluktan ölüyorlar.

Kafesteki bir kuş dışarıya salındığında birçok sezgisi gelişmediği için yönünü tayin edemiyor, hep birileri tarafından beslendiği için av yakalamayı beceremiyor ve bir süre sonra kendine bir sahip bulamadığı için ölüyor. Hayvanlar alemi hakkında çok geniş bir bilgim yok ama hatırladığım kadarıyla dışarıya salınan kafesteki bir kuş çoğunlukla ne yapacağını bilmemenin verdiği bir şaşkınlıkla paniğe kapılıyor ve çıldırarak ölüyor.

Kendimi, beni doğuran ve büyüten kadınları ya da tanıdığım birçok kadını düşündüğümde evcil hayvanlar aklıma geliyor. İki bacak arasındaki namus korucularının emir komutasıyla, "koruması"yla ve

kararlarıyla büyüyen bu kadınlar, kafesteki kuşlardan hiç de farklı değiller. 60 yaşındaki annemin-her ne kadar yıllarca yalnız yaşamış olsa da- yabancı bir ortamda paniğe kapıldığını ve kalbinin küt küt attığını çok iyi biliyorum. Ya da yabancı dil bilmeme rağmen gittiğim yeni bir ülkede kaybolurum korkusuyla yalnız başıma sokağa çıkmaya korktuğumu üzümlere itiraf ediyorum.

Bir zamanlar birilerinin anlattığı şu hikaye aslında birçoğumuzun şu ya da bu şekilde yaşadıklarına çok benziyor.

Her zamanki gibi sübyancı Kürt erkeklerinden biri köyüne gidiyor ve 14 yaşındaki bir kıza göz koyuyor. Kızın ailesinin tüm itirazlarına rağmen çocuğu İstanbul'a kaçırıyor. Sübyancı koca seyyar satıcı ve her gün akşam geç saatlere kadar sokaklarda pilav satıyor. Yabancı bir ülkenin dilini bilmeyen kızcağız ise kaybolma korkusu ile kocası olmadan evden dışarıya adımını dahi atmıyor. Sübyancı koca ise arada sırada karısını hava almaya çıkartıyor ve

diğer zamanlarda para kazanmanın derdiyle de kendi işine bakıyor. Yine karısını hava aldirmaya çıkardığı günlerden birinde Aksaray'ın kalabalığı içinde karısını gözden kaçırıyor ve bir saatlik aramalarının sonunda eli boş eve dönüyor. Polise baş vuramıyor, çünkü küçük yaştaki bir kız çocuğuna tecavüzden hapse atılmak var işin ucunda. Bir vitrindeki elbiseyi seyretmeye dalan kızcağız ise arkasını döndüğünde kocasını göremiyor ve oradan oraya koşturmaya başlıyor ve dil bilmemenin verdiği panikle de yanlış yollara sapıyor. Kızcağızın saç başı darmadağın önüne gelen herkese Kürtçe derdini anlatmaya çalışmasından işkillenen polis kızı alıp karakola götürüyor. Bir saatlik sorgudan sonra kızın tek kelime Türkçe bilmediğini anlayan polis daha da paniğe kapılmış kız ile kendi aralarında tercümanlık yapacak bir kürt seyyar satıcısı buluyor. Yabancı erkeklerle konuşmakta zaten zorluk çeken kızcağız kaybolmanın verdiği panikle de derdini, kurduğu kesik ve anlamsız cümlelerle ancak bir saatte zor anlatabiliyor. Şans eseri kürt seyyar satıcının kocayı tanıdığı ortaya çıkıyor ve kazın evi ve kocası kısa sürede bulunuyor. Amma velakin bu sefer de kocanın foyası ortaya çıkıyor. Küçük yaşta bir kızı ailenin rızası olmadan alıkoymaktan koca hapse atılıyor ve kızın ailesine haber salınıyor. Kocanın tüm isteklerine rağmen aile kızlarını alıp götürmek istiyor. Fakat araya diğer sübyancı erkeklerin de girmesiyle "damat" on milyon ödeyerek kızı "satın" alıyor ve hapisten kurtularak resmi nikah kıyıyor.

Yabancı bir ülkede hele hele dilini hiç bilmeden yaşamak zor. Ama her zorluğun karşısında paniğe kapılmak ise kadına has bir duygu. Her zaman ve her adımda hep birilerinin zebellah gibi tepesine dikilmesine alışkın kadınların, tek başlarına kaldıklarında şaşkına dönmeleri çok doğal. Kendi başlarına karar alma yetileri elinden alınan, hep birileri tarafından beslenen ve korunan, kendi iyiliği için olduğu söylenerek eve hapsedilen ya da "yaramazlık" yaptığında "kanadı birileri tarafından kırılan", her zaman için yabancıardan korkması ya da sakınması söylenen kadınların her girdikleri yabancı ortamda paniklemeden başka şansları yok gibi. Namus, şeref, haysiyet gibi tamamiyle birileri tarafından atanan korkularla beyni yıkanan kadınların içtikleri her suya, yedikleri her yemeğe ya da konuştukları her yabancıya şüpheyile yaklaşımları gayet tabii bir olay.

Bazen tanıdığım tüm erkek ve kadınları düşündüğümde kadınların yaşamının büyük bir zamanının çeşitli korkularla geçtiğini düşünüyorum. Erkekler ile kadınların yaşadıkları ortak korkuları dışında kadınların bir de erkek kaynaklı korkuları var. Bana göre en tehlikeli olan korkular da bunlar. Ne de olsa dünya nüfusunun yarısı erkekler ve nereye kafamızı çevirsek erkek görüyoruz. Erkek kaynaklı bu korkularımız öyle bir boyut almış ki bazen tüm hayatımızı dumura uğratacak noktaya gelebiliyor. Bu korkular arasında karanlık korkusu, evde yalnız kalma korkusu, yabancı yer korkusu, sokağa çıkma korkusu, tecavüz, dayak v.s. var. Yine bu

karanlık evde yalnız kalma v.s. gibi korkuların da aslında çoğunun altında yabancı biri tarafından saldırıya ya da tecavüze uğrama korkusu yatıyor. Hayatımızda erkeklerle ilgili o kadar korku hikayeleri dinliyoruz ki bazen onlarla kurduğumuz en ufak bir yakınlaşmada sanki şeytanla pazarlık yapıyormuşuz gibi büyük bir korkuya ve pişmanlığa kapılıyoruz. Ya da bir erkek bize yanaşıp bir şeyler söylemeye kalktığında büyük bir paniğe kapılıyor ve yeniden sığınağımıza kapanma ihtiyacı duyuyoruz. Bize ait olmayan bir emaneti korumakla o kadar meşgulüz ki öcü hikayeleri ile savaşmak yerine, onlar karşısında boyun eğmeyi tercih ediyoruz. Babamın, ailemin ya da abimin namusu, haysiyeti, şerefi, gururu gibi ahlaki normlar sadece bir organıma bağlı olduğu için artık organım ve vücudum bana ait olmaktan çıkıyor ve tüm sülaleme ve bazen de tüm köye, aşirete ait olabiliyor. Böyle olunca da bana ait olmayan ama taşıdığım için bana emanet edilen bu organı korumak en başta benim daha sonra da tüm ailemin fertlerinin boynunun borcu.

Fakat bu emanet öyle tarihi gelince sahiplerine de verilmiyor. Ömür boyu taşımak gibi bir cezayla karşı karşıyayım. Tüm ailemin, sülalemin, köyün ya da halkın onuru bir organıma bağlı olduğu için bunu koruma görevin de tüm sorumluluğunu da üzerime almak istemiyorum. Çünkü bu öyle bir emanet ki ailemin tüm fertlerinin aklını meşgul ediyor ve günün birinde kocaya teslim edildikten

sonra da sürekli kocanın aklını kurcalıyor. Sorun artık öyle bir abartılı hale bürünüyor ki çözüm olarak eve hapsediliyor, örtüler altına kapatılıyor ve bodyguardlar taşımak zorunda bırakılıyorum. Sürekli birilerinin koruması altında kafeste yaşamaya öyle alışıyorum ki, farkında olmadan bu kafesi kendi kafamda yaratıyorum. Korkularımdan kurtulmak yerine onlara boyun eğerek kendimden uzak tutmaya çalışıyorum. Hep birilerinin kısıtlamalarından, emirlerinden ve otoritesinden yakınıyor ancak asıl kafesin kafalarımızda olduğunu görmek istemiyorum. Kafamdaki kafesin varlığını bana hatırlatacak birilerinin olmaması için diğer tüm hemcinslerimin de benimle benzer koşullarda yaşamaları için elimden geleni yapıyor, tüm korkularımı onlara aşılamaya çalışıyorum. Sırası geldiğinde kızımın benden daha özgür yaşamasına tahammül edemediğim için tecavüze uğrayacağını ve büyük acılar çekeceğini bile bile küçük yaşta bir sübyancıya vermiyorum. Kendime, vücuduma olan tahammülsüzlüğüm öyle bir noktaya varıyor ki bana dair olanı hatırlatacak en ufak benzerlikten ya kaçıyor ya da ondan öç alıyorum. Korkularımla yüzyüze gelmek ve vücudumun aidiyetinin ve kullanma hakkının da sadece ve sadece bana ait olduğunu tüm erkeklere haykırmak yerine kendimi daha büyük ve sağlam kafeslere kapatmayı tercih ediyorum.

Bir "Yanlış" da Sen Yap Senem!

Emine Sapa
maz

Senem'le bir yılı aşkındır hep birşeyleri konuşuruz. Çalıştığım yere haftada bir temizliğe gelir. Belli bir eğitimi olmamasına rağmen birçok konuda doğru, sağlıklı düşünceleri vardır. Çocuklarını çok sever; "ben hayatta hiçbir şey görmedim, onlar görsünler" diyerek yaşar. Eşi evde yasalara, geleneklere göre "reis" ise de evin sorumluluğu Senem'e aittir.

Bugün Senem çok acı çekiyor, yüzünden belli, sıkıntılı! Konuşmuyordu. Halbuki çocukları ile olan sevinçlerini, sorunlarını ve eşini, o hafta içerisinde ne yaşadılarsa konuşur paylaşırdı. Neyse sonunda konuştu; "bu farklıymış, ele güne rezil olduk Emine hanım. Gelinimiz (kardeşinin eşi) başka bir erkekle görünüyormuş, diğer erkek kardeşlerimin takibi sonucu yakalanmış". Peki ne oldu sonuç dediğimde, "ne olacak babası evine gönderdik" derken bir taraftan da hep küfrediyor, bilmem ...neyin kızı diye.

Senem'in kardeşinin karısı, yani gelinleri iki çocuklu bir ev kadını. Mahalleden bir gençle bir kaçamak yaşamış anlayacağınız. Senem'in anlatımlarına göre kocası onu severmiş fakat gelinleri bir türlü adamı istemezmiş. Anladığım kadarıyla adamı sevmemiş. Peki dedim Senem, senin eşin olacak adam bunu hep yapmış; köyde, İstanbul'da sen niye adamı anasının, babasının evine göndermedin. Üstelik kocanı, annesini, birde beş çocuğu çalışıp geçindirir durumdasın. Senin niye bunu yapmaya hakkın olmasın? Kocan başka kadınlarla hem de senden saklama gereği bile duymadan beraber olurken, senin gururun incinmedi mi? "İncinmez olur mu? Şimdiki aklım olsaydı bu kadar çocuk da yapmazdım, adamın kahrını da çekmezdim. Şimdi bir de çocuklarımın başını eğmeyeyim diye çabalıyorum". İyi de Senem niye, niye bunları hep sen düşünmek zorunda olasın. Kocan, "çocuklarımın, eşimin başını eğiyorum" diye düşünüyor mu? Diye sorduğumda; "Yoo.. O erkekliğiyle de öğünür, ağzımı

açsam sen nesin be, elimin altında istediğim kadını bulurum diye çıkışır". Ama Senem artık bu anlayışlar sorgulanıyor, sen bunları sinene çekerken, gelininiz olan kadının yaptığı kaçamağı, sevgiyi her ne ise bilmiyorum niye bu kadar yadırgıyorsun, aşağılıyorsun hem kendini hem de onu?

Senem uzun konuşmamızın sonunda bana hak veriyor "Doğru ya benim adamımla beraber olan da kadın (köydeki evli bir kadından söz ediyor), ben de kadını o da kadın... Şöyle düşününce şimdi bile üç kadın suçluyuz da sanki benim adamın hiç suçu yok(!?)

Senem, bu kafayı değiştirmeliyiz...O kadın; gelinin veya kızın olabilir, kızkardeşin olabilir hiç önemli değil, böyle birşey yaşamışsa demek ki içinden gelmiş. Kocasına, mahalleye ve size rağmen bir gençle böyle birşey yaşıyorsa demek ki önlenemez bir güç var, bu da olsa olsa sevgidir, istektir. Bütün suçu, senin yapamadığını O'nun yapmasıdır derken uzun bir sessizlikten sonra "aslında doğru da, kabul etmek zor" diyebilirdi. Kabul edeceksin Senem, kızların var, gelecekte hiç değilse onlardan böyle özveri bekleme. Senin deyimimle sana soysuzluk yapan erkeğe verdiğin özveriyi sakın kızlarından bekleme ve böyle de yetiştirme.

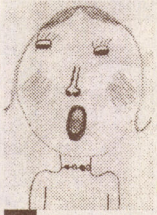
Senem'lerin gelini geriye dönmemiş. Ne ilişkisini savunmuş ne de reddetmiş. Şimdi yaşlı bir adama bakıp kendini geçindiriyor, çocuklarını da ara-yamıyormuş söylediğine göre.

İşte Senem aynı şeyi erkek yapıcada kızıyoruz da en çok da kendimize kızıyoruz. Hatta bazen de kendimizi öldürüyoruz; bazen gerçekten, bazen da fikren. Aldatılmak bize, aldatmak ise erkeklere mahsus mu olsun? Elbetteki en güzeli kimsenin kimseyi aldatmaması, içinden geleni kimseye hesap vermeden yaşaması. İlle de hesap verecekse de bu, kendimiz olmalıyız. Yoksa insan olmamızın ne kıymeti kalır ki!

Senem'e birde nasihatle bulunup; senin kocandan alacağın çoğalmış, sen de bir

Çil ü haf t

Gotinên Pêşiyên Kurda Ji BO JINAN*

- ➔ Bila dolê me law be bîla kirase me caw be
- ➔ Axa jin û mêran ji hev e.
- ➔ Berdana jinê, adeta dinê.
- ➔ Bextê dê, cihêzê qîzê.
- ➔ Bi dilê kalan qîzê bistîne, bi dilê xortan jî hespê.
- ➔ Bila keç be, bila pîr be.
- ➔ Ji rovî re gotin: "Tu bibe paşayê mirişkan". Rovî rûnişt û da girî.
- ➔ Bûk li hespê ye, kes nizane qismetê kê ye.

Kediye matem!

Hikayemizin kahramanları İstanbul'da yaşayan, ölen kedilerin yasını tutmayan, tutmasını bilmeyen! Diyarbakır'ın kirosu.

Bizim delikanlımız gece arabasıyla evine gelirken kediye çarpar. Kedi ölür. Delikanlının yapacağı bir şey yok. Arabasına tam bineceği sırada kulağına

"kedi yi öyle gözyaşı dökmeden nasıl ortada bırakabiliyorsun? Allahın cahili" sesiyle irkilir. Sesin geldiği yönü arar. Ses balkondan geliyor. Delikanlı şaşırır. Ama umursamaz burası İstanbul diye. Evine gelir. Ama hemen akabinde kapı çalınır. Açar. Karşısında tanımadığı bir erkek-kadın duruyor.

-Benimle aşağı inin. Kediye cenaze töreni düzenleyeceğiz.

Delikanlı onların bir önceki sesin sahibi olduğunu anlar ama muzipçe biran adamın ardına düşer annesi de onun ardına.

-Bunlar ne diyi, oğlim kedi medi den bahsedî, kediler nereye gidi.

Bir taraftan konuşurken bir taraftanda ölen kedinin başına gelmişler. Adam habire niye ağlamıyorsunuz diye tutturuyor.

-Sizin canî kavga istiyi sanki adam öldürmişeğ. Canî kavga isti. Adamları tople biz de topliyağ, biz bir sürü adam öldüriyeğ ağlamıyağ sen bize kedi ölmüş niye ağlamisen diyisen.

-Siz ne diyorsunuz. Bu anlaşılmaz konuşmalarınızla, gidin memleketinize.

-Sana ne biz gitmiyek. Bana bak, araba insana çarpi kim ağıli? Kediye niye ağlamiyek diye bize yapışmışsen sen delidir nedir. Ee valla delidir sen.

Allah sana akıl bize de sabir vere.

Şu ara KADIN DERGİSİ*

Kuruyorum

Kuruyorum

Kurutuyorum

Kuru

Kur...

Yine kuruyorum

Yine kurutuyorum

Kuru

Kur...

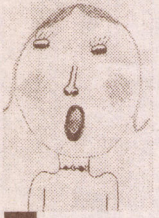
"Ne o sende mi kadın dergisi çıkarıyorsun?"

"Yok abla ben eleştirmenim. Atılanların bilançosunu tutuyorum."

* Kürt Atasözleri, A.Bali, Pelê Sor Yayınları 12. 1. Baskı

(sf:32, 44, 51, 56, 62, 66, 68, 75)

** Kurgu-Deniz kitaplar Yayınevi- En güzel Politik Fıkralar Kitabı. s.f.26

SERBEST PİYASA EKONOMİSİNDE KADIN

H
a
l
i
d
e

"Serbest Piyasada iki güçlü var , PARA ve ERKEK. Arta kalanlar daima ezilenlerdir. Kimler bu piyasada altta kalır. Yoksullar ve kadınlar "

Liberal iktisat kuramı cinsiyet temelinde ayrımcılığı nasıl açıklar? Bu sorunun yanıtını vermek için kısaca Liberal iktisat kuramını tanımlamak gerekir diye düşünüyorum. Kapitalizmin başlıca has teorisi olan bu kurama göre, iktisadi faaliyetlerin piyasalarda kendiliğinden çalışmasıdır, özcesi **dışarıdan hiç bir müdahale olmadan, ekonominin serbestçe işlemesidir. Piyasayı oluşturan öğelerin kendi seçimleri ile işlerin yürütülmesidir. İşte bu noktadan hareketle, bu toplumsal yapı içindeki kadın-erkek ilişkisi kadının iktisadi, sosyal, kültürel durumu yani ev kadınlığı, orospuluk vb.de bu teorinin mantığına göre , kendi serbest seçimidir.** Bütün bunların kadına getirdiği getirilerin ağırlığına rağmen, bilecek gerçekten bunlar onun özgür seçimi olabilir mi? Kadını, bu ekonomi kuramı içerisinde ev işlerini yapıyor olmasını, konumunu benimsemesini; dini, ideolojik ve toplumu da ataerkil gelenek ve görenekleri ile açıklar. Bu etkenlerin kadını, kamusal alana değil ev içine ittiğini, iktisadi anlamda hala ikinci konumda olmasını, aile sorunu ile daraltıp açıklayarak kadının bu piyasa içindeki konumunu kendi seçimi olduğunu ortaya koyar. Kısaca bu sistemde, cinsiyet temelinde Prof. Dr. Tülay Arın'ın "Sorunu doğrudan doğruya kapitalizm içinde ele alan ve çözümlerinde kapitalizm içinde bulunabileceğini kabul eden kuramlardır ki bunlara en genel ifadesi ile liberal iktisat kuramı adı verilir"⁽²⁾ bu tanımlaması, kadın sorunlarının çözümünde kapitalist mantığa göre ortaya konulduğudur. Liberal mantığın da kadının tercihlerinin yukarıdaki etmenlerden etkilenecek verildiğini ve bunun da kadını kamusal alanın dışına ittiğini,

ama buna rağmen hala bu konumunu bir taraftan da kendi serbest seçimi diye açıklaması bir çelişkidir elbette. Bu seçimini;

1-Kadın erkek denilen birey rasyonel bireydir,

2-Çocuk, evlilik gibi şeyler duygusal olaylardır

şeklinde açıklayarak bu seçimleri de iktisadi olguları ile değerlendirir. Bu teori liberal iktisatın en önemli ayırımı yaklaşımıdır. Özetle herşeyi fayda-maliyet analizi içinde değerlendirir ve bunu da bireyin rasyonel olması ile gerekçelendirir. Birey rasyoneldir, öyle ise seçim hakkı var, bu seçim hakkını elbette rasyonel yapacaktır. Bunu yaparken de kar ve zararını düşünecek. Şimdi bu teoriye göre kadının seçimine bakalım; Kadın seçecek, neyi? evliliği, çocuk yapmayı, ev işlerini, kamusal alan dışında kalmayı, alınıp satılan bir mal olmayı, fuhuş sektöründe çalışmayı, kuma olmayı, sermaye olmayı...

Ve üstelik bütün bunları da rasyonel seçim olarak yapıyor!.. Çünkü seçim hakkı var olarak görülecektir? Bir an bunun doğru olduğunu düşünelim. Seçimini yaptı diyelim, kamusal alana da çıktı. Sorun bitmeyecek, burada da karşılaştığı sorunlar olacak. Ama onun tercihi bu olduğundan dolayı sonucuna katlanacak. . Örneğin çocuk doğurmak kader değil bir tercihtir, salt kadına yük getiren sonucuna da katlanacak elbette. Bitmedi, ev dışındaki mesleki çalışmalarında da yetkin olamama , yine onun sorunudur

Bu tercihlerin, bu kadarının da tercih olamayacağını belirten yine bu teorinin içindeki, sosyal liberallerdir. Bu liberal piyasa ekonomisi içindeki cinsiyet temelindeki eşitsizlikler kadının kendi seçimi şeklinde analizini yapar. Örnek , çalışan ve aynı zamanda çocuk ve ev işinin sorumluluğunun ağır yükünün sırtında kalması da kendi seçimidir dersek, o zaman kadının kendine eziyet çekirtmekten hoşlandığını da yapısı gereğidir dememiz gerekir ki, bunun bilimsel olarak da saçmalığı ortadadır. "Piyasa ilişkilerine

Ç
i
l
ü
n
e
h

girebilme hakkının verilmesinin ve bu bakımdan sınırlamalar olmamasının yeterli olacağını kabul eder¹³⁾

Sosyal liberalizm ise, bunun yeterli olmadığını, çünkü bir hakkın hukuksal olarak var olmasının herkes tarafından aynı şekilde kullanılacağı anlamına gelmeyeceğini aynı zaman da bu hakları kullanmada fırsat eşitliğini de ekler. Sonuçta ayrımcılığı işgücü piyasalarının işleyiş kapsamı içinde değerlendirir.

Ayrımcılığın önlenmesi için kısaca sorunların temeline inerek çözmek yerine, var olan ayrımcılıkları, fırsat eşitliği, kültür ve eğitim politikaları içinde çözümünü önerir. Somut örnek olarak, uluslararası sözleşmeler içerisinde yer alan ayrımcılıkla ilgili üç sözleşmede (4-5), kadınlara karşı var olan ayrımcılığın önlenmesinin telafisi şeklinde çalışmaları içeren maddelerin hükümleridir. Liberal teoriye göre cinsiyet temeline dayanan ayrımcılığı ortadan kaldırmak için önerilen çözümler iktisadi işleyişte görünen diğer aksaklıklar da olduğu gibidir. Piyasa bozuk ise düzeltilecek veya sonuçları telafi edilecek. Düzeltilemez aksaklıklar ise sonuçların telafisi yoluna gidilecek.

Cinsiyet temeline dayanan ayrımcılığı ortadan kaldırma önerilerinin mantığı budur. Bu nedenle çözüm önerilerini de bu kuram içinde aramak gerekir. Bu teori cinsiyet temelindeki ayrımcılığa üç farklı şekilde yaklaşır. Bunlar; muhafazakar/klasik/ sosyal liberalizmdir. Bu her üç tür liberalizmde kadının iktisadi konumunu piyasa ilişkilerine girerken ortaya çıkan sonuçları piyasanın normal işleyiş biçimleri olarak görür. Diğer iki türü de varolan formel ve hukuksal eşitsizlikleri odak noktası olarak alır. Kısacası bu üç yaklaşımda kadın, erkek eşitsizliğini ve sorunlarını iş gücü piyasalarının işleyiş çerçevesinde ele alarak çözüm politikalarını buna göre belirler. Bu politikalarını, fırsat eşitliği, pozitif ayrımcılık, kültür ve eğitim politikaları şeklinde sıralayabiliriz. Görüldüğü gibi çözüm önerileri yapısal değil, reforme etmektir, düzeltmek ve onarmaktır. Kısaca bunlar;

1- Yasa önünde eşitlik (medeni hal, mal edinme, evlenme, seçme ve seçilme vb.),

2- Formel eğitimden yararlanmaları,

3- Ev işi sorunlarının çözülmesi: Ev işinin ücretlendirilmesi,

Liberal teoriye göre, "kim hangi işi en iyi yaparsa o konuda ihtisaslaşsın. Özgürce seçim varsa işler kadın erkek işi değil, paylaşılan işler olsun" der. Ev işi, piyasa dışı işlerdendir. Kim piyasa dışında kalıyorsa o yapсын.

Sonuç olarak liberal iktisat kuramına göre ayrımcılığın önlenmesi için önerilen politikalar yukarıda da belirttiğim gibi yapısal değil düzeltici, iyileştirmeleri öneren politikalarlardır. En çok üstünde yoğunlaştığı yasa önünde eşitlik, eğitim ve kültür politikalarıdır. Kısacası

bu ekonomik sistemde güçsüz olan altta kalır demektir. Kim piyasa dışında kalır? Kimin kalacağı siyah ve beyaz gibi nettir yani kadınlardır. Maddi gücün ve cinsiyetin güçlülere de para ve erkektir.

*-Çalışma ve meslek bakımından Ayrımcılığa ilişkin 111 sayılı sözleşme,

- Erkek ve kadınların işçilerin eşit değerde iş için, eşit ücretlendirilmelerine ilişkin 100 sayılı sözleşme,

-Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması sözleşmesi.

YARARLANILAN KAYNAKLAR :

1) Prof. Dr. Tülay Arın, "Kadın ve Ekonomi" ders notları, I.Ü. Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezi, 1996-97

2) Prof. Dr. Tülay Arın, "İktisat Kuramının Kadın Sorununa Bakışı", "Türkiye'de Kadın Olgusu" (Yayınca Hazırlayan Necla Arat), Say Yayınları, İstanbul. 1992. S. 169-184

3) Prof. Dr. Tülay Arın, "Age. S. 170

4) Uluslararası Çalışma Örgütü, "Çalışma ve Meslek Bakımından Ayrımcılığa ilişkin 111 sayılı sözleşme", Savaş Taşkent İnsan Haklarının Uluslararası Dayanakları, BASISEN yayınları. İSTANBUL, 1995, s. 279

5) Uluslararası Çalışma Örgütü, "Erkek ve Kadın İşçileri Eşit Değerde İş için Ücretlendirilmesine ilişkin 100 sayılı sözleşme", Savaş Taşkent İnsan Haklarının Uluslararası Dayanakları, BASISEN yayınları. İSTANBUL, 1995, s. 271-277

6) Birleşmiş Milletler "Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi" sözleşmesi." I.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 1990, s. 2-10

BURADAN ONLAR GEÇTİ

D
i
ş
a
h

Bir grup kadındı. Ta Almanyalardan kalkıp gelmişlerdi. Sade ve son derece büyük gülümsemelere sahiptiler. Ciddi ve neşeliydiler. Bir taraftan organizasyon bozukluklarına yapılan eleştirileri sabırla dinlediler öte yandan da kimseyi incitmeden olayı sonuçlandırmaya çalıştılar.

Ama bizim taraftan işler başka görünüyordu; Kötü.. Onların bir şikayet mercii olarak görülmesi son derece üzücüydü. Biz hala kendi sorunlarımızı, eksiklik ve çelişkilerimizi başkalarının, daha çok Avrupalıların çözmesini bilinçaltısal olarak bekliyorduk. Yıllardır bizim içimize işletilen, Avrupalıların "yüksekliği" ve bizim "aşağılığımız" davranışlarımızda ortaya çıkmaktaydı.

Bu olayın üzücü yanıydı. Çok büyütülecek kadar değildi ama önemli dersler çıkarılacak cinstendi.

Kadınlar, İstanbul'da kaldıkları sürece tüm kadın örgütleriyle karşılıklı sohbet ve bilgi alış-verişinde bulunmak için toplantılar hedeflemişlerdi, ama her ne hikmetse sadece Kürt kadınları bu olayı ciddiye almışlardı. Her halde diğer cephede işler iyiydi ki pek uluslararası düzeyde

ilişki kurma veya kadın sorunlarıyla ilgili deneyim ve bilgi paylaşmaya ihtiyaç duymuyorlardı.

Kadınların yaptıkları toplantılardan ikisine katılabilmiştim. İlki; Türkiye'de Kürt ve Türk kadın hareketlerinin gelişimi üzerineydi. Burada bizler konuştuk onlar ise dinlediler. Yine kendi tarihçemiz hakkında bilgimizin pek olmadığı görülüyor ve eksikliklerimiz ortaya çıkıyordu. Katıldığım ikinci toplantı ise, "Perspektifler ve hayallerimiz"

P
e
n
c
i
û
y
e
k

üzerineydi. Ama açık söylemek gerekir ki, pek umduğumu bulamadım. Çünkü merak ettiğim özellikle "onlarınkiler" bir türlü ortaya konmadı. Daha doğrusu hiç konuşulmadı. Ama ileride ortak eylemler yapılması ve bilgi ağının kurulması için bir görüşbirliğine varıldı.

WEN-DO

Gelen kadınlar tarafından "kadın savunma teknikleri" anlamında Wen-Do ile ilgili iki günlük, iki grup halinde savunma kursları verildi.

Wen-Do, Teakwan-Do tarzında "women" kadın kelimesinden "Wen" i alarak yeni oluşturulan bir isim. Bu teknik her ne kadar bir savunma tekniği ise de sadece fiziksel anlamda bir savunmaya yönelik değil. Aynı zamanda felsefik bir yanının olması ve öte yandan da psiko-dramanın önemli bir yer tutması, onu Uzak-Doğu dövüş tekniklerinden özellikle bu feminist yanıyla oldukça farklılaştırıyordu. Burada kadınlar birbirleriyle kadınca iletişim kurdular, deneyimlerini paylaştılar, birbirlerine hükmetmeden, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde SUCLAMADAN, itmeden, horlamadan beraber eğlenerek öğrendiler. Bedenlerine, duygularına saldıranlara karşı beraber olmanın, öğrenme ve paylaşmanın oluşturduğu bir atmosferin havasını soludular. Temsili olarak kendilerine saldıranları dövdüler, çeşitli yöntemleri kullanarak yaşam alanları olan evde, işde, otobüste, sokakta, barda, kafede, kendilerini taciz edenleri alt ettiler ve bunun sevincini paylaştılar. Beraber güldüler, düşündüler ve yine beraber öfkelenildiler.

Bu deneyimi yaşayan kadınlardan biri olarak en çok etkilendiğim nokta, tahta kırma

anıydı. Önümüze konan, kare şeklindeki büyükçe bir tahta, başka iki tahta üstüne yerleştirilerek kırmamız istendiğinde, herkes gibi ben de yapamayacağımı düşünüyordum. Hatta sırf bu yüzden en son yapanlardan biri oldum. Sıra bana geldiğinde, "öbürleri yaptı ben de yapmalıyım.. Kadınlığa mok sürdürmemeliyim" in stresi altında ilk kez gerçek bir konsantrasyon yaşadım ve bir anlık yoğunlaşma ile önümde ikiye ayrılmış bir tahta gördüm. Buna önce inanmadım. Bu kadar kolay mıydı? Oya da, "nasılsa kıramayacağım" diye düşünerek, oturur oturmaz indirdiği yumruğunun anında kırıdığı, tahta ile olan karşılaşmasını ve bunun şokunu, sonradan komik bir tarzda anlatacaktı. Bu olayın hemen arkasında tek hissettiğim duygu şu olmuştu ki, bu da bizim konumumuzu çok iyi özetliyordu.

Yani " Bizim bu gücümüz, enerjimiz potansiyel olarak hep vardı. Ama bize her zaman ve her alanda telkin edilen, bizim bu güç ve enerjimizi göremeyecek ve kullanmayacak şekilde erkek egemen kültür ve yöntemlerle parçalanmıştı.

" Öz güvenimiz aynı zamanda kaybettiğimiz savaşımızın, yani yenilgiimizin de tarihçesiydi. Yani kaybettiğimiz özgüvenimiz, kaybettiğimiz savaşımızın nedeniydi. İşte o tarihten sonra, sokakta geceleri daha rahat dolaşmaya başladım, var olan korkularımı azalttım, yenilerini ise üretmemeye çalıştım. Bunlar sadece öğrendiğim dövüş tekniklerinden kaynaklanmıyordu tabii ki. Bu özgüvenimizin daha önemle yüzeye çıkmasından kaynaklanıyordu. İstense ve bilinse yapılacak çok şey vardı. Çözumsuz değildik, ya da olmamalıydık. Ve sonuç olarak bu deneyimi yaşamak beni son derece mutlu etti.

BÜ KÖŞE KİŞ KÖŞESİ

EMRETMENİN DAYANILMAZ CAZİBESİ,
EMİR ALMANIN KATLANILMAZLIĞI

üzerine benim de bir diyeceğim vardı...

Kalk!, Otur!, Ateş et!, Vur!, Hazır ol!, Çalış!, Getir!,
Götür!, Yap!, Et!, vs., vs., vs...

Yani bir yığın fiil kökünün egemenlik içeren, yüksek ya da alçak (hiç

farketmez) bir ses tonuyla ağızdan hızla fırlatılması, fırlatılan sesin karşısındakinin kulağına çarparak, gözle görülür her hangi bir sendelemeye yol açmadan, beyine doğru ilerlemesi ve tabii ki emredilenin üzerindeki etkisi de sesin beyinde nasıl yankı bulduğuna bağlı.

Kimi zaman korku salan, kimi zaman tehdit içeren genellikle de tehlikesizmiş gibi görünen bu sözcükler, söyleyenin statüsünü yada statü özlemini vurgular.

Emreden ile emredilen, korkutan ile korkan, efendi ile köle arasındaki basitmiş gibi görünen bu sözcük ilişkisi hep var oldu.

Ateşi bulan insan muhtemelen homurdanarak, çevresindekilerden birşeyler istemişti. En iyi avı getiren, en iyi dövüşen, en kuvvetli olan, en iyi taş yontan, en iyi homurdananla, diğerleri arasında hiyerarşik bir ilişki söz konusuydu. Yani şefler ve çevresinde ona tabi olanlar, itaat edenler vardı.

Afrikanlı siyahılardan önce, ilk köleler belkide kızıl derililer olacaktı. Gemilerle Yeni Dünya'dan Avrupa'ya taşınırken ruhlarını özgürleştirebilmek adına, denize atlayarak ölü ve özgür olmayı yeğlediler. Onlar, asla köle olamazlardı.

Afrikalı siyahlar, tutsak edilip kapalı bir ortama kapatıldıklarında, bir daha kurtulamayacaklarına, kaderlerine razı olmaları gerektiğine inandılar. Avrupalı köle tacirlerinin kırbaçları altında, Afrika'dan Yeni Dünya'ya ve heryere, arkalarında binlerce ölü bırakarak, gemilerle taşındılar. Bileklerinde zincirler, sırtlarında kırbaçlar ve kulaklarında tanıdık emir sözcükleri ile, **Hadî!**, çek!, çabuk!, daha hızlı!, daha hızlı!, daha hızlı!,

**Avrupalılar
uygar (!) ve
herşeyi bilenler
yani
merkezdekiler.**

Siyahlar, Kızılderililer,
Asyalılar ve diğerleri ilkel
(!) ve hiç bir şey
bilmeyenler,
çeperdekilerdi. Bu
hiyerarşik ilişki, bu
zora dayanan ilişki,
beyazlar ve ötekiler
arasında her zaman
varoldu.

Komut verenler,
komutları alanlar

Krallar, kraliçeler
ve diğerleri

Tanrılar,
tanrıçalar ve
diğerleri

**Savaştıranlar,
savaşanlar**

Birşeylerin sahibi olanlar ve olmayanlar
İşi olanlar, işsiz olanlar

Kocalar, karıları

Ebeveynler, çocuklar

Çok parası olanlar, olmayanlar

İki lafı biraraya getirebilenler, biraraya getiremeyenler

İyi konuşanlar, konuşamayanlar

Öğretmenler, öğrenciler

Yukarıdakiler, alttakiler

Gençler, yaşlılar

Yaşlılar, gençler

Şefler, patronlar ve işçiler

Erkekler, kadınlar

Kürk sahibi olanlar, kürk sahibi olmayanlar İktidardakiler ve diğerleri

Kafası çalışanlar ve çalışmayanlar

Askerler, diğerleri

Kafdağındaki Anka kuşu ve böcekler

Berikiler, ötekiler

Beriki ötekinden
hep itaat etmesini
istedi ve bugünde
değişen çok az şey var.

Şiddet, ifadesini
erkek egemen dilde
buldu. Bütün fiiller
köklerine indirgendi. Ve
ortada sadece, en
korkunç haliyle
buyurgan, haksız, gücü
elinde bulunduranın
dilediğince ve

fütursuzca sarf ettiği, iktidar sözcükleri kaldılar. Birileri kendilerini birşey
katında gördüler ve taa yukarılardan sırmalı, taşlı sanal koltuklarına yayılarak
birkez daha, birkez daha buyurdular. Savaştırdılar, dövdüler, dövüştürdüler,
leğeni getirtip ayaklarını yıkattırdılar, zorla ele geçirdiler, tecavüz ettiler,
İstediler, istediler ve istediler. Ta ki insanlık onurumuzu hatırlayınca
kadar. Ta ki kadınlık bilincimizi yükseltinceye kadar ve kürkü ele geçirenin
buyurgan olduğu bir erkek dünyasında, insana karşı, insan kadınlar ve insan
erkekler itaat etmemeyi öğreninceye kadar.

Bugün hala başıma düşen 15. elmanın acısını taşıyorum, başımdaki acı
yüreğimde dinmedi.

“Bir düş kuruyorum”; tüm itaat edenlerin her yerde işi bırakıp,
aynı anda bulundukları yere çömelip, “R”leri vurgulu, kocaman;

“HayıR, İstemiyorum” diye haykırdıklarını düşünüyorum.

Berikiler açısından, “KAOS”a dönüşmüş bir dünya.

Dev bir çöp kutusunun yanbaşındaki sıraya girmiş, suçlarını minik
kağıtlara yazıp kutuya atmaya çalışan emir tutkunlarını düşünüyorum.

1. Dünya Savaşı sonrasında, savaşın sona erdiğini öğrenen ve daha
önceden karşı saflarda yeralan askerler, birbirlerine sarılıp dans ediyorlar.

Sözünü ettiğim bu görüntüleri izlerken içimden şöyle bir geçirmiştim: Madem birilerine uyup
savaştınız ve madem ki birbirinizle, geride kalmış ölümlere, acılara, tek
bacağınız, kolunuz ve sargılı kafalarınıza aldırıksınız coşkuyla
dansedecektiniz, neden çıktınız ağaca...

Gökten 3 ELMA düştü!

Jujin Dergisinin Misyonuna dair

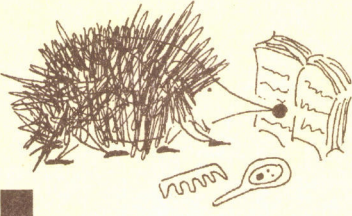
Dicle B. Koşar'ın Selda Bağcan ile yaptığı Röportaj kimlere, nerelere denk düşüyor sorusuna cevap aramaya çıkmak zorunluluğu, beni özellikle Jujin Dergisinin sorumluluklarını sorgulamaya itti.

Selda Bağcan'ın ırkçı- devletçi saldırıları bugün Türk solcularının zavallılığının en açık göstergesi. Türk solcularına geldikleri seviyede ulusal-komünistler desek hiç de yanlış sayılmayacak sanırım. Bağcan üç tane değil yüz tane darbeye denk de gelse, çoğunluk toplumuna üyeliğini ve türk ulusal tarihini sorgulamadığı sürece, - ırkçı olmamayı yeniden öğrenme - olgusuna tam hakimiyet gösteremeyecektir. Bağcan'ın saldırılarına tek tek yanıt verme gereği duymuyorum. Ama birkaç belirlemeye gene de yanıt vermeden edemeyeceğim. Bağcan..." türklerle kürtler arasında yaşanan ayrımcılık, PKK' nin katliamlarından sonra gündeme geldi. Yoksa böyle bir ayırım daha önceleri sözkonusu değildi." (bak Jujin Dergisi sayı 3-4 Ekim 1997), bu tarihi cehalet, bu tarihi sapıtma sadece hakim, saldırgan - ırkçı düşüncenin ürünü. Çoğunluk toplumları kendilerini sorgulamayı öğrenmedikçe, tarihi inkara başlıyorlar.

"Ermeni katliamını" içine sindirmiş, ne bilimsel, ne de tarihsel sorgulama süreci başlatamamış bir toplum ve bir toplumun aydınları, kürt katliamlarını elbetteki kendilerini sorgulayarak analiz edemezler. Bu da yetmezmiş gibi hakim düşünceye haklı zemin oluşturma çabasına girerler. Böylece geçmişin eski-yeni solcuları devlete akıl vermeye soyunurlar. Ve bu da onların siyasi çıkmazıdır. Bağcan, bunu en iyi şu sözleri ile ifade ediyor; "hatta bir asimilasyon politikasının bilinçsizce de olsa uygulandığı bir gerçek." (Jujin aynı sayı) Bağcan, ulusal devletlerin ve modernitenin sistematik ürünü en iyi eritme - kendine benzetme anlayışının bilimsel adı Asimilasyonu hangi ulustan olursa olsun her aydının yargılaması gerektiğini savunacağı yerde, hem bir yandan Türk tarafının yürüttüğü öldürücü asimilasyon taslağını bilinçsizce gösterip onun katliamcı içeriğini inkara gidiyor, hem de diğer yandan farkında olmadan bilinçli asimilasyon iyidir diye yeni - eski (özellikle batılı ulusal devletlerin yabancılar üzerinde uyguladığı bilinçli asimilasyon tasarılarının ne denli yok edici, saygıdan uzak, ırkçı olduğu bugün herkes tarafından bilinir durumdadır.), düşünce tarzının savunusundadır. Asimilasyon bilinçli ya da bilinçsiz, tek bir anlam taşıyor, çoğunluk toplumuna benzetme, azınlık toplumuna saygısızlık ve onun geleneklerini, dilini, hikayesini hiçe sayma.

Bağcan, kadın sorunu, feminizm konusunda da zaruret içindedir. Bağcan'ın deyiminece feminizm Türkiye koşullarında lükstür. İşte Türkiye'nin erkek merkezli - marksizmi- İnsanlığın sınıflar öncesi yarattığı en eski sorun, kadın sorununun son yıllarda can alıcı boyutlarda tartışılması lüks değil, zorunluluktur. Bağcan, kadın olarak hala bu olayın ayırımında değilse, ne denilebilir ki.

Beni esas ilgilendiren Jujin kürt kadın dergisi. Misyonu, tüm kadın ve insan hakları karşıtı yapılara ve düşünce akımlarına karşı durmak. Bu misyonu yüklenip, aynı anda böylesi ırkçı saldırıların söz hakkı bulmasına fırsat vermek, kendi içinde açıklanması zorunlu bir çelişki içeriyor. Ümit ediyorum ki Jujin çalışanları gelecekteki tavrı ile soruna yanıt bulacaklardır.

N E D E D İ L E R ?

Bana cezaevi yazısı çok sıradan geldi. Belki de bu bölgede yaşadığım için bana öyle geliyor.

Şefika

"Jujin" her türlü ideolojik bağlantıdan uzak, Kürt kadınının uyanmasını, özgürleşmesini sağlamada etkin bir görev yapmaktadır. Başarılı olacağına inanıyorum.

M.Yokuş

Kendini yetiştirmiş, yazabilen, çizebilen, sorunlarını aktarabilen kadın genellikle yer almış, bazı yazılarda, dil yüzeysel kullanılmış, akıcı değil.

Diyarbakır Eğitim-Sen'li üye

Jujin'i ciddi buldum. Kürtçe yazıların ağırlıklı olması beni sevindirir, mutlu eder.

Seydo

Feminist çizgisi bana kuşku veriyor. Derginin içeriği iyi, sayfalar da canlılık var. Mizampaşı kötü çünkü benim kadınlarla ilişkim hep kötü oldu.

Altay Martı

-İstan

Sus, birileri acılarını bağıyor. Kulaklarını kapıyor birileri. Koş, birileri nefret kaseleri doldurmuş süt bakraçlarına. Yüzlerini örtüyor birileri.

bir isimsiz sen

türküsü dam arkalarında duvar dibine konak

bir isimsiz sen

çimlenir gün görmemiş aralıklarında dildilme

Duy, birileri adını ağlıyor. Nefeslerini tutuyor birileri. Bak, ölüm atıyor birileri. Sırtlarına yapışmış birilerinin gözleri.

bir isimsiz sen

birileri hırsızlık oynamış. dili çalınmış derisi kazılmış alnına yapıştırılmış birilerinin.

bir isimsiz sen

hakkı helal edilmemiş el. feryadın üste yağar, kokunda boğulur el.

(Sessizlik, Nasırlı nefret) Harabe edilmiş İstan. Sirtında ipeklere sarılı Atlıların.

A. Mutlusaray

dildilme: Dersim'de ilkbaharda kolay bulunmayan kuytulara yetişen çok faziletli, çok içli, kendisini saklayan utangaç bir çiçek